

filos

σοφική λίθος

Τ.184 - ΕΤΟΣ 42^ο - ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

ΧΑΜΕΝΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Ρυθμοί των πολιτισμών και της ιστορίας

Γιατί πεθαίνουν οι πολιτισμοί

Το νησί του Πάσχα

Ατλαντίδα

φιλοσοφική λίθος

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έκδοση του περιοδικού *φιλοσοφική λίθος* είναι αποτέλεσμα μη αμειβόμενης εργασίας. Αποτελεί μία εθελοντική προσφορά τόσο από πλευράς αρθρογράφων όσο και των υπολοίπων συνεργατών σε τεχνικά θέματα. Τα άρθρα που δημοσιεύονται είναι προϊόν έρευνας στους χώρους της επιστήμης, της τέχνης, της φιλοσοφίας και της μεταφυσικής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

ΑΓ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ 29,
ΑΘΗΝΑ 11361
Τηλ. 210 8810830

Πληροφορίες:
www.nea-acropoli.gr

ΕΤΟΣ 42°, ΤΕΥΧΟΣ 184
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

Εκδότης

Ομάδα Ε. Ν. Α.

Διεύθυνση Σύνταξης

Κ. Φραντζικινάκης

Υπεύθυνος Έλης

Φανή Γκούφα

Ατελιέ

Δ. Γακηλάζος, Κοσμίν Σπίνου

Στοιχειοθεσία - Διόρθωση

Γιώργος Βενέτης

Δημ. Σχέσεις - Διακίνηση

Π. Βεκρής

Μεταφράσεις

Ι. Αληζιώτη

Συνεργάτες

Σ. Παττακός, Σ. Κουκουβής, Ν. Τύμη, Π. Βεκρής,
Λ. Αλεξανδράκη, Β. Γεωργιοπούλου, Γ. Βούλγαρης
Χ. Κληματσίδας, Κ. Δαϊκίδου, Α. Χατζημπαλάση
Έ. Μιλοβάνοβα, Δ. Γακηλάζος, Ι. Σταυρουλάκης,
Ν. Κομπογιάννης, Μ. Κατίνας, Φ. Ζαχαριάδης, Γ.
Πίτσικας, Ο. Παππάς

περιεχόμενα

3. Από τον εκδότη

4. Γιατί πεθαίνουν οι πολιτισμοί

12. Μινωικός Πολιτισμός

18. Οι Πολύχρυσες Μυκήνες

24. Ο λαός των Χιτιτών (Χετταίων)

30. Η Ατλαντίδα και ο μύθος του κατακλυσμού
στον Πλάτωνα

36. Ο Πολιτισμός των Ίνκας

40. Οι Ολμέκοι

44. Ο Πολιτισμός των Μάγιας

48. Το Νησί του Πάσχα

52. Οι ρυθμοί των πολιτισμών και της ιστορίας

58. Στο επόμενο τεύχος

ISSN: 2944-9367

Στην τεχνολογική εποχή του 21ου αιώνα, πολλά πράγματα εξακολουθούν να κεντρίζουν την περιέργεια, να εξάπτουν την φαντασία και να αποτελούν τις «μαύρες τρύπες» της ανθρώπινης ιστορίας. Ένα μεγάλο κομμάτι αυτών αποτελούν οι λεγόμενοι «χαμένοι πολιτισμοί». Σε αυτό το τεύχος του περιοδικού μας θα επιχειρήσουμε να ρίξουμε φως σε κάποια σκοτεινά σημεία, παρουσιάζοντας κάποια από τα σημαντικότερα μυστήρια της ανθρώπινης ιστορίας.

Τα μυστικά των αρχαίων πολιτισμών που χάθηκαν με μυστηριώδη τρόπο, προσελκύουν με σχεδόν μαγική δύναμη επιστήμονες, τυχοδιώκτες, συγγραφείς και αναγνώστες. Πανάρχαιοι μύθοι μιλούν για θαυμάσιες πόλεις που αναπτύχθηκαν σε μυστηριώδη νησιά ή για ερείπια καλά κρυμμένα μέσα στις αδιαπέραστες ζούγκλες του Μεξικού. Οι αρχαίοι πολιτισμοί, τους οποίους ο θρύλος τοποθετεί σε μυστικά νησιά ή σε βυθισμένες ηπείρους κινούνται σε μια σφαίρα μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας. Η αναζήτηση της χαμένης Ατλαντίδας ή Λεμουρίας προβάλλει περισσότερο από κάθε άλλο μύθο την επιθυμία του ανθρώπου για έναν χαμένο παράδεισο, ο οποίος εξαφανίστηκε οριστικά και αμετάκλητα από σεισμούς και πλημμύρες. Κι όμως οι σύγχρονες έρευνες ρίχνουν νέο φως στους μακρινούς ορίζοντες της ανθρώπινης ιστορίας.

Πολλά επίσης στοιχεία οδηγούν προς την άποψη ότι η τεχνολογική ανάπτυξη κάποιων αρχαίων πολιτισμών ήταν πολύ πιο προχωρημένη απ' ό,τι μπορούμε να φανταστούμε σήμερα. Οι ενδείξεις για την υψηλή τεχνολογική απόδοση της αρχαιότητας είναι πλέον σπάνιες, λόγω των πολυάριθμων φυσικών καταστροφών, των πολέμων και των κοινωνικών ανατροπών των προηγούμενων αιώνων. Ωστόσο, τα περιορισμένα λείψανα που μπορούν να βρουν και να ερευνήσουν οι αρχαιολόγοι και άλλοι επιστήμονες οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η απαρχή των επιστημονικών αυτών ανακαλύψεων ανάγεται στην πραγματικότητα, πολύ πριν από τη νεότερη εποχή.

Η πλειοψηφία των σύγχρονων μελετητών έχουν την τάση να θεωρούν αυτούς τους αρχαίους λαούς ως λιγότερο αποτελεσματικές εκδοχές του εαυτού μας-δεισιδαίμονες, τεχνολογικά ανεπαρκείς, ελλειμματικούς σε λογική. Σήμερα έχει γίνει σαφές ότι αυτό είναι λάθος. Κατά κάποιο τρόπο ήξεραν περισσότερα από εμάς. Συγκρινόμενη με την πλούσια συλλογική τους συνείδηση, η σύγχρονη συνείδηση μοιάζει γυμνή και περιορισμένη. Το να κατανοήσουμε τους πολιτισμούς του μακρινού παρελθόντος ισοδυναμεί με το να κατανοήσουμε κάτι πολύ σημαντικό για τον εαυτό μας. Να ανακτήσουμε ένα μεγάλο κομμάτι του παρελθόντος μας νω ανθρώπιτητας, που το έχουμε ξεχάσει. Και ίσως, όπως θα γνωμάτευε ένας ψυχίατρος, εκεί βρίσκεται η λύση σε κάποια από τα προβλήματα που κουβαλά μέχρι σήμερα ο σύγχρονος πολιτισμός.

editorial

Μετά από 40
συνεχόμενα
χρόνια έκδοσης
του περιοδικού
Νέα Ακρόπολη
συνεχίζουμε να
αναζητούμε τη
φιλοσοφική λίθο...

Όλα τα παραπάνω
δεν αποτελούν
πλέον για μας
διανοητικές
αλήθειες, αλλά
έναν τρόπο ζωής,
που βελτιώνει
καθημερινά τον
εαυτό μας και τον
κόσμο.

Το αλχημικό έργο
βρίσκεται σε
εξέλιξη...

Διάλεξη που δόθηκε στις 28 Απριλίου 1979 στα κεντρικά γραφεία της Νέας Ακρόπολης στη Μαδρίτη Ισπανίας

Γιατί πεθαίνουν οι πολιτισμοί

Κείμενο: Jorge Ángel Livraga

Σήμερα όλοι έχουμε κουραστεί από δυσνόητες ορολογίες, συσσώρευση δεδομένων και από μια εντελώς στεία γνώση που, κατά βάθος, δεν μας προσφέρει τίποτα. Όλοι θέλουμε να ανακαλύψουμε ένα άλλο είδος πραγματικότητας αλλά και τον εαυτό μας. Επιθυμούμε να πραγματώσουμε, έστω και σε μικρό βαθμό, το πιο μύχιο όνειρο της ψυχής μας.

Αναμφισβήτητα, όλοι μας, είτε μέσα από βιβλία είτε από ταξίδια, εντυπωσιαζόμαστε από τα ευρήματα των κυκλώπειων «σκελετών» τόσων και τόσων πολιτισμών. Και αυθόρμητα αναρωτιόμαστε για τον λόγο για τον οποίο πεθαίνουν οι πολιτισμοί.

Τα απομεινάρια του παρελθόντος δεν είναι μόνο πέτρες στοιβαγμένες η μία πάνω στην άλλη, αλλά μερικές φορές είναι κατασκευές αστρολογικής παρατήρησης, όπως για παράδειγμα τα ντολμέν. Βρίσκουμε γλυπτά ή κατασκευές φτιαγμένες με μια τελειότητα που σήμερα δεν μπορούμε να μιμηθούμε, όπως η Μεγάλη Πυραμίδα του Χέοπα, που είναι πολύ καλύτερα προσανατολισμένη ακόμη και από το αστεροσκοπείο του Παρισιού. Αλλά και στη μακρινή Αμερική βρίσκουμε ερείπια

ναών και πυραμίδων τέλεια συντονισμένα με ένα θαυμάσιο συμπαντικό σκηνικό.

Τι συνέβη σ' αυτούς τους πολιτισμούς; Τι απέγιναν εκείνοι οι λαοί; Τι απέγινε εκείνη η αρχική δύναμη που σήκωνε την πέτρα, που σκάλιζε το ξύλο και μετέτρεψε εκείνους τους τόπους σε εύφορους οπωρώνες; Όταν κανείς ατενίζει, για παράδειγμα, τις γραμμές της Nazca, στην Αμερική, δύσκολα φαντάζεται ότι σ' εκείνα τα μέρη υπήρχαν κήποι, ποτάμια και δρόμοι, υπήρχαν κάποτε λαοί που γελούσαν, εργάζονταν, τιμούσαν τους θεούς τους. Σήμερα, όλα εκεί είναι μια άμμος που παίρνει ο άνεμος. Ίσως, για μια στιγμή, ο άνεμος να αφήνει να φανεί ένα κομμάτι από κάποιο τείχος, αλλά όταν κάποιος πλησιάζει για να το δει από κοντά, ο άνεμος έχει πια καλύψει το ερείπιο και είναι δύσκολο να το ξαναβρεί κανείς. Όλα είναι σιωπηλά, εκτός από τα κύματα της πλησιέστερης ακτής που σπάνε στην αρχή του χρόνου... και τα άστρα που ξεκινούν να ατενίζουν το ηλιοβασίλεμα, όπως την πρώτη μέρα της Ανθρωπότητας. Τι συνέβη σε όλους αυτούς τους μεγάλους πολιτισμούς;

Δεν μας άφησαν μόνο υλικά στοιχεία, μας άφησαν διδασκαλίες, κείμενα, φιλοσοφίες, έννοιες της ζωής, που

ακόμη και σήμερα μας διαφωτίζουν. Εκείνοι που κάποτε συνέταξαν τις Βέδες ή τα βιβλία King στην Κίνα ή εκείνοι που σκάλισαν τα ιερογλυφικά στα Κείμενα των Πυραμίδων και της γνωστής Βίβλου των Νεκρών. Εκείνοι οι άνθρωποι που αναρωτήθηκαν για τη ζωή και τον θάνατο, που πίστεψαν στο υπερπέραν και ερεύνησαν το εδώ και το τώρα της εποχής τους, που ασχολήθηκαν με τον υπολογισμό αποστάσεων και χρόνου. Εκείνοι οι άνθρωποι είχαν μέσα τους τη δύναμη να ελέγχουν την προσωπικότητά τους και να προσβλέπουν σ' έναν κόσμο νέο και καλύτερο, σ' ένα ιδανικό αισθητικό και ηθικό, όπως βλέπουμε, για παράδειγμα, στη Μαχαμπαράτα. Πού είναι όλα αυτά; Πώς και γιατί πέφτουν οι πολιτισμοί;

Ας σκεφτούμε επίσης, ότι για την Ιστορία της Ανθρωπότητας εμείς μόλις που γνωρίζουμε την τελευταία μέρα. Δύο διαφορετικά ρεύματα μας έχουν κάνει να θεωρούμε για πολύ καιρό ότι ο άνθρωπος είναι σχετικά πρόσφατος.

Το ένα ρεύμα παίρνει κατά γράμμα τις βιβλικές αναφορές που αποδίδουν στον άνθρωπο μόλις 6000 χρόνια αρχαιότητας και αγνοεί ακόμη και την ύπαρξη άλλων πολιτισμικών εστιών, όπως είναι αυτές της Αμερικής.

Το άλλο ρεύμα είναι το εξελικτικό και υλιστικό, που θεωρεί ότι ο άνθρωπος δεν είναι παρά μόνο ένα τυχαίο προϊόν της φύσης, ένα είδος απογόνου του πιθήκου ή κάποιου

προγενέστερου όντος. Σύμφωνα με αυτή την εκδοχή, έχουμε μια ιστορική χρονολόγηση πολύ απλή. Ο άνθρωπος βρισκόταν αρχικά σε μια Λίθινη Εποχή, όπου χρησιμοποιούσε μόνο πέτρινα εργαλεία. Μετά, επικράτησε μια μαγική νοοτροπία, αργότερα μια θρησκευτική, στη συνέχεια μια φιλοσοφική νοοτροπία και, τέλος, η επιστημονική.¹

Ωστόσο, καμιά από τις δυο αυτές στάσεις, είτε η κατά γράμμα ερμηνεία της Βίβλου, είτε οι υλιστικές έννοιες μιας σειράς διαφορετικών νοοτροπιών, δεν μας έχει οδηγήσει σε κάποιο συμπέρασμα. Οι αρχαιολόγοι γνωρίζουν ότι κάτω από τα ερείπια από συσσωρευμένες πέτρες των λαών που θεωρήθηκαν εντελώς ακαλλιέργητοι, βρίσκονται κομμάτια χαλκού, θαυμάσια γλυπτά κ.λπ. Δηλαδή, πίσω από αυτά που υποτίθεται ότι υπήρχαν στην αρχή ενός πολιτισμού, υπάρχουν ίχνη ακόμη παλιότερα, μεγαλύτερων πολιτισμών... και πάει λέγοντας.

Εμείς, στην πραγματικότητα, γνωρίζουμε την τελευταία μέρα της ιστορίας του ανθρώπου. Μπορούμε να πιστέψουμε ότι υπήρχε κάτι πριν; Μπορούμε να σκεφτούμε ότι πριν από αυτόν τον ιστορικό κύκλο πολιτισμών υπήρξαν άλλοι, για παράδειγμα, αυτοί που αναφέρονται στην Ατλαντίδα, στη Λεμουρία κ.λπ., οι οποίοι καταποντίστηκαν ή χάθηκαν; Υπήρξαν πράγματι αυτοί οι πανάρχαιοι πολιτισμοί;

Οι τελευταίες ανακαλύψεις φαίνεται να αποδεικνύουν ότι όντως υπήρξαν. Και μάλιστα, κάποια σοβιετικά πανεπιστήμια έβγαλαν εξαιρετικές υποβρύχιες φωτογραφίες αρχαιολογικών ερειπίων, που είναι βυθισμένα στον Ατλαντικό ωκεανό, κοντά στις αμερικανικές ακτές. Οι έρευνες που έγιναν στο Διεθνές Γεωφυσικό Έτος 1950 έχουν αποδείξει την ύπαρξη μιας ηπείρου ανάμεσα στην Ευρώπη, την Αφρική και την Αμερική, για την οποία θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η λάβα των ηφαιστειών της απολιθώθηκε όταν ήρθε σε επαφή με τον αέρα. Βρέθηκαν επίσης απολιθώματα ζώων γλυκού νερού, τα οποία, προφανώς, δεν ανήκαν σε ζώα που κολυμπούσαν στη θάλασσα. Αυτό είναι μια απόδειξη της ύπαρξης της εν λόγω ηπείρου. Δεν έχουμε ακόμη μια απόλυτη απόδειξη της ύπαρξης του πολιτισμού. Μπορούμε όμως, να τον συμπεράνουμε, μια και ποτέ δεν υπήρξε κάποια χώρα εντελώς ακατοίκητη.

Μπροστά σ' αυτό το μεγάλο πανόραμα μυστηρίου, αβεβαιότητας και άγνοιας, πρέπει να αναρωτηθούμε, για το τι θα μας συμβεί και τι έχει ήδη συμβεί στους προηγούμενους πολιτισμούς.

Είναι πολύ ενδιαφέρουσα η εμπειρία του ταξιδιού σε κάποιον από αυτούς τους τόπους όπου υπήρξε πολιτισμός, και

το να διαλογιστούμε διαλογιζόμενοι πάνω σ' αυτόν, βλέποντας τα μνημειώδη κατάλοιπα. Μια από αυτές τις εμπειρίες μπορεί να είναι, για παράδειγμα, το να επισκεφτούμε στο Μαρόκο τη ρωμαϊκή πόλη Volubilis, χαμένη στη μέση της ερήμου. Εκεί βρίσκονται απομεινάρια από τεράστιες πρέσες λαδιού και τεράστιους χώρους για αποθήκευση κρασιού. Υπάρχουν ναοί, αψίδες θριάμβου κ.λπ. αλλά κανείς δεν κατοικεί τώρα εκεί, μόνο άγρια ζώα. Τι συνέβη; Ποιες ήταν οι αιτίες που έκαναν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν ξαφνικά τη λαχτάρα τους για ζωή και να διασκορπιστούν;

Θα μπορούσαμε να ταξινομήσουμε τις αιτίες πτώσης των πολιτισμών σε δυο. Κατά τους Στωικούς, θα λέγαμε ότι υπάρχουν αιτίες που εξαρτώνται από εμάς και άλλες που δεν εξαρτώνται.

Η πιο φυσική αιτία, που δεν εξαρτάται από εμάς, είναι η οικολογική αιτία του χρόνου. Ο χρόνος είναι ένα οικολογικό στοιχείο που ξεπλένει και ανανεώνει τα πάντα. Ο χρόνος είναι αυτός που μας κάνει να γερνάμε, αυτός που φέρνει παιδιά στις κούνιες μας, αυτός που φέρνει τριαντάφυλλα στους κήπους μας και αυτός που μας τα παίρνει... Ο χρόνος –όπως θα έλεγε ο Πλάτωνας- είναι ο μεγάλος εξυγιαντής της Φύσης. Όλα

τα ξεπλένει και τα ανανεώνει. Ο χρόνος, που είναι σχεδόν ακαθόριστος, έχει καταφέρει την αιώνια νιότη, επειδή αν ένα τριαντάφυλλο που είχε ανθίσει στην αρχή των καιρών υπήρχε σήμερα, θα ήταν ξερό ή θα είχε χάσει το χρώμα του, θα ήταν σκονισμένο ή σπασμένο. Όμως ο χρόνος έχει τη μαγεία να κάνει να υπάρχουν νέα τριαντάφυλλα στους ροδώνες και να βγαίνουν ξανά νέα μπουμπούκια, εντελώς φρέσκα και αρωματικά. Έτσι, μπορεί να μην έχουμε μυρίσει τα ρόδα της Βαβυλώνας ή της Αιγύπτου, αλλά μπορούμε να μυρίσουμε αυτά που υπάρχουν σήμερα, που κατά κάποιον τρόπο είναι τα ίδια... Κι έχουμε δει ξανά τα πουλιά του Νείλου, έτσι ακριβώς όπως είναι ζωγραφισμένα στους ναούς. Και σήμερα, στην όχθη του ποταμού, βλέπουμε τους ανθρώπους με τα ξύλινα άροτρα να οργώνουν τον γόνιμο Νείλο, έτσι όπως απεικονίζονται στους τάφους της αρχαίας Αιγύπτου. Ο χρόνος επέτρεψε τη διάρκεια της μορφής.

Έτσι λοιπόν υπάρχουν δύο είδη αθανασίας. Μια πνευματική αθανασία, που βρίσκεται στον καθένα μας και μας διαφοροποιεί μετατρέποντάς μας σε «μικρο-αθάνατους»². Όλοι είμαστε εντελώς διαφορετικά όντα. Και είναι ακριβώς αυτή η διαφορετικότητα που μας κάνει συμπληρωματικούς μεταξύ μας, αλλά όχι ίδιους. Είναι λοιπόν ένα χαρακτηριστικό αθανασίας.

Άλλη μορφή αθανασίας είναι η φυσική αθανασία, η μεταβίβαση των χαρακτηριστικών με βάση τις μορφές. Το φανερό στοιχείο είναι ο χρόνος. Κανένας πολιτισμός δεν μπορεί να διαρκέσει για πάντα. Μερικές φορές αναρωτιόμαστε, για παράδειγμα, πώς έπεσε η Αίγυπτος με τον χιλιόχρονο πολιτισμό της. Έπεσε με τον ίδιο τρόπο που πέφτει το νερό σε έναν κήπο.

Ο χρόνος που συσσωρεύεται ξεπλένει τα πράγματα και μας δείχνει νέες όψεις, αλλά μας κάνει και να αξιολογούμε αυτά που πέρασαν. Όλοι νιώθουμε μεγάλο θαυμασμό για τη Μεγάλη Πυραμίδα με τα αστρονομικά της μυστήρια κ.λπ. Όμως, αν αντί για μία μόνο Μεγάλη Πυραμίδα υπήρχαν εκατομμύρια τέτοιες, θα νιώθαμε τον ίδιο θαυμασμό; Σίγουρα όχι. Η συστηματική επανάληψη προκαλεί μια σύγχυση και μια έλλειψη εκτίμησης των πραγμάτων. Ως εκ τούτου, ο χρόνος έχει επίσης την αρετή να ξεχωρίζει τα πράγματα έτσι ώστε να μπορούμε να τα εκτιμήσουμε.

Υπάρχει λοιπόν μια οικολογία στη Φύση και ο άνθρωπος εντάσσεται σ' αυτήν τη Φύση, δεν είναι ένα ιδιαίτερο δημιούργημα. *Omnia transit*: όλα περνούν. Κι έτσι, όπως έλεγε ο μοναχός Θωμάς Κεμπήσιος (1380 – 1471 μΧ), όπως όλα περνούν σαν σκιές, σαν σύννεφα, έτσι περνούν και οι άνθρωποι. Όλα τα πράγματα περνούν... Ένας πολιτισμός δεν

είναι αφηρημένος, αλλά είναι η ενσάρκωση μιας κουλτούρας σε μια σειρά στοιχείων που μας επιτρέπουν να τον συλλάβουμε: μέσω της αρχιτεκτονικής, της τέχνης, της θρησκείας, κ.λπ... Επομένως οι πολιτισμοί περνούν, κατά μία έννοια, λόγω της παροδικής τους φύσης. Είναι αυτό που συμβαίνει σε όλα τα εκδηλωμένα: γεννιούνται, αναπαράγονται και πεθαίνουν. Η αιωνιότητα δεν ανήκει σ' αυτόν τον κόσμο.

Υπάρχουν και άλλες αιτίες που – αυτές πράγματι – εξαρτώνται από εμάς. Είναι αιτίες εσωτερικού κλυδωνισμού και διαφθοράς. Είναι φανερό ότι πολλοί πολιτισμοί, στην πορεία και στην εξέλιξή τους, μοιάζουν σαν πέτρες που εκτοξεύονται από σφεντόνα. Στην αρχή η πέτρα έχει μια ανοδική δύναμη και πολύ μεγάλη ώθηση, μετά επιβραδύνει λόγω της αντίστασης του αέρα, μέχρι που πέφτει στο έδαφος. Παρομοίως ένας πολιτισμός, με τις αντιξοότητες και με τον καιρό, παρακμάζει σιγά-σιγά, μέχρι που πέφτει.

Υπάρχουν λοιπόν καθαρά ανθρώπινοι παράγοντες που μας επηρεάζουν άμεσα. Μη θεωρούμε έναν πολιτισμό σαν κάτι εντελώς αφηρημένο. Αυτό δεν ισχύει. Είναι θεώρηση του 18ου αιώνα, που υποστηρίζει ότι κάθε ανώτερη κουλτούρα, κάθε μορφή κράτους εναντιώνεται στον άνθρωπο. Δεν ισχύει, επειδή ο άνθρωπος είναι αυτός που αποτέλεσε συστατικό στοιχείο των μορφών κράτους, κοινωνίας και ανώτερης κουλτούρας. Δε γεννήθηκαν από το πουθενά όλα αυτά. Πρέπει να καταλάβουμε ότι κάθε πράγμα προέρχεται από το όμοιό του. Έτσι, οι πολιτισμοί αποτελούνται από ανθρώπους και

από τα όνειρα, τις επιθυμίες, τους θριάμβους και τις αποτυχίες αυτών των ανθρώπων. Κάθε πολιτισμός είναι ουσιαστικά ανθρώπινος. Αν καταλάβουμε καλά αυτόν τον παράγοντα, θα κατανοήσουμε και τον παράγοντα που αφορά στην πτώση των πολιτισμών.

Υπάρχουν παράγοντες – ανάμεσα σ' αυτούς που εξαρτώνται από εμάς – που μπορεί να είναι θρησκευτικοί, πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί κ.λπ. Ας υποθέσουμε ότι μια ομάδα ανθρώπων πιστεύει σε κάτι, σ' ένα τοτέμ που μπορεί να είναι ένας άνθρωπος, ένα ξύλο, μια πέτρα ή μια φωτιά. Αυτοί οι άνθρωποι, σφυρηλατημένοι από αυτή την κοινή πίστη, αποκτούν νέα χαρακτηριστικά, αποκτούν ένα είδος μετάλλαξης και δεν είναι πλέον όπως ήταν πριν. Δεν είναι πια μια μικρή ομάδα που προχωρά. Τώρα αποτελούν μια ενότητα που πορεύεται προς το μέλλον. Κάποιοι θέλουν να προσφέρουν καλλιτεχνικά δημιουργήματα γι' αυτό το αναπτυσσόμενο κράτος, άλλοι επιστημονικά επιτεύγματα, μηχανές, πλοία, πίνακες, μουσικά όργανα κ.λπ. Όλα προκύπτουν και περιστρέφονται γύρω από αυτήν τη συγκεκριμένη μεταβολή που τους έκανε να πιστέψουν σε μια νέα μορφή ή σε μια νέα ιδέα ή ένα ιδανικό.

Όμως, στον βαθμό που αυτοί οι άνθρωποι συγκρούονται μεταξύ τους και χάνουν την πίστη τους, νιώθουν σταδιακά ότι «δεν πατάνε καλά». Κι αυτή είναι μια εμπειρία που μπορεί να έχουμε όλοι κάποια στιγμή. Μπορούμε να διαπιστώσουμε, για παράδειγμα, ότι η αγάπη μπορεί να μετακινήσει όχι μόνο βουνά αλλά και ανθρώπους. Ένας άνθρωπος, από αγάπη, μπορεί να κάνει οτιδήποτε για τον αγαπημένο του, για τη σημαία του ή για την πατρίδα του. Ένας άνθρωπος που αγαπάει, αντιμετωπίζει τον θάνατο γελώντας και τραγουδώντας. Αν όμως χάσει την αγάπη αυτή, αν χάσει το χαρακτηριστικό να μπορεί να αγαπάει – χαρακτηριστικό εκ φύσεως αλτρουιστικό – τότε χάνει δύναμη, νιώθει κούραση. Και αν ο άνθρωπος χάνει το αίσθημα μέλλοντος, αν παύει να σκέφτεται αυτούς που θα έρθουν και θυμάται μόνο αυτούς που πέρασαν, τότε, σιγά-σιγά, αναλώνεται στην ίδια την πικρία του, σ' έναν λήθαργο, σε μια ωδή στα πράγματα που πέρασαν.

Σ' όλα αυτά συνυπάρχουν και υλικά στοιχεία, που είναι πιο πολύ πρακτικά παρά ρομαντικά, όπως οι κοινωνικές αντιπαραθέσεις, τα οικονομικά προβλήματα, το να καταναλώνεις περισσότερα απ' όσα παράγεις, το να μην εκμεταλλεύεσαι τις φυσικές πηγές, αλλά να τις μολύνεις κιόλας.

Θέλουμε όμως να τονίσουμε πρώτα απ' όλα και πάνω απ' όλα τα πράγματα, τον πνευματικό παράγοντα, ο οποίος, εκτός από τον παράγοντα χρόνο, είναι ο πρωτεργάτης της καταστροφής των πολιτισμών, όπως είναι και για την καταστροφή του ανθρώπου. Ένας άντρας ή μια γυναίκα, εκτός από τον παράγοντα χρόνο που μεταφράζεται σε ασθένειες κ.λπ., μπορεί, παρά τη μεγάλη ηλικία του, να έχει μια πνευματική ζωή τόσο έντονη, ώστε να «τρέχει εσωτερικά» σαν μικρό παιδί. Δηλαδή, υπάρχει ένα εσωτερικό βίωμα που, πέρα από τα επιθηλιακά κύτταρα, τον κρατάει ζωντανό, χαρούμενο, παρά τις αντιξοότητες.

Είναι η πνευματική δύναμη που ουσιαστικά πρέπει να διατηρήσουμε, όχι για να μην πέφτουν οι πολιτισμοί, επειδή αυτοί πέφτουν και ανορθώνονται, είναι ρυθμικοί όπως οι ανατολές του ήλιου, τα καλοκαίρια κ.λπ. Όμως αν αναρωτηθούμε το εξής: αν οι πολιτισμοί πέφτουν, γιατί ανορθώνονται ξανά; Είναι επειδή ποτέ δεν πέθαναν, ποτέ δεν πεθαίνουν τελειωτικά, επειδή ποτέ δεν πεθαίνει ο άνθρωπος, που είναι ο φορέας των ιδανικών των πολιτισμών. Ο πολιτισμός δεν είναι παρά η ενσάρκωση στον χώρο και στον χρόνο των ιδανικών του ανθρώπου.

Θαυμάζουμε σήμερα τον Παρθενώνα και άλλα επιτεύγματα του παρελθόντος, που δεν είναι παρά η ενσάρκωση αυτών που οι άνθρωποι ονειρεύτηκαν, ήξεραν, κατάλαβαν και σχεδίασαν. Κι αυτή η μουσική που συντέθηκε πριν από αιώνες και σήμερα φτάνει σ' εμάς μέσα από σύγχρονες συσκευές, είναι μέρος της ευαισθησίας, της ζωής, των ονείρων και των πόθων των ανθρώπων που έζησαν πριν από αιώνες. Έτσι, όλα μεταβιβάζονται από τον έναν στον άλλον.

Ξέρουμε ότι ο σύγχρονος δυτικός πολιτισμός μας βρίσκεται σε κρίση. Μπορεί να είμαστε περισσότερο ή λιγότερο καταστροφολόγοι. Μπορεί να σκεφτόμαστε ότι βρισκόμαστε στα όρια μιας μεγάλης αβύσσου ή απλά στα όρια μιας απορρύθμισης της Ιστορίας που θα μας κλονίσει δυνατά. Όμως είναι αναμφισβήτητο ότι ξεκινάει ένας Νέος Μεσαίωνας, ότι υπάρχει μια νέα μορφή βαρβαρότητας. Υπάρχει κάτι που φαίνεται στην ατμόσφαιρα σε όλα τα μέρη του κόσμου: μια αλλαγή. Σήμερα υπάρχει βρωμιά στους δρόμους, συνωστισμός, ζητιανιά, μόλυνση από κάθε άποψη. Και δεν είναι τοπικό το πρόβλημα, είναι παγκόσμιο. Δεν είναι ότι οι άνθρωποι δεν θέλουν να εργαστούν ή δεν μπορούν ή δεν έχουν τρόπο να το κάνουν, είναι

ότι δεν έχουν κίνητρο για να το κάνουν. Ο κόσμος νιώθει ότι βυθίζεται σε μια μεγάλη απάτη, ότι υπόκειται σε μια μεγάλη αδιαφορία. Έτσι, αναισθητοποιούμαστε σε όλα. Και κανείς δεν νοιάζεται για κανέναν.

Όλα είναι το ίδιο. Όμως, τι συμβαίνει; Το φαινόμενο δε ριζώνει μόνο σε όσα συμβαίνουν εξωτερικά, αλλά ριζώνει σε όσα συμβαίνουν μέσα μας. Πλέον δε μας ενδιαφέρει ποιος ζει και ποιος πεθαίνει ούτε ποιος κερδίζει και ποιος χάνει. Δε μας νοιάζει πια, κατά μεγάλο μέρος, τι τρώμε και τι πίνουμε, τι ακούμε και τι δεν ακούμε. Αν σκοτώνουν κόσμο κάπου, ας τον σκοτώνουν. Αν συμβαίνει κάτι, ας συμβαίνει...

Είναι ανάγκη λοιπόν να αντιδράσουμε, είναι ανάγκη να αναστηθούμε όπως ο Λάζαρος, μέσα μας. Πρέπει να ακούσουμε το κάλεσμα του εσωτερικού Εγώ—που είναι το κάλεσμα της αιωνιότητας—στη ζωή, στη συμμετοχή μας στη Φύση. Η αληθινή οικολογική δράση δεν είναι απλά μια διαμαρτυρία επειδή υπάρχουν πυρηνικά κέντρα. Είναι διαμαρτυρία επειδή δεν υπάρχουν άνθρωποι στην Ανθρωπότητα. Το πρόβλημά μας είναι ότι λείπουν ιππότες και ντάμες. Λείπει η δύναμη που κινητοποιεί τις κουλτούρες και τους πολιτισμούς. Πού είναι οι μεγάλοι καλλιτέχνες, οι μεγάλοι συγγραφείς, οι μεγάλοι αρχιτέκτονες; Πού είναι οι ηγέτες ανθρώπων; Όλα έχουν βυθιστεί και καταστραφεί!

Επομένως, πρέπει να ξαναβρούμε τον εαυτό μας. Πρέπει να μπορούμε να ξαναβρούμε μέσα μας αυτή τη δύναμη, ίσως λίγο αλαζονικά στην αρχή, αλλά είναι αυτή που θα μας επιτρέψει να αναστηθούμε. Δεν μπορούμε επουδενί να μείνουμε με σταυρωμένα χέρια και να λέμε: «Τι να κάνουμε; Αν είναι να συμβεί...». Δεν μπορούμε να τα δεχόμαστε όλα. Αυτή η αποδοχή, δεν είναι μια φιλοσοφική απάθεια, είναι μια ανόητη αδιαφορία. Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να αντιμετωπίζουμε καθημερινά όλες τις δυνάμεις του κακού που υπάρχουν μέσα μας.

Όταν νιώθουμε μέσα μας αδράνεια, θα πρέπει να ενεργοποιηθούμε και να κάνουμε αυτό που θέλουμε να κάνουμε. Όταν νιώθουμε κούραση, πρέπει να την ξεπερνάμε και να μπορούμε να φτάσουμε εκεί που θέλουμε. Αν νιώθουμε εγωισμό, θα πρέπει να ανοίγουμε τα χέρια και να δίνουμε ό,τι μπορούμε. Αν νιώθουμε μίσος ή εκδικητικότητα δεν πρέπει να επιτιθόμαστε στους άλλους, αλλά να προσπαθούμε να ξεκαθαρίσουμε γιατί είμαστε δυσαρεστημένοι. Όταν νιώθουμε μόνοι, πρέπει να βλέπουμε ότι στη Φύση ούτε το πιο μικροσκοπικό πράγμα δεν είναι μόνο του, επειδή υπάρχει μια αιώνια συντροφιά, ένα είδος Θεού που βρίσκεται μέσα στο κάθε τι. Πρέπει να προσπαθούμε, όσο το δυνατόν, να ξαναγνωρίζουμε τον εαυτό μας, να βλέπουμε ποιοι είμαστε, να μπορούμε να είμαστε μαζί ο ένας με τον άλλον, να μπορούμε να εκτιμάμε τα πολύπλοκα και τα απλά πράγματα, να μην ντρεπόμαστε για τον εαυτό μας. Μερικές φορές νιώθουμε ντροπή που καθόμαστε μπροστά στη φωτιά και ζεσταινόμαστε.

Πρέπει να επιστρέψουμε στον εαυτό μας, στην ίδια μας τη φύση.

Πρέπει να επιστρέψουμε στο μαζί. Μαζί δε σημαίνει μόνο χέρι με χέρι, ώμο με ώμο. Μαζί σημαίνει καρδιά με καρδιά, σημαίνει να νιώθουμε ξανά φίλοι. Είναι να κάνουμε να αναστηθούν μέσα μας τα απλά πράγματα, τα ιερά πράγματα, όπως η φιλία που έλεγε ο Πλάτωνας. Αυτή η φιλία που δεν σημαίνει ισοπέδωση των κλίσεων, αλλά καθαρή αλληλεγγύη, αληθινή αγάπη μεταξύ μας. Όταν κάποιος πεθαίνει ή υποφέρει, να μας αγγίζει κι εμάς κάτι, επειδή λέγεται ότι όταν κάποιος πεθαίνει ή υποφέρει, ένα μικρό μέρος του δικού μας είναι πεθαίνει ή υποφέρει.

Να έχουμε το θάρρος επίσης, κι ας μην έχουμε μια εξωτερική λαμπερή ζωή, να μπορούμε να κλείνουμε τα μάτια και να νιώθουμε μέσα μας τη θεία πορεία των ονείρων μας. Να τα νιώθουμε να περνούν όλες τις νύχτες, όλες τις μέρες... Και, παρόλο που δεν υπάρχουν, να βλέπουμε να περνούν αστραφτεροί οι εσωτερικοί μας κήποι, οι εσωτερικοί μας ιππότες, που είναι στρατοί που πορεύονται μέσα στη φαντασία μας, να βλέπουμε με τη φαντασία μας τους ποταμούς μας να κυλούν και να αφρίζουν και να δροσίζουν με τον χρυσό αφρό τους. Πρέπει να ανανεώσουμε τον εσωτερικό μας κόσμο για να ανανεωθεί και αυτός ο εξωτερικός κόσμος, ο «φυλλοβόλος» και χωρίς ιδανικά. Πρέπει να μπορούμε να κάνουμε αυτήν τη δύναμη του δέντρου να αναγεννηθεί, τη δύναμη του κορμού και των ριζών, που κορυφώνεται στα άνθη, στα κλαδιά, στις φωλιές και στα πουλιά...

Ο παλιός μύθος του Αγίου Γεωργίου και του δράκου πρέπει να ανανεωθεί μέσα μας. Πρέπει να έχουμε το θάρρος και την αρετή να αδράξουμε το δόρυ της αλήθειας, της φυσικής πραγματικότητας, και να το καρφώσουμε στην καρδιά του υλισμού και της αδράνειας.

Ο καθένας από εσάς είναι πιο δυνατός απ' όσο πιστεύει. Στον καθένα υπάρχει ένας κόσμος ονείρων και δυνάμεων, υπάρχει η ικανότητα ανανέωσης ενός ολόκληρου κόσμου. Δεν χρειάζεται να συσσωρευόμαστε και να σπρώχνουμε ο ένας τον άλλον. Ο καθένας, ατομικά, έχει μέσα του τη δύναμη που χρειάζεται. Κι αν ενωνόμαστε, ακόμη καλύτερα.

Αυτή είναι η δύναμή μας, αυτό είναι το μήνυμά μας. Επειδή, πώς πεθαίνουν οι πολιτισμοί; Όπως όλα τα πράγματα: από διάθεση να πεθάνουν. Εκείνοι που θέλουμε να συνεχίσουμε να ζούμε, να συνεχίσουμε να χαμογελάμε σαν παιδιά, να συνεχίσουμε να έχουμε τη δύναμη για να μπορούμε να ανορθώσουμε μια νέα κουλτούρα κι έναν νέο πολιτισμό.

Πρέπει να ξαναβρεθούμε, να στοχαστούμε, να ξαναβρούμε τον εαυτό μας. Ας τολμήσουμε να κάνουμε αυτό που θέλουμε. Ας τολμήσουμε να ονειρευτούμε αυτό που θέλουμε να ονειρευτούμε. Δεν πρέπει να είναι η ψυχή μας γεμάτη κοιμητήρια ονείρων. Η ψυχή μας πρέπει να είναι γεμάτη ζωντανά όνειρα, φτερωτούς Πήγασους που μας πάνε σε άλλους υπέροχους τόπους. Πρέπει να μπορούμε να γνωρίσουμε, να αναγνωρίσουμε, να ζήσουμε. Αν ο καθένας μας αναδημιουργεί τον εαυτό του, αναδημιουργεί κάθε κουλτούρα και κάθε πολιτισμό.

Έτσι, η φιλοσοφία που εμείς προτείνουμε είναι η φιλοσοφία να μπορείς να βρεις τον εαυτό σου, να μπορείς να οδηγήσεις τον εαυτό σου και να μπορείς να φτιάξεις έναν νέο κόσμο. Και όχι μόνο νέο, αλλά καλύτερο. Και σ' αυτόν τον νέο και καλύτερο κόσμο θα συναντηθούμε όλοι.

Οπότε θα βλέπουμε να πέφτουν και να ορθώνονται οι πολιτισμοί όπως πέφτει και ανεβαίνει το νερό της βροχής. Και θα το βλέπουμε με τη θεία απάθεια του φιλοσόφου, αλλά και με τη θεία συμμετοχή του ανθρώπου που νιώθει μέσα του κάθε σταγόνα βροχής που πέφτει, που νιώθει μέσα του όλα τα δεινά της Ανθρωπότητας. Γιατί νιώθουμε ότι όλοι οι άνθρωποι είμαστε αδέρφια και παιδιά του Θεού. Αν μπορούμε να το νιώσουμε πραγματικά αυτό στην καρδιά μας, τότε θα έχουμε ξεκινήσει να ξυπνάμε ξανά. Ο θάνατος θα έχει μετατραπεί σε ζωή, από τη στάχτη θα ανάψει νέα φωτιά, και τα κάστρα μας θα ζωντανέψουν ξανά. Θα αναστηθούν οι νεκροί μας ιππότες, και θα κινηθούν ξανά οι άδειες μας πανοπλίες. Θα γεμίσουν ξανά τριαντάφυλλα οι ροδώνες μας, που τώρα δεν έχουν παρά μόνο στάσιμα νερά.

Ας ορθώσουμε την ψυχή μας! Ψηλά οι καρδιές μας! Όστε όλα αυτά να πραγματοποιηθούν εδώ και τώρα, για το αύριο και για πάντα!

Σημειώσεις

- 1 Αυτή είναι η εκδοχή του Θετικισμού για την ανθρώπινη εξέλιξη. Συγκεκριμένα ο Auguste Comte υποστήριξε ότι η κοινωνία περνά από τρεις φάσεις σύμφωνα με ένα γενικό «νόμο των τριών σταδίων», το θεολογικό, το μεταφυσικό και το θετικιστικό.
- 2 Πρόκειται για το αθάνατο, πνευματικό στοιχείο, το ανώτερο Εγώ, που βρίσκεται μέσα στον κάθε άνθρωπο και μας προσδίδει μια μορφή αθανασίας

Μινωικός Πολιτισμός

Κείμενο: Μιχάλης Βεργιάκης

Υπάρχει μια χώρα που λέγεται Κρήτη, στη μέση του γυαλιστερού Πόντου, ωραία και γόνιμη, που βρέχεται από θάλασσα. Σ' αυτήν υπάρχουν πολλοί άνθρωποι, αναρίθμητοι και ενενήντα πόλεις... Πρωτεύουσα της είναι η Κνωσός, μεγάλη πόλη, στην οποία βασιλεύει ο Μίνωας ο ισχυρός...

Όταν ο Όμηρος έγραφε αυτούς τους στίχους, κατά τον 9ο ή 10ο αιώνα π.Χ. η Ελλάδα είχε λησμονήσει, την αξιοζήλευτη μεγαλοπρέπεια αυτής της Χώρας και πως κυριαρχούσε με τον ισχυρό της στόλο σε ολόκληρο σχεδόν το Αιγαίο και σε ένα μεγάλο μέρος της ηπειρωτικής Ελλάδας. Ο Όμηρος την ονόμασε «το νησί των 100 πόλεων» και ήταν ήδη από την 3η Χιλιετία π.Χ. το λίκνο του πιο αρχαίου από τους ευρωπαϊκούς πολιτισμούς που γνωρίζουμε και μεγάλος σύνδεσμος ανάμεσα στην Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Η Προϊστορία της είναι λίγο συγκεχυμένη, καθώς ο Μίνωας, ο Βασιλιάς που διέταξε να χτιστεί ο Λαβύρινθος, εμφανίζεται στα μάτια της σύγχρονης αρχαιολογίας ή ιστορίας σαν ένας Μεγάλος Μύστης και Νομοθέτης, ο οποίος θα είχε δώσει το όνομα του σε μια μακριά σειρά προσώπων, όντας ο Ίδιος το ενοποιητικό στοιχείο όλων αυτών! Πιθανότατα σε αυτόν τον ιδιαίτερο Πολιτισμό του Αιγαίου που ήταν τόσο αρχαίος για τον Όμηρο, όσο και ο ίδιος για εμάς, αναφέρεται, όταν κάνει λόγο για κάποιον Χρυσό Αιώνα, όπου οι άνθρωποι ήταν περισσότερο

πολιτισμένοι και η ζωή πιο εξευγενισμένη απ' ότι είναι τώρα στην ταραγμένη εποχή μας. Η ανακάλυψη αυτού του χαμένου Πολιτισμού αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα κατορθώματα της σύγχρονης αρχαιολογίας. Αυτός ο Πολιτισμός γεννήθηκε σε ένα νησί είκοσι φορές μεγαλύτερο από το πιο μεγάλο νησί των Κυκλάδων, ευχάριστο στο κλίμα, με ποικιλία στα γεωργικά του προϊόντα και με πλούσιους δασωμένους ορεινούς όγκους την εποχή εκείνη! Επίσης μια εκδοχή σύμφωνα με το Διόδωρο Σικελιώτη: «Κρήτη ονομαζόταν μια κόρη ενός από τους Κουρήτες που βασιλεύαν στον τόπο αυτό. Παντρεύτηκε τον Άμμωνα ο οποίος όταν ανέλαβε την εξουσία, το νησί που μέχρι τότε ονομαζόταν Ιδαία, το μετονόμασε σε Κρήτη από την γυναίκα του...».

Ο Αριστοτέλης είχε τονίσει πόσο λαμπρή ήταν η τοποθεσία αυτή και πως επέτρεψε στον Μίνω να δημιουργήσει μια τέτοια Αυτοκρατορία στο Αιγαίο. Αλλά η ιστορία του Μίνωα και της Κνωσού που παραδέχονταν ως γεγονός όλοι οι κλασικοί συγγραφείς, θεωρούνταν ως μύθος και απορρίπτονταν από την κατεστημένη επιστήμη της εποχής εκείνης. Κάτω από τους γλυκόλαους ήχους των κουδουνιών και των πηγών της, η Κρήτη με τα επιβλητικά βουνά της και το ατελείωτο παφλασμό των γαλαζοπράσινων νερών μιας θάλασσας που την αγκαλιάζει και την διατηρεί Όμορφη, εδώ και 40 σχεδόν αιώνες, αναπλάθει το ίδιο Όνειρο: Πάνω από το ιερό του

βουνό, τον Ψηλορείτη (Ιδη), ο Θεός Δίας διέκρινε σε μια ακτή της μακρινής Ασίας, τη νεαρή Ευρώπη, κόρη του Αγήνορα ή του Φοίνικα. Παίρνοντας την μορφή ενός λευκού ταύρου, πλάνεψε, γήτεψε την πριγκίπισσα και την μετέφερε πάνω στη ράχη του, διασχίζοντας τη θάλασσα έως το ακρωτήριο Σίδερο της Κρήτης. Εκεί εμφανίστηκε ως εραστής και αφέντης της και γιόρτασαν τους γάμους τους κοντά στην Γόρτυνα κάτω από έναν αειθαλή Πλάτανο. Από τους έρωτες τους γεννήθηκαν τρία παιδιά, ο Μίνωας, ο Ραδάμανθυς, και ο Σαρπηδών. Ο Ραδάμανθυς ήταν δίκαιος και ο Σαρπηδών ισχυρός, ο μόνος ωστόσο που μετρούσε στα μάτια των Θεών και των ανθρώπων ήταν ο Μίνωας! Πραγματικά ο Ουρανός του έδωσε ό,τι του ζήτησε. Ο Μίνωας πηγαίνει να συμβουλευτεί τον Δία στην σπηλιά του, στο Ιδαίον Άντρο. Μιλάει στον Θεό, τον Πατέρα του και δέχεται από αυτόν τους πιο δίκαιους και τους πιο σοφούς νόμους του κόσμου. Κάθε εννέα χρόνια η ίδια σκηνή ξαναζωντανεύει. Ο υπέρτατος Θεός των Κρητών Ζeus, είχε μνηθεί λέγεται από τις συντεχνίες των μεταλλουργών που τις αποτελούσαν οι Δάκτυλοι, οι Κουρήτες και οι Κύκλωπες σιδηρουργοί του Κεραυνού! Για αυτό και οι μεταλλουργοί που ήταν προικισμένοι με υπερανθρώπινες δυνάμεις θεωρούνταν μάγοι.

Ο Μίνωας θεμελιώνει πέντε μεγάλες πόλεις και ανάμεσα σ' αυτές την Κνωσό, την Φαιστό, την Κυδωνία, την Λύττο και

την Ζάκρο. Κατασκευάζει παλάτια - λιμάνια, χαράζει δρόμους, δημιουργεί έναν γιγαντιαίο στόλο και βάζει έναν μπρούτζινο γίγαντα τον Τάλω να φυλάει τις ακτές της Κρήτης.

Η κακοτυχία καταδιώκει τα παιδιά του: Νεότατος ο Γλαύκος πέφτει μέσα σ' ένα πιθάρι με μέλι και πνίγεται. Ο Ανδρόγεος νικητής σε αθλητικούς αγώνες στα Παναθήναια, δολοφονείται από τους αντιπάλους του, υποκινούμενοι από ζήλια. Ο Μίνωας πολιορκεί για αυτό το λόγο και νικά την Αθήνα, θέτοντας τον όρο να στέλνουν στην Κρήτη κάθε χρόνο 7 αγόρια και 7 νεαρά κορίτσια ως θυσία στον Μινώταυρο. (άλλες πηγές λένε κάθε 9 χρόνια, γεγονός που μας κάνει να υποπτευόμαστε μια συμβολική, εσωτερική ρίζα σε όλα αυτά). Αυτό το τέρας το είχε γεννήσει η Πασιφάη, η σύζυγος του Μίνωα καθώς είχε έρθει σε επαφή με τον Δία που είχε μεταμφιεστεί σε Ταύρο. Επίσης υπάρχει η μυθική εκδοχή αυτός ο ταύρος να αναδύθηκε από τα νερά με τη μεσολάβηση του Ποσειδώνα. Πάλι ο ταύρος είναι ένα σύμβολο που είναι αντιπροσωπευτικό της εποχής εκείνης μιας και αναφερόμαστε στην εποχή του Ταύρου 4.000 - 1.800 π.Χ. Ο Θησέας για να αντιμετωπίσει αυτή την μορφή υποδούλωσης, συμβουλευτήκε το Μαντείο των Δελφών και αποφάσισε να πολεμήσει τον Μινώταυρο. Ο «Έρωτας» τον βοήθησε μέσω της Αριάδνης, που ήταν πριγκίπισσα και κόρη του Μίνωα, η οποία του έδωσε για να μπει στον λαβύρινθο ένα κουβάρι νήματος πάνω σε ένα αδράχτι. Ο Θησέας νίκησε τον

Μινώταυρο με έναν διπλό πέλεκυ και αφού μάζεψε το νήμα που λέγεται πως έγινε φωτεινό εκείνη την στιγμή, το επέστρεψε στα χέρια της πριγκίπισσας. Υπάρχουν και εδώ πολλά μυστηριώδη στοιχεία, καθώς η ίδια η λέξη Λαβύρινθος συσχετίζεται με τον «Λάβρυ» ή Πέλεκυ Οργώματος που κατασκεύασε ο Άρης – Διόνυσος. Ο Μίνωας επίσης φυλακίζει μέσα στο Λαβύρινθο τον αρχιτέκτονα Δαίδαλο που βοήθησε τη γυναίκα του Πασιφάη να τον απατήσει και την κόρη του Αριάδνη να τον προδώσει. Ο εφευρετικός ωστόσο Δαίδαλος φτιάχνει φτερά και καταφέρνει να δραπετεύσει με τον γιο του Ίκαρο, φτάνοντας αρχικά στην Κύμη και στη συνέχεια στην Σικελία. Ο μύθος του Δαίδαλου και του γιού του Ίκαρου, κάτω από το πέταγμα στους αιθέρες και την πτήση του κακού μαθητή, κρύβει έντεχνα ένα σύμβολο μήσης! Ο Μίνωας τον καταδιώκει από χώρα σε χώρα και υπόσχεται παντού μια αμοιβή σ' εκείνον που θα μπορέσει να περάσει μια κλωστή μέσα από τις σπείρες του κέλφους ενός όστρακου. Ο Δαίδαλος κρύβεται στο Παλάτι του Κώκαλου στην Κάμικο κοντά στον Ακράγαντα, ο οποίος και θέτει το πρόβλημα στον φιλοξενούμενό του. Ο πολυμήχανος Δαίδαλος δένει την κλωστή στο σώμα ενός μυρμηγκιού και την περνά μέσα από τον μικροσκοπικό αυτό λαβύρινθο και έτσι προδίδεται! Ο Μίνωας απαιτεί να του παραδώσουν τον εχθρό του, τον καλούν σε συμπόσιο, μα οι γυναίκες καταφέρνουν να τον σύρουν στα λουτρά και να πνίξουν τον νικητή αρχηγό μέσα στους καφετερους ατμούς των καζανιών που είχε κατασκευάσει ο ίδιος ο Δαίδαλος. Το σώμα του ήρωα λέγεται πως μεταφέρθηκε κάτω από τον ναό της Θεάς Αφροδίτης στην

Ηρακλεία Μινώα. Θα τον ξαναβρούν Κριτή στο βασίλειο των νεκρών καθώς εμφανίζεται να συμμετέχει στο Δικαστήριο των Νεκρών ως ένας κατεξοχήν Μάγος – Σοφός. Αυτός είναι ο μύθος που αναφέρεται στον Μίνωα!

Όνειρο χωρίς τέλος, από την εποχή του Ομήρου το επαναλαμβάνουν όλοι οι μυθογράφοι της αρχαιότητας, όλοι οι πολυμαθείς της Αναγέννησης πως ο Μίνωας δεν είναι νεκρός στην φαντασία τους, ούτε στις καρδιές τους. Ποιος θα τον αναστήσει λοιπόν ολοκληρωτικά; Ποιος άλλος εκτός από εκείνον που πιστεύει στους τόσο φορτισμένους με πραγματικότητα μύθους. Εδώ και 2.500 χρόνια τουλάχιστον αναζητούν αυτά τα λείψανα, ερευνώντας γραπτά κείμενα και στο έδαφος της Κρήτης τα χνάρια του πρωτογιού της Ευρώπης. Ο Διόδωρος ο Σικελιώτης μας αφηγείται πως όταν στον Ακράγαντα βασίλευε ο Θήρων, γύρω στο 480 π.Χ. ανακάλυψαν στην Σικελία τον τάφο του Μίνωα και ότι παρέδωσαν τα οστά του στους Κρήτες. Έγραψαν μάλιστα σύμφωνα με κάποιο σχόλιο του ποιητή Καλλίμαχου, πάνω στο καινούριο μνημείο, ίσως στην Κνωσό: Τάφος του Μίνωα, γιου του Δία! Ο χρόνος έσβησε τις μισές λέξεις και πίστευαν πως επρόκειτο για τον τάφο του Δία.

Αυτό δεν τους προξένησε καθόλου έκπληξη, γιατί στην Κρήτη οι θεοί, όπως και οι άνθρωποι είναι θνητοί. Μέχρι και λίγο πριν, κατά την Ρωμαϊκή εποχή οι επισκέπτες μπορούσαν να δουν το ιερό της Θεϊκής Μητέρας Ρέας, το σπήλαιο του Δία, πάνω στην Ίδη, εκεί όπου ο Μίνωας μυήθηκε πριν τον Επιμενίδη, τον Πυθαγόρα και τον Πλάτωνα. Επίσης τον θρυλικό πλάτανο της Γόρτυνας και τον τεράστιο κώδικα των Νόμων που είχαν χαράξει πάνω στο τείχος του Ωδείου, που ήταν από τότε δύσκολο να εξηγηθεί καθώς η προέλευσή του χανόταν στα σκοτάδια του χρόνου. Αναζητούσαν επίσης τον Λαβύρινθο άλλοτε κοντά στην Γόρτυνα, όπως οι βοσκοί του Βιργίλιου και άλλοτε κοντά στην Κνωσό, οι σύντροφοι του Απολλώνιου του Τυανέα, όπου ο Μίνωας είχε κλείσει τον Μινώταυρο.

Εκείνος λοιπόν που ανακάλυψε πρώτος τον Μίνωα, ήταν ένα μέλος της οικογένειας των Καλοκαιρινών, ο οποίος ήταν διερμηνέας στο βρετανικό προξενείο στο Ηράκλειο και έμπορος λαδιού και σαπουνιού στην Κρήτη και συμπτωματικά έφερε το ίδιο όνομα, Μίνωας Καλοκαιρινός! Ξεκίνησε γύρω τα τέλη του 1857, όταν έφερε στο φώς τις πρώτες γραμμές των νόμων της Γόρτυνας και αργότερα το 1878 έως τον Φεβρουάριο

του 1879 όταν ξέθαψε μερικές παράξενες αρχαιότητες σε έναν λόφο νότια του Ηρακλείου.

Ο Ερρίκος Σλήμαν που είχε μόλις πρόσφατα αναστήσει τις Μυκήνες και την Τροία επισκέφθηκε την τοποθεσία το 1886 και έκφρασε την πεποίθηση του πως εκείνο το κομμάτι της γης κάλυπτε τα ερείπια της αρχαίας Κνωσού, έφυγε όμως αγανακτισμένος καθώς δεν μπόρεσε να αγοράσει την γη του κτήματος αυτού. Αργότερα το 1895 ο Άρθουρ Έβανς αγόρασε ένα μέρος της τοποθεσίας όπου ο Σλήμαν και η Γαλλική Σχολή είχε ταυτίσει με την Κνωσό και το 1900 εντός εννέα εβδομάδων με τη συνδρομή 150 - 200 εργατών ανακάλυψε τον πλουσιότερο αρχαιολογικό θησαυρό της σύγχρονης ιστορίας, το ανάκτορο του Μίνωα!

Ταξινομώντας ο Έβανς τα αγγεία και τα λείψανα και συσχετίζοντάς τα, με τα ευρήματα της αρχαίας Μεσοποταμίας και της Αιγύπτου διαίρεσε τον προϊστορικό πολιτισμό της Κρήτης σε τρεις εποχές, την Πρώτη 3.400 – 2.100 π.Χ., τη Μεσαία 2.100 – 1.580 π.Χ. και την Τελευταία Ύστερο - Μινωική Εποχή 1.580 – 1.200 π.Χ. Κάθε περίοδος διαιρείται σε τρεις μικρότερες φάσεις. Στο τέλος της Πρώτης Μινωικής Εποχής, οι Κρήτες μαθαίνουν να αναμινύουν τον χαλκό με τον λευκοσίδηρο και τότε αρχίζει η εποχή του Ορείχαλκου. Στην Μεσαία Εποχή παρουσιάζονται τα πρώτα ανάκτορα. Οι πρίγκιπες της Κνωσού, της Φαιστού, και των Μαλίων χτίζουν πολυτελείς κατοικίες με πολλά δωμάτια, ευρύχωρες αποθήκες, ειδικευμένα εργαστήρια, βωμούς, ναούς και μεγάλα αποχετευτικά έργα, που ξαφνιάζουν τους δυτικούς. Τα αγγεία χαρακτηρίζονται από μια πολύχρωμη λαμπρότητα, οι τοίχοι στολίζονται με χαριτωμένα ανάγλυφα και από τα ιερογλυφικά του περασμένου αιώνα αναπτύσσεται σταδιακά μια γραμμική γραφή, ώσπου μια ξαφνική καταστροφή γύρω στο 1.700 π.Χ. καταστρέφει το ανάκτορο της Κνωσού. Κατά την τελευταία φάση της Μεσαίας Μινωικής Εποχής όλα αρχίζουν ξανά από την αρχή και είναι αυτή η περίοδος ανάμεσα στην Μέσο-Μινωική ΙΙΙ και Ύστερο - Μινωική Ι 1.700 – 1.450 π.Χ., στην οποία ο Έβανς τοποθετεί την ύψιστη ακμή του Μινωικού Πολιτισμού.

Η υπομονετική ανθρωπότητα, όπως έκανε πάντα σε κάθε κατακλυσμό, ανανεώνει τις ελπίδες τις και το θάρρος της και αρχίζει πάλι να χτίζει από την αρχή. Νέα και ωραιότερα ανάκτορα υψώνονται στην Κνωσό, στην Φαιστό, στην Τύλισσο, στην Αγία Τριάδα, στην Γουρνιά, που με την αρχιτεκτονική

τους εκφράζουν όλη την αγάπη των Μινωιτών για τη Φύση και την επιθυμία τους να ζουν στο φως! Η μεγαλοπρεπής έκταση, το πεντάωρο ύψος αυτών των κατοικιών και ο πολυτελής διάκοσμος φανερώνουν ένα τέτοιο πλούτο που η Ελλάδα δεν πρόκειται να γνωρίσει μέχρι την εποχή του Περικλή. Κτίζονται επίσης παλαίστρες στις αυλές των ανακτόρων και θέατρα εντός των οποίων γίνονται οι θρησκευτικές τελετές μιας αναίμακτης ταυρομαχίας με ακροβάτες άνδρες και γυναίκες που αναπαριστάνονται στη μεγάλη τοιχογραφία.

Η Κεραμική που βρέθηκε στην περιοχή είναι από τις πιο όμορφες του κόσμου, με μαγευτικές μορφές που μιμούνται τις στεφάνες των άνθων και αντλεί θέματα από την πανίδα της θάλασσας, που περιλαμβάνει εικόνες με δελφίνια, χταπόδια μέχρι και κοράλλια, με μια απεριόριστη ομορφιά που προκύπτει από τον συνδυασμό όγκου, σχεδίου και χρώματος. Η μεγάλη δόξα της κεραμικής εκείνης της περιόδου αποτελούν τα λεγόμενα Καμαραϊκά αγγεία, από το ομώνυμο σπήλαιο των Καμαρών με κύριο χαρακτηριστικό τους την εξαιρετική λεπτότητα στο χείλος τους και την θαυμαστή διακόσμηση με χρώματα ανεξίτηλα!

Οι Μινωίτες στάθηκαν μοναδικοί επίσης στην απεικόνιση μορφών και συνθέσεων πάνω σε μικροσκοπικές επιφάνειες. Η μικρογλυπτική αντιπροσωπεύεται με κομψά και ευαίσθητα δείγματα σφραγιδογλυφίας πάνω σε σκληρούς ημιπολύτιμους λίθους (σάρδιος, αιματίτης, στεατίτης, οφείτης, αχάτης, ίασπις, χαλκηδόνιος, σαρδόνυχα και ορεία κρύσταλλος) με σχέδια απίστευτης τελειότητας. Επίσης πλούσιες συνθέσεις με μεγάλη λεπτομέρεια παρατηρούμε στη χρυσοχοΐα, βασισμένη όχι μόνο σε συγκολήσεις αλλά και σε σφυρήλατα ελάσματα, ενώ στη μεταλλοτεχνία οικιακά σκεύη, εργαλεία, όπλα και ιερείς πέλεκυς παρουσιάζουν μια φροντισμένη και ευφάνταστη κατασκευή. Μοναδικά επίσης ευρήματα που δημιουργήθηκαν με σφυρηλάτηση αποτελούν οι ορειχάλκινες λεκάνες, οι βραστήρες, εγχειρίδια και σπαθιά διακοσμημένα με άνθη και ζώα και συγκολλημένα με χρυσό και αργυρό, με ελεφαντόδοντο και σπάνιους λίθους. Στην τελευταία Μινωική εποχή ανήκουν τα αριστουργηματικά αγγεία των Πυγμάχων και των Θεριστών, στα οποία παρουσιάζονται φάσεις και στάσεις της Πυγμαχίας και μια πομπή που βαδίζει χαρούμενη, τραγουδώντας άσματα σε μια Πορτή θερισμού. Ένας πανέμορφο τυπικό για να ιεροποιηθεί μια ετήσια παραγωγική δράση στη φύση!

Ο Πολιτισμός αυτός εμπεριέχει μέσα στα θρησκευτικά του πιστεύω ένα μίγμα φετιχισμού, δεισιδαιμονίας, ιδεαλισμού και ευσέβειας. Λατρεύει τα όρη, τα σπήλαια, τους βράχους, τον αριθμό 3, τα δέντρα και τους στύλους, τον Ήλιο, την Σελήνη, τους αίγαγρους, του όφεις, τα περιστέρια και φυσικά τον Ταύρο! Τρέφει βαθιά ευσέβεια προς τη γονιμότητα και όταν φτάνει

στην αντίληψη μιας ανθρώπινης θεότητας, φαντάζεται τη Μεγάλη Μητέρα – Θεά με πλούσια στήθη και μεγαλοπρεπείς λαγόνες που μπορεί και κυριαρχεί στις χθόνιες δυνάμεις (φίδια) και στον θάνατο. Η Μητέρα – Θεά αντιπροσωπεύει την πηγή της Ζωής, της Σοφίας και της Αγάπης! Ο Δίας επίσης γίνεται η προσωποποίηση της γονιμοποιού βροχής, της υγρασίας και των σύννεφων και τον φαντάζονται επίσης ως Θεό της γονιμότητας, ενσαρκωμένο στον ιερό Ταύρο! Οι Μινωίτες για να εξευμενίσουν τις Θεότητές τους, χρησιμοποιούν άφθονες προσευχές, προσφορές και θυσίες. Για να απομακρύνουν τους δαίμονες σαλπίζουν με την Κόγχη, παίζουν αυλό ή λύρα και ψάλλουν ομαδικά ύμνους λατρείας. Καθώς φαίνεται, δεν βρέθηκαν ναοί, αλλά πολυάριθμοι βωμοί στις αυλές των ανακτόρων, στα ιερά σπήλαια, στα λιμάνια και βέβαια στις Κορυφές των Βουνών, στα Ιερά Κορυφής! Έχουν βρεθεί τράπεζες προσφορών και σπονδών ή θυσιών με πλήθος ειδωλίων ανθρωπόμορφων και κέρατα χειροτονίας τα οποία αντιπροσώπευαν τον Ιερό Ταύρο. Τα σύμβολα επίσης που λατρεύονταν μαζί με τους θεούς που αντιπροσωπεύουν, είναι η ασπίδα, ο σταυρός τόσο στο Ελληνικό όσο και στο Ρωμαϊκό του σχήμα αλλά και ως αγκυλωτός χαραγμένος στον γλουτό μιας Θεάς, σκαλισμένος σε σφραγίδα ή ζωγραφισμένος σε πήλινο αγγείο. Και φυσικά τα διπλά Κέρατα και ο Διπλός Πέλεκυς ως αντικείμενα προσφοράς και λατρείας, κρεμασμένοι ή τοποθετημένοι σε βάθρα, μέσα σε ιερά σπήλαια, σε μικρά και μεγάλα Ιερά, γεγονός που φανερώνει τη μυστηριακή και θεϊκή του συμβολική σημασία. Είναι πολλές οι σφραγίδες και τα δαχτυλίδια στα οποία εικονίζεται η θεά Μητέρα, ανάμεσα σε λιοντάρια, γύπες, ένα ιερό δέντρο και πάνω της ο διπλός Πέλεκυς ή σε διαφορετική αναπαράσταση, εμφανίζεται να κραδαίνει τον διπλό Πέλεκυ! Ακόμη ένα αληθινό σύμβολο του νησιού, που οι καλλιτέχνες του Μίνωα ζωγράφιζαν με τόση αγάπη στους τοίχους και στα αγγεία τους, ήταν ο άσπρος νάρκισσος της άμμου, αυτό το φυτό με το βολβό που ξαναγεννιέται αδιάκοπα και που η κρητική ευλάβεια ύμνησε ως σύμβολο της νεαρής θεάς Ακάλλης!

Στη μουσική, η επτάχορδος λύρα, την οποία οι Έλληνες αποδίδουν στην εφευρετικότητα του Τερπάνδρου, απεικονίζεται σε μια σαρκοφάγο της Αγίας Τριάδας, χίλια χρόνια πριν γεννηθεί ο Τέρπανδρος. Επίσης ένας διπλός αυλός με δύο σωλήνες οχτώ οπές και δεκατέσσερις νότες, ακριβώς

όπως στην κλασική Ελλάδα. Μια γυναίκα χαραγμένη σε πολύτιμο λίθο ηχεί την σάλπιγγα κατασκευασμένη από ένα πελώριο Κοχύλι και σε ένα αγγείο αντικρίζουμε το Σείστρο καθώς και ασπίδες και κύμβαλα, που χτυπούσαν οι Κουρήτες για να σκεπάσουν τα κλαυουρίσματα του Θείου βρέφους, σε τελετές πολεμικής μνήσεως.

Βρέθηκαν ακόμη διάφορες πλάκες από πέτρα, μέταλλο ή ξύλο, πρόγονοι των σημερινών σήμαντρων, που χρησίμευαν για καμπάνες ή γκονγκ, ιδιαίτερα σε λατρείες που είχαν για σκοπό να καλούν τους Θεούς και να διώχνουν τις δυνάμεις του κακού. Είναι φανερό πως συντόνιζαν με τον ήχο μουσικών οργάνων τις εργασίες που απαιτούσαν ρυθμικές κινήσεις και ιδιαίτερα των χορών. Ένας εξ αυτών ονομάζονταν Γερανός, που χορεύονταν από αγόρια και κορίτσια στην έξοδο του Λαβυρίνθου, πότε σε κύκλους και πότε σε αράδες ο ένας αντίκρυ στον άλλο, αναφέρει ο συγγραφέας της Ιλιάδας. Και πως ακόμη αυτός ο χορός διατηρήθηκε στη Δήλο και στην Αθήνα στη Γιορτή των Οσχοφοριών. Χαρακτηριστικοί επίσης στους Κρήτες είναι οι πηδηχτοί χοροί, φορώντας πανοπλίες. Υπάρχουν πολλές παραστάσεις ιδιαίτερα ζωικών χορών και στις τοιχογραφίες της Κνωσού απεικονίζονται χορεύτριες με διπλωμένα χέρια και ξέπλεκα μαλλιά, οι οποίες στροβιλίζονται αναπαριστώντας έτσι την κίνηση του κόσμου. Αν και κάθε χορός ήταν ιερός, υπήρχαν ωστόσο χοροί χαρούμενοι και πένθιμοι, χοροί εξορκισμού και απελευθερώσεως, χοροί επίσης που σηματοδοτούσαν τον ερχομό της Άνοιξης.

Μοναδικά στοιχεία αστρονομικών καταγραφών παρατηρούμε επίσης στην άνω επιφάνεια ορισμένων δαχτυλιδιών που έχουν τελετουργικά θέματα. Τα παράξενα μοτίβα στο άνω μέρος των σφραγιστικών δαχτυλιδιών αντιπροσωπεύουν πιθανούς αστερισμούς. Η μετάθεση του χρόνου 3.500 έτη πίσω, στις γεωγραφικές συντεταγμένες της Κρήτης, μας επιτρέπει να παρατηρήσουμε τη συνολική εικόνα των αστερισμών στον ορίζοντα της εποχής εκείνης, η οποία φυσικά έχει αλλάξει λόγω της μετάπτωσης του άξονα περιστροφής της Γης και σήμερα το πανόραμα αυτό είναι σαφώς διαφορετικό. Τα περισσότερα σφραγιστικά δαχτυλίδια του μινωικού πολιτισμού στο επάνω μέρος τους εμφανίζουν πολλές και ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες που σηματοδοτούν σχέσεις θεολογικών δρώμενων με παράξενα σύμβολα, στην κατάλληλη το καθένα ξεχωριστά εποχή. Σε ένα από αυτά

τα δαχτυλίδια που βρέθηκε στις Αρχάνες, για παράδειγμα, απεικονίζεται η μέγιστη ηλιοφάνεια στις 21 Ιουνίου, ο εορτασμός του Θερινού Ηλιοστασίου. Παρατηρώντας τα θεολογικά δρώμενα, εμφανίζεται στην άνω δεξιά πλευρά ένας Οφθαλμός που σχετίζεται με τον Ήλιο ως ένα άγρυπνο μάτι, μαζί με το σκηνικό του οργιαστικού χορού της φύσης, με τις πεταλούδες, τις χρυσαλίδες και το θρόισμα των φύλλων ενός δέντρου, στοιχεία που δείχνουν τον Ήλιο να φωτίζει με την μεγαλύτερή του δύναμη! Και επίσης σε ένα διαφορετικό δαχτυλίδι παρατηρούμε την συνύπαρξη αυτή την φορά Ήλιου και Σελήνης (φως και σκοτάδι μαζί), στοιχεία που δηλώνουν την Ισημερία.

Φυσικά ο σημερινός άνθρωπος για να αντιληφθεί τον τρόπο που οι Μινωίτες βίωναν τις ιερές αυτές στιγμές, χρειάζεται να διορθώσει και να ανανεώσει την σχέση του με την εξωτερική και εσωτερική του Φύση, γεγονός που προϋποθέτει ένα άλλο ύψος συνείδησης. Η εμπειρία, η οπτική αυτή και η γνώση φαίνεται πως έχει χαθεί στο κοινωνικό και «πολιτιστικό» περιβάλλον στο οποίο ζούμε σήμερα, καθώς εμφανίζεται ολοένα και περισσότερο η αναγκαιότητα ενός άλλου πιο αρμονικού και φυσικού τρόπου Ζωής, που στη Μινωική Κρήτη είναι ολοφάνερο πως βίωνονταν ως μέρος της φυσιοκρατικής τους κουλτούρας σε όλες τους τις δραστηριότητες και όψεις της Ζωής!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Παγκόσμιος Ιστορία του Πολιτισμού, Will Durant
- Η καθημερινή Ζωή στην Κρήτη τη Μινωική Εποχή, Πωλ Φωρ, εκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα
- Οι Φωτεινές Εποχές της Ανθρωπότητας, εκδ. ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ
- ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΚΡΗΤΟΜΥΚΗΝΑΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΜΗΝΑΣ Δ. ΤΣΙΚΡΙΤΣΗΣ, ΕΚΔ. ΚΩΣΤΗ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗ / Mystis
- ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ, ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΔΕΤΟΡΑΚΗΣ
- ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΑΛΕΞΙΟΥ Σ.
- ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, Ι.Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΑΚΗΣ, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

Οι Πολύχρυσες Μυκήνες

Κείμενο: Γιάννης Πίτσικας

Ενα από τα ζοφερότερα και τα πιο ανατριχιαστικά κεφάλαια του ελληνικού πολιτισμού, γεμάτο σκοτεινό πάθος είναι η ιστορία των Ατρειδών στις Μυκήνες, η ιστορία του γυρισμού και του θανάτου του Αγαμέμνονα. Δέκα χρόνια πολεμούσε ο Αγαμέμνων στην Τροία. Ο Αίγισθος είχε χρησιμοποιήσει αυτό τον χρόνο, όρισε κάποιον που θα ειδοποιούσε τον γυρισμό του Αγαμέμνονα. Είχε έτοιμους 20 άντρες. Έπειτα κάλεσε τον Αγαμέμνονα σε γεύμα και τον σκότωσε στο φαγητό. Κανένας δεν γλίτωσε από τους φίλους του Αγαμέμνονα από εκείνους που τον είχαν ακολουθήσει. Πέρασαν οχτώ χρόνια, ώσπου φάνηκε ο Ορέστης, γιος και εκδικητής και σκότωσε τη μητέρα του, την Κλυταιμνήστρα και τον δολοφόνο του πατέρα του Αίγισθο.

Οι τραγικοί συγγραφείς καταπίαστηκαν με το θέμα. Το σημαντικότερο έργο του Αισχύλου ασχολείται με τον Αγαμέμνονα. Ακόμα και ο Ζαν Πωλ Σατρ έγραψε δράμα γύρω από τον Ορέστη. Και ποτέ δεν έσβησε η ανάμνηση για τον βασιλιά των βασιλέων που υπήρξε ένας από τους δυνατότερους και πλουσιότερους βασιλιάδες στον αρχαίο κόσμο. Δεν ήταν μόνο οι αιματοβαμμένες Μυκήνες αλλά και οι χρυσές. Για τις Μυκήνες η λέξη χρυσές ήταν ένα συνηθισμένο επίθετο.

Γέννηση και ανάπτυξη των Μυκηνών

Ο μυκηναϊκός πολιτισμός αναπτύσσεται από το 1.700 ως το 1.250 π.Χ., εμφανίζεται δηλαδή ενώ ακόμη μεσουρανάει η Κρήτη

και φτάνει στο απόγειο της έκφρασής του, όταν η παρακμή έχει αγγίξει πλέον κάθε όψη του Μινωικού πολιτισμού.

Ο μύθος για την ίδρυση των Μυκηνών από την οποία πήρε το όνομα του όλος ο πολιτισμός, μιλάει για τον ιδρυτή της, τον Περσέα, τον γιο του Δία και της Δανάης, κόρης του βασιλιά του Άργους, Ακρίσιου. Ο Ακρίσιος χώρισε τη χώρα του σε διάφορα βασίλεια και έδωσε το Ηραίο στον αδελφό του Προίτο, τη Μιδέα και την Τίρυνθα και ο Περσέας, που ήταν γιος του Δία και της Δανάης, έφυγε για τη χώρα της Λυκίας. Επιστρέφοντας από εκεί, σκότωσε, χωρίς να θέλει, τον παππού του και έδωσε στο Μεγαπένθη το βασίλειό του, το Άργος, ενώ πήρε από εκείνον το βασίλειο της Τίρυνθας. Άλλες εκδοχές λένε ότι η κόρη ή η γυναίκα του Ινάχου είχε το όνομα Μυκήνη. Από τον Περσέα ιδρύθηκε η δυναστεία των Περσειδών, στην οποία ανήκουν μικροί τετράγωνοι τάφοι. Απόγονοι αυτού ήταν ο Ηλεκτρύονας, ο Σθένελος και ο Ευρυσθέας, ο τελευταίος γόνος της δυναστείας, που φονεύθηκε από τους Ηρακλείδες. Σύμφωνα με τον Πausanias, ο Περσέας έκτισε τις Μυκήνες στην Τίρυνθα και τους έδωσε αυτό το όνομα είτε διότι του έπεσε εκεί ο «μύκης» (θήκη) απ' το ξίφος του είτε ενώ διψούσε, βρήκε ένα μύκητα (δηλαδή ένα μανιτάρι) και τραβώντας τον είδε να υπάρχει η πηγή Περσεία, που υπάρχει και σήμερα. Οι Μυκήνες κτίστηκαν από τους μυθικούς Κύκλωπες, οι οποίοι είχαν κτίσει και τα γιγάντια τείχη της κοντινής Τίρυνθας.

Η δυναστεία των Περσειδών ανατράπηκε από τη δυναστεία των Πελοπιδών από τους οποίους προήλθαν οι Ατρείδες. Οι Πελοπίδες κατασκεύασαν την Πύλη των Λεόντων και δραστήριοι, όπως ήταν, κυριάρχησαν σε όλη την Πελοπόννησο και τα γύρω νησιά, απέκτησαν δύναμη και κύρος, ώστε όλοι οι βασιλείς εκείνων των χρόνων θεώρησαν ως αρχηγό τους στην εκστρατεία κατά της Τροίας τον Αγαμέμνονα. Σ' αυτούς ανήκουν τα οχυρά της Ακρόπολης, οι θολωτοί τάφοι, όπως ο περίφημος τάφος του Ατρέα, ένα θαυμάσιο έργο των αρχαίων Ελλήνων κι ακόμα πολλοί άλλοι μικρότεροι, που βρέθηκαν ανοιχτοί και λεηλατημένοι για πολλά χρόνια, όπως αναφέρει ο Πausanias κι ο Σοφοκλής.

Οι Πελοπίδες κυβέρνησαν τρεις και περισσότερο αιώνες από το 1.400 π.Χ. έως το 1.050 π.Χ. Βέβαια, οι παραδόσεις δεν μπορούν να μας πληροφορήσουν ακριβώς για τα ιστορικά γεγονότα αυτών των χρόνων. Ο Ατρεύς κι ο Αγαμέμνωνας είναι τα πιο γνωστά πρόσωπα αυτής εποχής απ' τα ποιήματα και τα ευρήματα των ανασκαφών, που μας βοηθούν να γνωρίσουμε και τους ανθρώπους που έζησαν σ' αυτά τα μέρη. Οι πελώριοι λίθοι που χρησιμοποιήθηκαν για την Πύλη των Λεόντων, μας μιλούν για τη δύναμη εκείνων των ανθρώπων, που προκαλούσαν κατάπληξη στους πολίτες των άλλων πόλεων,

ώστε τα ονόμαζαν «Κυκλώπεια τείχη». Τα ανάκτορα, που είχαν για πυρήνα ένα ορθογώνιο κτίριο με πολλά διαμερίσματα γύρω, στολίζονταν με πολύχρωμες τοιχογραφίες.

Οι πηγές μας για την μυκηναϊκή περίοδο είναι ελάχιστες και κυρίως πολύ νεότερες, όπως ο Όμηρος, ο οποίος αναφέρεται στις Μυκήνες και στον πολιτισμό εκείνης της εποχής ή ο Θουκυδίδης. Οι περισσότεροι όμως ερευνητές και ιστορικοί θεωρούν ότι ο πολιτισμός που περιγράφεται στα ομηρικά έπη είναι αυτός της εποχής του Ομήρου, δηλαδή του 8ου με 7ου αιώνα π.Χ., παρόλο που ο τρωικός πόλεμος πιθανά έγινε και αφορούσε στην σύγκρουση του μυκηναϊκού κόσμου με την Ανατολή. Η παράδοσή τους έμεινε στη μνήμη των μεταγενέστερων Ελλήνων της Αρχαϊκής και της Κλασικής Περιόδου, εμφανέστερα στους μύθους τους για τους ήρωες της Εποχής του Χαλκού, όπως ο Αχιλλέας και ο Οδυσσεύς και τα κατορθώματά τους στον Τρωϊκό Πόλεμο.

Ο μυκηναϊκός πολιτισμός ήταν ένας ξεχωριστός και αντιφατικός πολιτισμός. Χαρακτηριστικά, ο μεγάλος ποιητής Ησίοδος είδε τους Μυκηναίους ως το σκληροτράχηλο χάλκινο γένος αλλά το άλλο μάτι του Έλληνα ποιητή τους μεταμόρφωσε σε θεόμορφο γένος ηρώων. Μετά τη θηλυκή ενέργεια που συμβόλιζε η μεγάλη μητέρα των Μινωιτών, το αρσενικό και

βουλητικό στοιχείο εκδήλωσε την δύναμη του Ουρανού, τη δύναμη και το θάρρος, την τιμή και την ιεραρχία.

Το σπουδαιότερο επίτευγμα της Μυκηναϊκής περιόδου ήταν ότι για πρώτη φορά στην ιστορία της περιοχής η κλειστή θάλασσα του Αιγαίου αποτέλεσε μια πολιτιστική ενότητα και ο πολιτισμός εγκαθιδρύθηκε σε όλο το Αιγαίο πέλαγος, επιτρέποντας έτσι την πολιτιστική ανάπτυξη αλλά και το μπόλιασμα κοντινών στην Ελλάδα περιοχών, που στο μέλλον θα έπαιζαν το ρόλο της κοιτίδας μιας λαμπρής εποχής της ανθρωπότητας.

Η μεγαλύτερη πόλη (αν και δεν αποτελεί πρωτεύουσα υπό καμία έννοια) ήταν οι Μυκήνες, χτισμένες σε μια εντυπωσιακή ακρόπολη σε λόφο πάνω από 278 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, όπου υπάρχουν ερείπια μεγάλων κτιρίων «ανακτόρων» και εκατοντάδες τύμβοι και λακκοειδείς τάφοι, συμπεριλαμβανομένων εννέα μεγάλων θολωτών τάφων (1.600-1.300 π.Χ.). Άλλα εντυπωσιακά λείψανα περιλαμβάνουν τμήματα των τειχών της οχύρωσης και τη διάσημη Πύλη των Λεόντων (1.250 π.Χ.) με το εραλδικό ζεύγος λιονταριών πάνω από την είσοδο. Στα μεγάλα μυκηναϊκά κέντρα περιλαμβάνονται

οι Μυκήνες (παραδοσιακή κατοικία του Αγαμέμνονα), η Τίρυνθα (ίσως το παλαιότερο κέντρο), η Πύλος (παραδοσιακή κατοικία του Νέστορα), η Θήβα, η Μιδέα, ο Γλας, ο Ορχομενός, το Άργος, η Σπάρτη, η Νιχώρια και πιθανώς η Αθήνα. Με την πάροδο του χρόνου, οι Μυκηναίοι θα επιβάλλονταν ακόμη και στην Κρήτη και ειδικά στην Κνωσό, αντικαθιστώντας έτσι τους Μινωίτες ως τον κυρίαρχο πολιτισμό στο νότιο Αιγαίο, μέχρι το δεύτερο μισό του 15ου αιώνα π.Χ.

Η Τέχνη στις Μυκήνες

Η μυκηναϊκή τέχνη αν και γεννιέται από τη μινωική, σταδιακά εξελίχθηκε σε μια ιδιαίτερη νοοτροπία που εξέφραζε την ιδιοσυγκρασία, τη νοοτροπία και τα συγκεκριμένα ήθη της στιβαρότητας του μυκηναϊκού πολιτισμού, οδηγώντας την έκφραση σε «αυστηρότερους δρόμους». Οι πόλεις οχυρώνονταν για πρώτη φορά με μεγάλα τείχη κυκλώπειας δεξιοτεχνίας, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι περίφημοι θολωτοί τάφοι των Μυκηναίων.

Στην τέχνη, όπως εκφράζεται σε τοιχογραφίες, κεραμική και κοσμήματα, η μινωική αγάπη για τις φυσικές μορφές και τον ρευστό σχεδιασμό, υιοθετήθηκε από τους Μυκηναίους

τεχνίτες, αλλά με μια τάση για πιο σχηματική και λιγότερο ρεαλιστική αναπαράσταση. Αυτή η νέα τεχνοτροπία, θα γινόταν η κυρίαρχη σε όλη τη Μεσόγειο. Δημοφιλή ήταν τα γεωμετρικά σχέδια, αλλά και διακοσμητικά μοτίβα όπως σπείρες και ροζέτες. Τα σχήματα των αγγείων μοιάζουν περισσότερο με τα μινωικά, με τις αξιοσημείωτες προσθήκες του κυπέλλου και του αλάβαστρου (κοντόχοντρο βάζο) με μια συγκεκριμένη προτίμηση στα μεγάλα δοχεία. Τα πήλινα ειδώλια ζώων και ιδιαίτερα οι όρθιες γυναικείες μορφές ήταν διαδεδομένα, όπως ήταν και τα μικρά γλυπτά από ελεφαντόδοντο, τα σκαλιστά πέτρινα αγγεία και τα περίτεχνα χρυσά κοσμήματα. Οι τοιχογραφίες απεικόνιζαν φυτά, γρύπες, λιοντάρια, ταυροκαθάψια, σκηνές μάχης, πολεμιστές, άρματα, οκτώσχημες ασπίδες και κυνήγι αγριόχοιρου, μια ιδιαίτερα δημοφιλή μυκηναϊκή δραστηριότητα.

Το Μέγαρο: Μεγάλα ανακτορικά συγκροτήματα εντοπίστηκαν σε πολλά μυκηναϊκά κέντρα. Αυτά τα συγκροτήματα, αν και παρουσιάζουν κάποιες τοπικές ιδιαιτερότητες, εμφανίζουν πολλά κοινά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά. Τα συγκροτήματα χτίστηκαν γύρω από μια

μεγάλη ορθογώνια κεντρική αίθουσα ή Μέγαρο. Το Μυκηναϊκό Μέγαρο ήταν ο πρόδρομος των μετέπειτα αρχαϊκών και κλασικών ναών του ελληνικού κόσμου και αποτελούνταν από μία στεγασμένη είσοδο, έναν προθάλαμο και την κύρια αίθουσα. Αυτή ήταν η καρδιά του ανακτόρου και εσώκλειε μια μεγάλη κυκλική εστία (συνήθως μεγαλύτερη από 3 μ.) με τέσσερις ξύλινους κίονες που στήριζαν μια οροφή με άνοιγμα ή έναν φωταγωγό. Ήταν, επίσης, η αίθουσα του θρόνου του κυβερνήτη ή Άνακτα. Συνήθως, υπάρχει μια δεύτερη, μικρότερη αίθουσα (συχνά αποκαλείται «Μέγαρο της Βασίλισσας»), πολλά ιδιωτικά διαμερίσματα και επιπλέον χώροι που διατίθενται για τη διοίκηση, την αποθήκευση και την παραγωγή. Τα δωμάτια ήταν πλούσια διακοσμημένα με τοιχογραφίες και τα δάπεδα επιστρωμένα με διακοσμημένο ασβεστοκονίαμα. Όσον αφορά στα υλικά, τα δωμάτια του παλατιού κατασκευάζονταν από πέτρινους τοίχους με σταυρωτά δοκάρια και στη συνέχεια καλύπτονταν με ασβεστοκονίαμα εσωτερικά και πλάκες από ασβεστόλιθο εξωτερικά. Οι κίονες και οι οροφές ήταν συνήθως από βαμμένο ξύλο, μερικές φορές με χάλκινες προσθήκες.

Κυκλώπεια Τείχη: Το συγκρότημα των ανακτόρων

περιβαλλόταν από ένα οχυρωματικό τείχος από μεγάλους ακατέργαστους λίθους (ονομαζόταν Κυκλώπειο καθώς πιστευόταν ότι μόνο οι γιγάντιοι Κύκλωπες θα μπορούσαν να είχαν μετακινήσει τόσο ογκώδεις βράχους). Αυτά τα τείχη έφταναν τα 13 μέτρα (42,6 πόδια) σε ύψος και ήταν έως και 8 μέτρα (26 πόδια) πλατιά. Διακρίνονται καλύτερα στις Μυκήνες, την Τίρυνθα και την Θήβα και βρίσκονται σε πλήρη αντίθεση με τα απροστάτευτα ανάκτορα της μινωικής Κρήτης.

Θολωτές σήραγγες και αψιδωτοί διάδρομοι: δημιουργούνται από σταδιακά αλληλεπικαλυπτόμενες πέτρινες πλάκες και κυκλικούς πέτρινους τάφους με θολωτές οροφές, και μνημειακές πύλες με μονολιθικά υπέρθυρα και ανακουφιστικά τρίγωνα, που είναι κοινά χαρακτηριστικά των μυκηναϊκών κέντρων. Άλλες μυκηναϊκές αρχιτεκτονικές δομές περιλαμβάνουν την κατασκευή αναβαθμίδων στις γεωργικές εκτάσεις, φράγματα για τη διαχείριση των πλημμυρών (ιδιαίτερα εμφανή στην Τίρυνθα) και μικρές γέφυρες που κατασκευάστηκαν από μεγάλους πρόχειρα λαξευμένους λίθους, και πάλι, φαινομενικά έργα των Κυκλώπων. Σε αντίθεση με αυτές τις επίπονες κατασκευές, η μη ελίτ της μυκηναϊκής κοινωνίας ζούσε σε απλά σπίτια από πλίνθους με πέτρινα θεμέλια.

Πολιτική και Κοινωνική οργάνωση

Στη Μυκηναϊκή περίοδο η πολιτική και η κοινωνική οργάνωση αρχίζει και διαφοροποιείται από την ειρηνική και

ανοχύρωτη Κρήτη και μεταμορφώνεται σε μια πιο σφιχτή ως προς την ιεραρχία πολιτική δομή, με έμφαση στη στρατιωτική δράση και με ξεκάθαρο διαχωρισμό σε κοινωνικές τάξεις. Η μητριαρχία δίνει την θέση της στον Άνακτα, ενώ το πολύπλοκο σύστημα διακυβέρνησης συνδεόταν, όπως φαίνεται, με τη γαιοκτησία. Στη Μυκηναϊκή εποχή βρίσκουμε για πρώτη φορά τον όρο δήμος. Πρόκειται για την πρώτη εμφάνιση της λεγόμενης πόλης – κράτους, που αν και κάθε μια έχει το δικό της βασιλιά κυβερνήτη, όλες όμως υπόκεινται στον άξονα εξουσίας που καθορίζεται από τον βασιλιά των βασιλέων, τον βασιλιά των Μυκηνών δηλαδή.

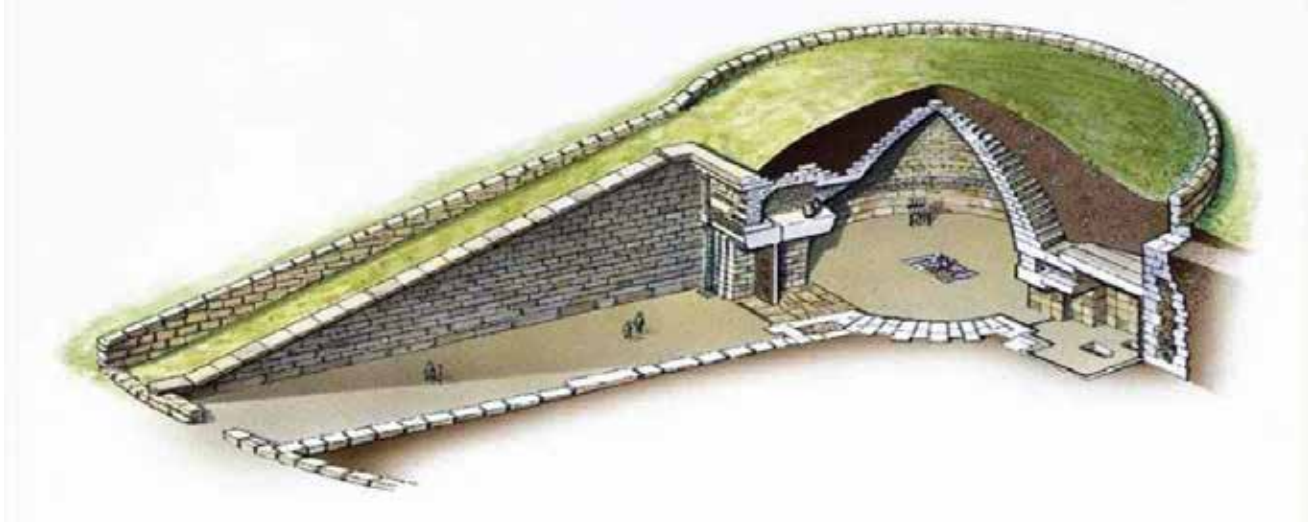
Η Επιστήμη

Αν και δεν θα μπορούσαμε να μιλήσουμε ακριβώς για επιστήμη στον μυκηναϊκό κόσμο με την έννοια που δίνουμε σήμερα, ωστόσο έχουμε δείγματα αναπτυσσόμενης επιστημονικής γνώσης, που φαίνεται στις γνώσεις αστρονομίας, μαθηματικών, αρχιτεκτονικής, ναυσιπλοΐας κτλ. Το κυριότερο όμως δώρο στις επόμενες γενιές είναι η γραφή, με το σύστημα της γραμμικής Α της μινωικής περιόδου και την γραμμική Β, που βρίσκουμε στη Μυκηναϊκή Ελλάδα.

Η Θρησκεία

Στη Μυκηναϊκή περίοδο παράλληλα με τη λατρεία της θηλυκής μινωικής θεότητας κάνουν την εμφάνισή τους και αρσενικές θεότητες, που ανταποκρίνονται στο ηρωικό πνεύμα της περιόδου και οδηγούν σιγά σιγά στην ανάπτυξη του γνωστού μας Δωδεκάθεου, με ύψιστη θεότητα τον Ολύμπιο Δία. Η ιεραρχική τάξη του Ολύμπου γίνεται πρότυπο για την ιεραρχία και την οργάνωση της μυκηναϊκής κοινωνίας γύρω από τον Άνακτα. Η έννοια του ήρωα πρωτοεμφανίζεται αυτήν την περίοδο και ταυτίζεται με τον Άνθρωπο -Ήλιο, τον μύστη που αναζητά το κέντρο του.

Λίγα είναι γνωστά με βεβαιότητα όσον αφορά στις μυκηναϊκές θρησκευτικές πρακτικές, πέρα από τη σημασία που δίνεται στη θυσία των ζώων, στις δημόσιες γιορτές, στις χοές και στις προσφορές σε τρόφιμα. Η παρουσία γλυπτών διπλών πελέκων και κεράτων καθοσιώσεως στην τέχνη και την αρχιτεκτονική, υποδηλώνει ισχυρούς δεσμούς με τη μινωική θρησκεία, αν και τα σύμβολα αυτά θα μπορούσαν να έχουν υιοθετηθεί λόγω της πολιτικής τους σημασίας. Αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά όπως ένθετες λεκάνες και τοιχογραφίες με απεικονίσεις βωμών, υποδηλώνουν ότι το Μέγαρο μπορεί να

είχε θρησκευτική λειτουργία. Πολλά κέντρα διέθεταν, επίσης, ειδικούς χώρους λατρείας, συνήθως πλησίον του ανακτορικού συγκροτήματος. Είναι σαφές, ότι η ταφή ήταν μια σημαντική τελετουργία, όπως αποδεικνύεται από την παρουσία μνημειακών θολωτών τάφων, περιφανών νεκροταφείων και της ποσότητας πολύτιμων αντικειμένων που θάφτηκαν με τους νεκρούς – χρυσές μάσκες, διαδήματα, κοσμήματα και τελετουργικά ξίφη και σπιλέτα.

Κατάρρευση και Κληρονομιά

Οι μαρτυρίες για την τελική κατάρρευση του μυκηναϊκού πολιτισμού, το 1.200 π.Χ. είναι πενιχρές. Γνωρίζουμε ότι πολλές τοποθεσίες καταστράφηκαν μεταξύ 1.250 π.Χ. και 1.200 π.Χ., οδηγώντας στην αποκαλούμενη Μετανακτορική Περίοδο, όταν το συγκεντρωτικό σύστημα διοίκησης των ανακτόρων εξασθένησε. Υπάρχουν ενδείξεις διαφορετικού βαθμού καταστροφής ανά τοποθεσία και ορισμένα μέρη απέφυγαν εντελώς το χάος που επικράτησε. Τότε, κάποιες τοποθεσίες επανακατοικήθηκαν, αλλά όπως φαίνεται, σε μικρότερη κλίμακα και με λιγότερο πλούτο από ό, τι προηγουμένως, ενώ άλλες έγιναν μεγαλύτερες και πιο εύπορες από ποτέ. Παρ' όλα αυτά, μέχρι το 1.100 π.Χ., οι περισσότεροι μυκηναϊκοί οικισμοί είχαν συρρικνωθεί σε απλά χωριά. Οι προτάσεις των μελετητών για την εξήγηση της γενικής κατάρρευσης του Μυκηναϊκού Πολιτισμού (και άλλων συγχρόνων του στη Μεσόγειο), περιλαμβάνουν την φυσική καταστροφή (σεισμοί, ηφαιστειακές εκρήξεις και τσουνάμι), τον υπερπληθυσμό, την εσωτερική κοινωνική και πολιτική αναταραχή, την εισβολή από ξένες φυλές, όπως οι Λαοί της Θάλασσας, τις περιφερειακές κλιματικές αλλαγές ή έναν συνδυασμό μερικών ή όλων αυτών των παραγόντων.

Ωστόσο, σύμφωνα με την αρχαιοελληνική παράδοση, οι μυκηναϊκοί κατέστρεψαν οι ίδιοι τον εαυτό τους, γιατί

ενεπλάκησαν σε εξωτερικές περιπέτειες και εσωτερικές διαμάχες, βυθίζοντας την Ελλάδα σε μεσαιώνα, στους λεγόμενους «Σκοτεινούς χρόνους», που ονομάζεται γεωμετρική περίοδος από τα ευρήματα με τις γεωμετρικές διακοσμήσεις. Το σκοτάδι και ο πνευματικός χειμώνας βασιλεύουν πάνω από τον ελληνικό χώρο.

Ο Μυκηναϊκός Πολιτισμός θα ενέπνεε τόσο πολύ τους Έλληνες της Αρχαϊκής και της Κλασικής Εποχής, αργότερα, από τον 8ο αιώνα π.Χ., ώστε η Εποχή του Χαλκού έφτασε να θεωρείται μια χρυσή εποχή, όπου οι άνθρωποι σέβονταν τους θεούς, οι πολεμιστές ήταν πιο γενναίοι και η ζωή γενικά ήταν λιγότερο περίπλοκη και πιο αξιοπρεπής. Θρυλικά ονόματα, όπως Αγαμέμνων, Αχιλλέας και Οδυσσέας – όλοι Μυκηναίοι – θα απαθανατίζονταν στη γλυπτική, τη διακόσμηση των κεραμικών και την επική λογοτεχνία, όπως η Ιλιάδα του Ομήρου, που διηγείται την ιστορία του μεγάλου Τρωϊκού Πολέμου, πιθανότατα ενός μύθου βασισμένου σε μια πραγματική σύγκρουση ή μια σειρά συγκρούσεων μεταξύ των Μυκηναίων και των Χετταίων.

Όμως όπως ακριβώς γίνεται και στη φύση κατά τη χειμερινή περίοδο, όταν όλα φαίνονται να έχουν οριστικά πεθάνει, οι σπόροι που φυτευτήκαν στο παγωμένο χώμα κατά την προηγούμενη γόνιμη περίοδο δεν είναι καθόλου νεκροί. Φυλάνε καλά μέσα τους τη δύναμη και τη σοφία που συνέλεξαν και ετοιμάζονται να την ξαναφέρουν στο φως την επόμενη άνοιξη. Κι αυτή η άνοιξη θα έρθει στην Ελλάδα τον 5ο αιώνα π.Χ.

Βιβλιογραφία

- «Θεοί, Τάφοι και Σοφοί», C.W. Ceram, εκδ. Γεμεντζοπούλου
- «Οι φωτεινές εποχές της ανθρωπότητας», Συγγραφική ομάδα, εκδ. Νέα Ακρόπολη
- «Παγκόσμια Ιστορία του Πολιτισμού», Will Durant, εκδ. Συρόπουλος
- «Η μυθολογία των Ελλήνων», Carl Kerényi, εκδ. Εστία
- «Η ιστορία του Ελληνικού έθνους», Κων. Παπαρηγόπουλος, εκδ. Κάκτος

Ο λαός των Χιττιτών (Χετταίων)

Κείμενο: Θεοδώρα Τύμη

Οι Χάττι, (γνωστοί συνήθως ως Χετταίοι ή Χιττίτες), λαός μάλλον ινδοευρωπαϊκής προέλευσης, κατέβηκαν γύρω στα μέσα της 3ης χιλιετίας π.Χ. και εγκαταστάθηκαν στα υψίπεδα της Μικράς Ασίας. Αφού σταθεροποιήθηκαν στην περιοχή ακολούθησαν επεκτατική πολιτική. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η χώρα των Χάττι να μεταμορφωθεί σταδιακά σε μια κραταία αυτοκρατορία, που δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι ήταν ισοδύναμη με εκείνη της Αιγύπτου και της Βαβυλώνας. Το ιδιαίτερα ενδιαφέρον στοιχείο, που μαρτυρά ένα πραγματικά μεγάλο πολιτισμό, είναι ότι παρόλη την επεκτατική πολιτική που ακολουθεί αγκαλιάζοντας ένα μεγάλο αριθμό λαών και φυλών, εμφανίζει έντονη κίνηση στον καλλιτεχνικό και πολιτισμικό τομέα. Ωστόσο, γύρω στα 1.200 π.Χ. η αυτοκρατορία των Χετταίων ξαφνικά καταρρέει. Οι συνθήκες, τα ακριβή αίτια όσο και ο τρόπος που οδηγήθηκε στην πλήρη συντριβή παραμένουν ένα αίνιγμα. Πιθανόν καταστράφηκαν από τους «Λαούς της Θάλασσας» αλλά αυτό το ξαφνικό τέλος είναι αρκετά ομιχλώδες. Από εκείνη τη στιγμή μέχρι τις πρώτες ανακαλύψεις στις αρχές του 20ου αι., ο λαός αυτός βυθίστηκε σε ολοκληρωτική λήθη, παρασύροντας μαζί και την κύρια έκφραση του πολιτισμού του στον μικρασιατικό χώρο κατά τη 2η χιλιετία π.Χ. Μετά την καταστροφή ένα μέρος

του λαού μετανάστευσε στη βόρεια Συρία και κυριάρχησε σε πολλές πόλεις. Οι λαοί αυτοί ονομάζονται πια Νεοχετταίοι και είναι εκείνοι που αναφέρονται στην περίοδο των Βασιλέων του Ισραήλ στα θρησκευτικά ισραηλικά κείμενα.

Ο αφανής κόσμος των Χετταίων άρχισε να έρχεται και πάλι στο φως μέσα στον 20ό.

Γιατί αξίζει να θυμόμαστε τους Χετταίους

1. Κατείχαν πρώτοι το μονοπώλιο της τέχνης αλλά και των προϊόντων του σιδήρου. Ήταν οι πρώτοι που γνώριζαν την επεξεργασία του σιδήρου όταν όλοι χρησιμοποιούσαν τον Χαλκό. Ήταν μια καλά φυλαγμένη γνώση καθώς τους έδινε σαφή υπεροχή πάνω στους άλλους λαούς.

2. Ήταν ένας λαός με πάρα πολύ καλή πολιτική οργάνωση. Έδιναν μεγάλη σημασία στους νόμους και στην τάξη. Επέβαλαν διάφορα, αρκετά προχωρημένα για την εποχή συστήματα, για την εύρυθμη λειτουργία των κατεκτημένων λαών όμως για παράδειγμα μια ενιαία νομοθεσία.

3. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η θέση της γυναίκας ξέφευγαν από τα στενά πλαίσια της εποχής. Π.χ. δεν είχαν βασανιστήρια και η ποινή του θανάτου εφαρμόζοταν σε ιδιαίτερα εξαιρετικές περιπτώσεις. Πολλές φορές οι σωματικές ποινές αντικαθίστανται με πρόστιμα κατά το Ινδοευρωπαϊκό έθιμο. Γενικά δεν ήταν καθόλου υπέρ του απάνθρωπου

υποβιβασμού των ανθρώπων ακόμα και αν αυτοί ήταν δούλοι. Και παρότι οι δούλοι ανήκαν στην τελευταία κατηγορία της κοινωνικής βαθμίδας δεν θεωρούνταν άψυχα όντα, ούτε τους μεταχειρίζονταν σαν αντικείμενα. Όταν αδικούνταν τους δινόταν το νόμιμο δικαίωμα να ζητήσουν οικονομικές αποζημιώσεις και έπαιρναν τα μισά από όσα αναλογούσαν σε έναν ελεύθερο άνθρωπο. Επίσης τους επιτρεπόταν να παντρευτούν ελεύθερη γυναίκα και οι ελεύθερες γυναίκες που έκαναν έναν τέτοιο γάμο δεν έχαναν το δικαίωμα τους να είναι ελεύθερες. Μπορούσαν να αποκηρύξουν το γιό τους και να βοηθήσουν την κόρη τους να διαλέξει σύζυγο. Ακόμη σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούσαν και να χωρίσουν από τον σύζυγό τους. Η βασίλισσα διατηρούσε το τίτλο και τη θέση της ακόμη κι αν χώριζε από τον βασιλιά. Γενικά η θέση της γυναίκας ήταν ιδιαίτερα αναβαθμισμένη σε σχέση με αυτή της ευρύτερης περιοχής και εποχής.

4. Ήταν ένας έντονα κατακτητικός λαός, ιδιαίτερα στην περίοδο της ακμής του. Η στρατηγική τους ήταν, αφού

κατακτούσαν μια περιοχή να επιβάλουν έναν φόρο και να αφήνουν εκεί ντόπιους άρχοντες ως διοικητές. Οι ίδιοι προχωρούσαν σε νέες κατακτήσεις.

5. Είχαν εξαιρετική εξωτερική πολιτική και ουσιαστικά ήταν αυτοί που καθιέρωσαν τη διπλωματία ως τέχνη. Εκείνοι την εποχή ήταν από τους ελάχιστους που είχαν παντού πρέσβεις και πρεσβείες.

6. Η γλώσσα τους ήταν μια μεγάλη έκπληξη για όλους τους μελετητές και αρχαιολόγους καθώς κανείς τους δε περίμενε τη 2η χιλιετία π.Χ. ότι θα υπήρχε λαός που θα χρησιμοποιούσε ινδοευρωπαϊκή γλώσσα. Η ανακάλυψη αυτή έγινε το 1915 όπου αποκρυπτογραφήθηκαν από τον Τσέχο μελετητή Hrozny (ανακαλύφθηκαν το 1906 από μια ομάδα γερμανών αρχαιολόγων) οι 30.000 πινακίδες που βρέθηκαν στην Χαττούσα. Η γλώσσα αυτή είναι η αρχαιότερη γνωστή και τεκμηριωμένη ινδοευρωπαϊκή γλώσσα.

7. Το άρμα των Χιτιτών είναι επίσης μια ακόμη μεγάλη έκπληξη για την εποχή εκείνη. Είναι γνωστό ότι η ισχύς

Χαττούσα, φανταστική απεικόνιση

κάθε αυτοκρατορίας στηριζόταν στην ανάπτυξη του ελαφρού ιππλάτου άρματος. Στα Αιγυπτιακά ανάγλυφα του Καντές μας αποκαλύπτεται το μυστικό του Χιττιτικού άρματος. Είχε δύο τροχούς με έξι ακτίνες, ήταν κάπως βαρύτερο από το Αιγυπτιακό αλλά φιλοξενούσε τριμελές πλήρωμα και έτσι εξασφάλιζε αριθμητική υπεροχή.

Το ιππικό τους ήταν πάντα ιδιαίτερα αξιόλογο και στις κατακτητικές επιδρομές τους προκαλούσε στους εχθρούς έκπληξη και σχεδόν τρόμο. Επιπλέον τα άλογα τους ήταν από τη Θράκη και ξακουστά για τη δύναμη τους και οι ιππείς τους ιδιαίτερα επιδέξιοι. Ίππευαν χωρίς τη βοήθεια αναβολέων και αντί για σέλα είχαν ένα χαλάκι που τους προστάτευε.

8. Η συνθήκη και η μάχη του Καντές. Η μάχη του Καντές έγινε το 1274 π.Χ. μεταξύ Αιγυπτίων και Χετταίων στην περιοχή

της σημερινής Συρίας και έληξε με την υπογραφή της συνθήκης ειρήνης μεταξύ των δύο λαών (1269 π.Χ.). Η μάχη αυτή είναι η δεύτερη γνωστή καταγεγραμμένη μάχη (η πρώτη είναι η μάχη της Μειγιδδώ με τον Τούθμωση τον ΙΙΙ) και η πρώτη συνθήκη ειρήνης στην ιστορία της ανθρωπότητας. Αντίγραφο αυτής της συνθήκης είναι σήμερα ως σύμβολο του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη.

Το κείμενο της συνθήκης λέει: "Ο Ραμασεσα-Μαι-Αμάννα (Ραμσής Β΄) ο μεγάλος βασιλιάς, ο βασιλιάς της χώρας της Αιγύπτου, δε θα επιτεθεί ποτέ στη χώρα των Χάτι για να καταλάβει ένα μέρος (αυτής της χώρας). Και ο Χατουσίλι ο μέγας βασιλιάς, ο βασιλιάς της χώρας της Χαττι δε θα επιτεθεί ποτέ στη χώρα της Αιγύπτου για να καταλάβει ένα μέρος της (αυτής της χώρας)".

9. Η Χαττούσα είναι η πρωτεύουσα των Χετταίων. Τα ευρήματα σε αυτή την πόλη είναι πολλά και αξιοθαύμαστα. Εκτός από τις 30.000 επιγραφές, έχουμε την ανάδειξη ενός

Η συνθήκη του Καντές.

ξένους θεούς σαν δικούς τους, με αποτέλεσμα σταδιακά να αποκτήσουν εκατοντάδες θεότητες που δεν είχαν καμιά σχέση μεταξύ τους. Κάθε πόλη και κάθε περιοχή είχε ξεχωριστές θεότητες, λατρείες, ναούς που πολλές φορές δεν είχαν καμιά σχέση με τις κεντρικές θεότητες στη Χαττούσα. Ο βασιλιάς ήταν ο αρχηγός της θρησκείας, του στρατού, της δικαιοσύνης, όπως και νομοθέτης. Οι δύο κορυφαίες θεότητες των Χετταίων ήταν η Αρίνα, θεότητα του ηλίου, και ο σύζυγος της Τεσούμπ, θεός των καιρικών φαινομένων.

ιδιαίτερα κατεστραμμένοι από γκρίζο γρανίτη αγάλματος, πράγμα που αποδεικνύει ότι είχαν αναπτύξει μια εξαιρετική γλυπτική. Και υψηλού βαθμού πολιτισμό.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι και ταυτόχρονα ένα μυστήριο που ακόμη οι επιστήμονες δεν έχουν λύσει αποτελεί το γεγονός ότι η πόλη αυτή χτίστηκε εξ αρχής καλύπτοντας μια τεράστια απόσταση 1,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα, σα να ήξεραν εξ αρχής το μέγεθος που θα καταλάμβανε η αυτοκρατορία και τον κόσμο που θα χρειαζόταν να φιλοξενήσει αυτή η πόλη. Τα αμυντικά τείχη εκτεινόταν πάνω από 6χλμ, είχαν τεράστιους πύργους παρατήρησης και σήραγγες. Επίσης εξίσου εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι πρώτα χτίστηκε ο κεντρικός ναός της πόλης και μετά η πόλη απλώθηκε γύρω του.

10. Η θρησκεία. Οι Χετταίοι ήταν γνωστοί σαν ο λαός με τους χίλιους θεούς. Ήταν πολύ ανεκτικοί απέναντι στις ξένες θρησκείες των κατακτημένων λαών, ενσωμάτων τους

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Οι Χετταίοι και ο κόσμος του Αιγαίου, Κονιδάρης Δημήτριος, εκδ. Ινφονόμων
- Οι Χετταίοι, Klock-Fontanille, Isabelle, εκδ. Καρδαμίτσα
- Οι Χετταίοι, O.R. Gurney, εκδ. Οδυσσέας
- The Hattian and Hittite civilizations, Ekrem Akurgal, εκδ. Art Series
- The Kingdom of the Hittites, Trevor Bryce, Εκδ. Oxford
- ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΑ Εικονογραφημένη, Αρ. Τευχ. 64, Οκτ. 1973, Άρθρο “Οι Χιττίτες” Συγγ. F. Devismes
- ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΕΣΗΓΗΤΟ, Τεύχος 136, Σεπτ. 1999. Άρθρο “Χετταίοι. Μια άγνωστη αυτοκρατορία”, Συγγ. Λύσανδρος Μυγιάκης
- ΧΕΤΤΑΙΟΙ από τη σειρά της Καθημερινής ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ Τόμος 17ος
- Εγκυκλοπαιδικό λεξικό ΗΛΙΟΣ
- http://spyrosabatzopoulos.blogspot.com/2013/04/blog-post_9.html
- https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15127/2/Aslanoglou_Pe2012.pdf
- https://www.themata-archaiologias.gr/wp-content/uploads/2018/05/hittites_disc_2017_1_82-89-mc2.pdf
- <https://science.fandom.com/el/wiki/%CE%A7%CE%B5%CF%84%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CE%B9>
- <https://www.kathimerini.gr/culture/310763/o-mikrasiatikos-politismos-ton-chettaion/>
- <http://www.polignosi.com/cgi-bin/hweb?-A=11140&-V=limmata>
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CE%B5%CF%84%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CE%B9>

Ποιοί είμαστε:

Η Νέα Ακρόπολη είναι ένας Διεθνής Πολιτιστικός και Φιλοσοφικός Οργανισμός που δραστηριοποιείται σε περισσότερες από 55 χώρες στον κόσμο και έχει ως σκοπό να ενεργοποιήσει την εσωτερική δύναμη του ατόμου, προωθώντας τον ανθρώπινο πολιτισμό, τον αυθεντικό εθελοντισμό και την πρακτική φιλοσοφία.

Οι 3 αρχές μας

1 - Συναδελφосύνη

Η προώθηση ενός Ιδεώδους παγκόσμιας συναδελφосύνης βασισμένο στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, πέρα από τις διαφορές μας, φυλετικές, μορφωτικές, θρησκευτικές, κοινωνικές κ.ά.

2 - Γνώση

Η αγάπη για τη σοφία, η οποία μέσα από τη συγκριτική μελέτη των φιλοσοφιών, θρησκειών, επιστημών και τεχνών, προωθεί τη γνώση για το σύμπαν, τη φύση και τον άνθρωπο.

3 - Ανάπτυξη

Η ανάπτυξη των καλύτερων στοιχείων του ανθρώπου, με την προώθηση και την ένταξή του στη φύση και την κοινωνία, όχι ως απλό παρατηρητή αλλά ως ενεργό συμμετέχοντα σ' έναν κόσμο που χρειάζεται βελτίωση.

Ο στόχος μας

Προτείνουμε ένα Νέο Ανθρωπισμό, μια νέα Φιλοσοφική προσέγγιση του κόσμου και του Εαυτού μας. Νέα και συγχρόνως αρχαία, βασισμένη στη Σοφία του παρελθόντος αλλά προσαρμοσμένη στο σήμερα, στις σύγχρονες ανάγκες μας και με οραματισμό για το μέλλον.

...η
αναζήτηση
της Σοφίας
που γίνεται
τρόπος ζωής
και δίνει
νόημα στην
ύπαρξή
μας

Τι είναι για μας η φιλοσοφία

Η φιλοσοφία είναι η **σοφία της καθημερινής ζωής**. Το να φιλοσοφείς είναι πολύ απλά να είσαι «παρών» στη ζωή, στους άλλους και στον εαυτό σου.

Δεν είναι μια διανοητική προσέγγιση αλλά πάνω απ' όλα ένας τρόπος ζωής προσιτός σε όλους και αποτελείται από την εφαρμογή των διδασκαλιών των σοφών όλων των εποχών.

Γιατί Φιλοσοφία σημαίνει να συνδιαλεγόμαστε με τον εαυτό μας, να ερχόμαστε σε επαφή με ιδέες κι όχι με απόψεις και να κάνουμε **σωστές επιλογές ελεύθερα**.

προσφέρει
το οξυγόνο
της ψυχής,
ένα Όραμα
για να
Είσαι

Τι είναι για μας ο πολιτισμός

Στη Νέα Ακρόπολη αναγνωρίζουμε την ανάγκη να διασώσουμε και να αναπτύξουμε, μέσα από μια ολιστική προσέγγιση, την τέχνη, την επιστήμη, το μυστικισμό και την πολιτική ως την τέχνη της αρμονικής συνύπαρξης. Δεν μαθαίνουμε απλά για κάθε πολιτισμό αλλά **χτίζουμε τον πολιτισμό και την κουλτούρα μέσα στον καθένα**.

Γιατί ο Πολιτισμός διευρύνει την κατανόησή μας για τη ζωή και τον κόσμο και μας φέρνει πιο κοντά στον άνθρωπο μέσα από ένα πνεύμα σεβασμού, αλληλεγγύης και αλληλοκατανόησης.

είναι μια
αυθεντική
στάση
καρδιάς,
ένα κανάλι
Δύναμης
και Ζωής

Τι είναι για μας ο εθελοντισμός

Ο Εθελοντισμός είναι μια **αυθεντική στάση καρδιάς** πέρα από τις μόδες.

Η Νέα Ακρόπολη προσφέρει στην κοινωνία ένα πεδίο μέσα από το οποίο μπορεί ο άνθρωπος αναπτύσσοντας τις αξίες της ένωσης, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας, της υπευθυνότητας, να οδηγηθεί στη βελτίωση τόσο του εαυτού του όσο και της κοινωνίας στην οποία ζει.

Γιατί το σκοτάδι δεν νικείται με χτυπήματα αλλά με Φως!

Η Ατλαντίδα και ο μύθος του κατακλυσμού στον Πλάτωνα

Κείμενο: Σάββας Παττακός

Υπήρξε η Ατλαντίδα; Πλήθος βιβλίων έχουν γραφτεί γι' αυτό το θέμα. Σύμφωνα με τις διδασκαλίες του παγκόσμιου εσωτερισμού τις οποίες εκθέτει θαυμάσια η Έλενα Πέτροβνα Μπλαβάτσκι στο μνημειώδες έργο της *Μυστική Δοξασία* η Ατλαντίδα υπήρξε. Δύο διάλογοι του Πλάτωνα αναφέρονται στην Ατλαντίδα και στον κατακλυσμό που την εξαφάνισε: ο *Τίμαιος* και ο *Κριτίας*. Θα προσπαθήσουμε να αναφέρουμε περιληπτικά τα πλατωνικά στοιχεία, συσχετίζοντάς τα με τις παγκόσμιες εσωτερικές παραδόσεις. Πρέπει οριστικά να πάψουν να είναι αίνιγμα και παραμύθι, καθώς αντιπροσωπεύουν μια πραγματική σελίδα της ανθρώπινης Ιστορίας. Όλα τα παραπάνω τονίζει η Ε.Π. Μπλαβάτσκι στη *«Μυστική Δοξασία»*, χαρακτηρίζοντας εξαιρετική την παρουσίαση του θέματος από τον Πλάτωνα, με έναν τρόπο επαναστατικό για την εποχή του.

Πρωτοπόρος ο Πλάτωνας, περιγράφει στον *Κριτία* τον πολιτισμό της Ατλαντίδας και την πρωτεύουσά της, την Ποσειδωνία. Γράφει ότι ήταν μεγαλύτερη από τη Λιβύη

(Αφρική) και την Ασία μαζί. Βρισκόταν κάτω από την προστασία του Ποσειδώνα. Η βασιλική γενιά της Ατλαντίδας εμφανιζόταν να κατάγεται από τον Ποσειδώνα.

Η περίφημη πρωτεύουσα διαμορφώθηκε από αυτόν με περιμετρικές ζώνες ξηράς και θάλασσας αλληπάληλα*46. Μια παρόμοια δομή φαίνεται να είχε και η αρχαία πρωτεύουσα των Αζτέκα, Τενοτσιτλάν. Σημειώτεον ότι στους λαούς αυτούς υπήρχε η παράδοση ότι προέρχονταν από μια νήσο που ονομαζόταν Αζτλάν και βρισκόταν στο σημερινό Ατλαντικό Ωκεανό. Ο πολιτισμός που αναπτύχθηκε την εποχή της Ατλαντίδας από τεχνολογική άποψη ήταν αρκετά υψηλός. Στην αρχιτεκτονική, τη μεταλλουργία, τη βιογενετική, την ψυχολογία είχαν μεγάλες γνώσεις και επιτεύγματα*47. Ο Πλάτωνας αναφέρει ότι είχαν ορυχεία, έλιωναν τα μέταλλα και ότι υπήρχε σε αφθονία ένα μέταλλο, το οποίο αγνοούμε σήμερα, τον ορείχαλκο*48, τον οποίο μόνο ο χρυσός ξεπερνούσε σε αξία. Είχαν τεράστιες γνώσεις Αστρονομίας*49 και Αλχημείας. Ήταν ανεπτυγμένη η γεωργία και η κτηνοτροφία. Είχαν αξιόλογο σύστημα πολεοδομίας, ύδρευσης και αποχέτευσης.

Ο Πλάτωνας περιγράφει τα καταπληκτικά αρχιτεκτονικά έργα που είχαν πραγματοποιήσει διαδοχικά στην πρωτεύουσά τους. Τονίζει μάλιστα ότι τα τείχη τα είχαν καλύψει με χαλκό, κασσίτερο και ορείχαλκο. Στο ναό του Ποσειδώνα, που βρισκόταν στην πρωτεύουσα, είχαν χρησιμοποιήσει όλα τα πολύτιμα μέταλλα, για να καλύψουν τα διάφορα μέρη. Υπήρχαν ναύσταθμοι και ιππόδρομος, ενώ χιλιάδες κόσμος ημέρα και νύκτα δημιουργούσε με τους θορύβους την εικόνα που συναντάμε σε μια σύγχρονη πόλη.

Οι βασιλιάδες δίκαιαν και τελούσαν τις ταυροθυσίες. Ο ταύρος -ιερό ζώο του Ποσειδώνα- που προοριζόταν για θυσία, συλλαμβανόταν με δίχτυα και βρόχους. Κατά περίεργο τρόπο, το αρχαίο ελληνικό κύπελλο του Βαφειού περιγράφει μια τέτοια σύλληψη ταύρου. Ακόμη, ως γνωστό, στην Αρχαία Κρήτη εκτελούσαν τα αγωνίσματα με τους ταύρους και στην Ισπανία - αλλά και σε άλλα μέρη- έχει παραμείνει το αγώνισμα της ταυρομαχίας. Πολύ πιθανό όλα αυτά να έχουν σχέση με κατάλοιπα από αυτήν την κατεστραμμένη ήπειρο, μια και υπήρχαν πολλές αποικίες, πέρα από την Ατλαντίδα, που δεν καταστράφηκαν. Είχαν επίσης οργανωμένο στρατιωτικό σύστημα και κάποια στιγμή -σύμφωνα πάντα με όσα γράφει ο Πλάτωνας- έκαναν μια μεγάλη εκστρατεία κατά των χωρών της Μεσογείου.

Όμως, σιγά-σιγά αυτός ο πολιτισμός έφθασε σε εκφυλισμό. Άφησαν την άσκηση της αρετής και έδωσαν περισσότερη σημασία στον πλούτο, τονίζει ο Πλάτωνας. Επικράτησε το ανθρώπινο στοιχείο του θείου. Έτσι ο Δίας αποφάσισε την καταστροφή τους. Και ερχόμαστε στο θέμα του κατακλυσμού, τον οποίο αναφέρει ο φιλόσοφος στον Τίμαιο και ο οποίος καταβύθισε το Ατλαντικό νησί.

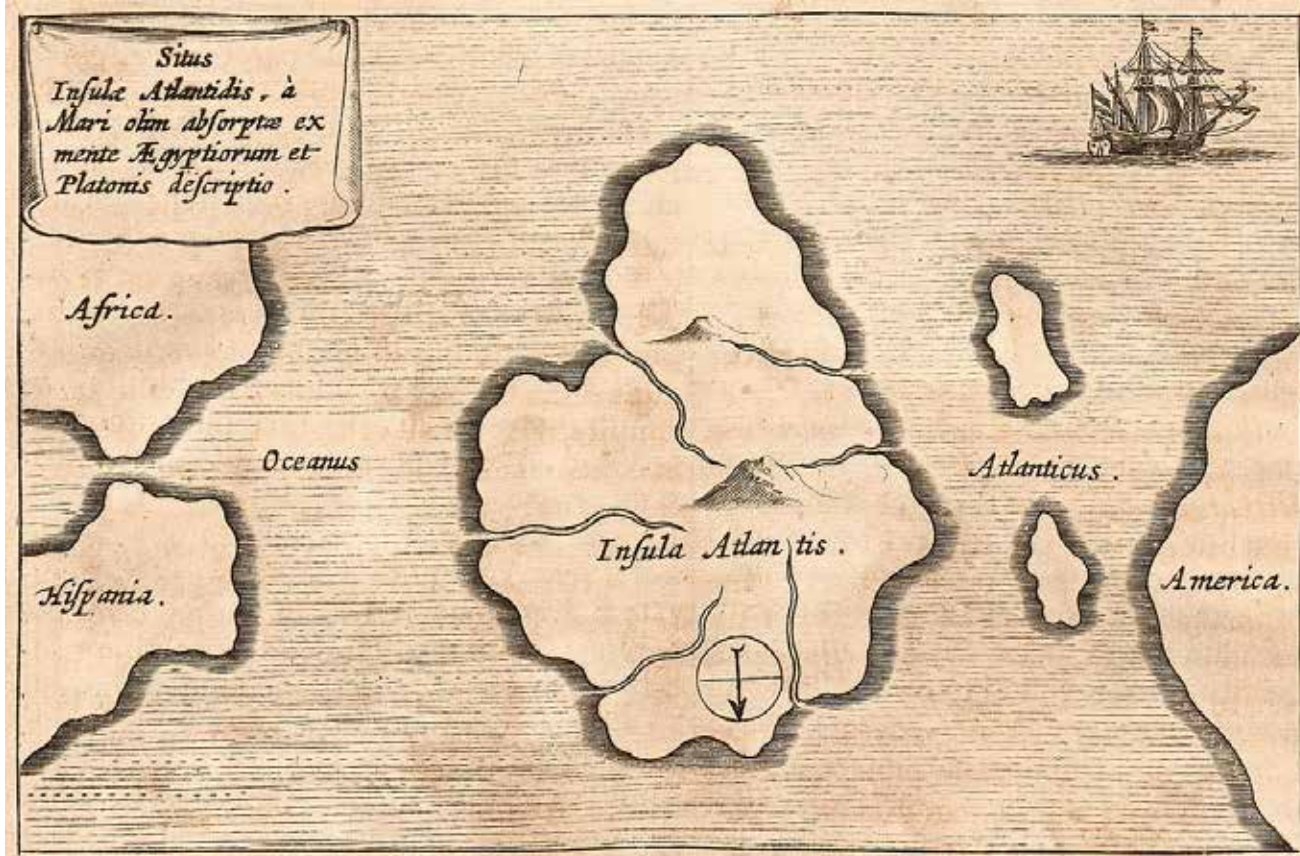
Τις γνώσεις για το θέμα της άλλοτε θαυμαστής ηπείρου τις αποδίδει στον Σόλωνα, ο οποίος με τη σειρά του τις είχε πάρει από τους Αιγύπτιους Ιερείς*50. Είναι εύκολο να καταλάβουμε ότι ο μεγάλος φιλόσοφος τα είχε μάθει αυτά στην Αίγυπτο, αλλά καλύπτεται με επιμέλεια χρησιμοποιώντας άλλα ονόματα. Έχει μείνει περίφημη η φράση των Αιγυπτίων Ιερέων στο Σόλωνα: «Σόλων, Σόλων, εσείς οι Έλληνες είσθε αιωνίως παιδιά... όλα όσα είπετε προηγουμένως... ελάχιστα διαφέρουν από παιδικά παραμύθια, διότι εσείς ενθυμείστε μόνο έναν κατακλυσμό της γης μολονότι προηγουμένως έχουν γίνει πολλοί». Οι Ιερείς είπαν στο Σόλωνα ότι είχαν αρχεία για γεγονότα που

έγιναν χιλιάδες χρόνια πριν. Του αφηγούνται αυτά που έγιναν, επικαλούμενοι όσα ήταν αρχειοθετημένα στα Ιερά Βιβλία.

Αυτό μας θυμίζει τις «Στάντζες των Ντζιάν», που με παρόμοιο τρόπο, στον περασμένο αιώνα, η Ε.Π. Μπλαβάτσκι μελέτησε στο Θιβέτ και σχολιάζει στο έργο της «Μυστική Δοξασία». Οι στίχοι του θιβετανικού κειμένου ήταν περιληπτικοί και συμβολικοί. Μετά τους ανέλυσε. Το ίδιο και ο Σόλωνας, λέει ότι οι Αιγύπτιοι είχαν μεταφράσει από τη γλώσσα των Ατλάντων τα ονόματα στη γλώσσα τους και ο Σόλωνας τα μετέφρασε κατόπιν στα Ελληνικά. Παρεπιπτόντως να αναφέρουμε ότι η Ε.Π. Μπλαβάτσκι σημειώνει ότι όσον αφορά στην πραγματική ονομασία, ο Πλάτωνας βρίσκεται πιο κοντά από οποιονδήποτε άλλο συγγραφέα, αφού η ονομασία του είναι μια μετάφραση του αληθινού ονόματος του νησιού -κομματιού της ηπείρου το οποίο βρισκόταν πάνω από τα νερά- πριν 11.500 χρόνια περίπου*51.

Συνεχίζοντας την αφήγησή τους στον Σόλωνα, οι ιερείς του είπαν ότι οι δυνάμεις των Ατλάντων ήταν τεράστιες. Εκτός από την κυρίως Ατλαντίδα εξουσίαζαν και την Αφρική, μέχρι την Αίγυπτο και την Ευρώπη, μέχρι την Τυρρηνία. Και

συγκεντρώνοντας όλη αυτή τη δύναμη, οι Άτλαντες επιτέθηκαν κατά των άλλων χωρών της Ευρώπης και της Ασίας, που συνόρευαν με αυτούς. Τότε, η Αθήνα της εποχής εκείνης, πρωτοστάτησε στον πόλεμο και στην εκδίωξη των εισβολέων πέρα από τις Ηράκλειες Στήλες, δηλαδή πέρα από το σημερινό Γιβραλτάρ.

Τελειώνοντας την αφήγηση -που περιέχεται στον Τίμαιο- οι ιερείς αναφέρονται στον κατακλυσμό: “Υστέρω δε χρόνων σεισμών εξαισίων και κατακλυσμών γενομένων, μιας ημέρας και νυκτός χαλεπής επελθούσης, τό τε παρ’ υμίν μάχιμον παν αθρόον έδυ κατά γης, η τε Ατλαντίς νήσος ωσαύτως κατά της θαλάσσης ηφανίσθη, διο και νυν άπορον και αδιερεύνητον γέγονε το εκεί πέλαγος, πηλού κάρτα βραχέος εμποδών όντος, ον η νήσος ίζομένη παρέσχετο.” Δηλ.: «Μετά την παρέλευση αρκετού χρόνου όμως έγιναν φοβεροί σεισμοί και κατακλυσμοί και εντός ενός τρομερού ημερονυκτίου ολόκληρος ο στρατός σας ετάφη στη γη και εξαφανίστηκε επίσης βυθισθείσα στη θάλασσα η νήσος Ατλαντίς, γι’ αυτό και άπορο και αδιερεύνητο έγινε το πέλαγος εκεί... *52»

Επίσης, οι ιερείς περιέγραψαν την οργάνωση και το φυσικό, γεωγραφικό πλαίσιο, στο οποίο βρισκόταν η Αθήνα της εποχής εκείνης. Η αναφορά του φιλόσοφου για την Ατλαντίδα και τον κατακλυσμό σταματά απότομα -ως γνωστό ο διάλογος Κριτίας είναι ημιτελής- όμως έδωσε την αφορμή για αμέτρητα σχόλια.

Σε όλες τις εποχές, με αφετηρία τα γραπτά του Πλάτωνα, οι διάφοροι ερευνητές υποστήριζαν την ύπαρξη της Ατλαντίδας.

Ας προσπαθήσουμε τώρα, με βάση τον Εσωτερισμό, να σχολιάσουμε τα γραπτά του Πλάτωνα. Κατ’ αρχάς αναφέρει την ύπαρξη της ηπείρου. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, διαδοχικά η κάθε ανθρωπότητα αναπτύσσεται σε μία κύρια ήπειρο*53. Η ήπειρος της τέταρτης ανθρωπότητας ήταν η προαναφερόμενη, με κέντρο τον σημερινό Ατλαντικό Ωκεανό. Η Ε.Π. Μπλαβάτσκυ, στη «Μυστική Δοξασία» γράφει: «Ατλαντίς είναι το όνομα που δίνουμε στην τέταρτη ήπειρο. Θα ήταν η πρώτη ιστορική γη, αν δίναμε περισσότερη προσοχή στις παραδόσεις των αρχαίων, από όσο κάνουμε μέχρι σήμερα. Το περίφημο νησί του Πλάτωνα, που είναι γνωστό με το όνομα αυτό, αποτελούσε μόνο ένα κομμάτι της μεγάλης αυτής ηπείρου».*54 Επίσης: «Ο Πλάτωνας, όταν επαναλαμβάνει τη διήγηση, όπως τη διηγήθηκαν στον Σόλωνα οι ιερείς της Αιγύπτου, μπερδεύει σκόπιμα -όπως θα έκανε κάθε μυημένος- τις δύο ηπείρους και αποδίδει στο μικρό νησί που καταβυθίστηκε τελευταίο όλα τα συμβάντα που συνδέονται με τις δύο τεράστιες προϊστορικές και εκ παραδόσεως γνωστές ηπείρους.» (Δηλαδή Λεμουρία και Ατλαντίδα, ήπειροι της τρίτης και τέταρτης ανθρωπότητας αντίστοιχα). Και συνεχίζει η Ε.Π. Μπλαβάτσκυ: «Περιγράφει το πρώτο ζευγάρι, που κατοίκησε σ’ ολόκληρο το νησί, λέγοντας ότι σχηματίστηκε από γη.*55 Μιλώντας έτσι δεν έχει την

πρόθεση να υπαινιχθεί ούτε τον Αδάμ και την Εύα, ούτε και τους δικούς του προγόνους, τους Έλληνες. Απλώς, η γλώσσα του είναι αλληγορική και μιλώντας για “γη” υπαινίσσεται την Ύλη, δεδομένου ότι οι Ατλάντιοι αποτέλεσαν, πραγματικά, την πρώτη καθαρά ανθρώπινη και γήινη ανθρωπότητα, αφού εκείνοι που είχαν προηγηθεί απ’ αυτούς, ήταν περισσότερο θείοι και περισσότερο αιθερικοί παρά ανθρώπινοι και στερεοί.»

Το νησί λοιπόν που αναφέρει ο Πλάτωνας ήταν το τελευταίο κατάλοιπο της Ηπείρου. Η κυρίως ήπειρος είχε καταποντιστεί χιλιάδες χρόνια πριν. Άλλωστε και η χρονολογία την οποία χρησιμοποιεί ο Πλάτωνας είναι μια παραλλαγή της χρονολογίας κατά την οποία βυθίστηκε ένα μεγάλο μέρος της ηπείρου. Και αυτή η χρονολογία είναι πολλαπλάσιο αυτής που μας δίδεται από τον Πλάτωνα, δηλ. 850.000 χρόνια περίπου.

Η εσωτερική παράδοση αναφέρει ότι οι Άτλαντες επιχείρησαν να αλλάξουν την κλίση του άξονα της γης*59 και με τις τεράστιες δυνάμεις που διέθεταν -εφάμιλλες των σημερινών πυρηνικών- το κατόρθωσαν. Όμως σ’ αυτό δεν υπολόγισαν τις φοβερές αρνητικές επιπτώσεις που θα είχε αυτό για τις υπόλοιπες περιοχές του πλανήτη, εκτός από τη δική τους, όπου θα πετύχαιναν με το εγχείρημά τους αυτό ένα είδος

αιώνιας άνοιξης. «Αλλά ο θεός των θεών ο Ζευς, που βασιλεύει τηρών τους νόμους, επειδή είχε τη δύναμη να βλέπει καλά αυτά που έκαμαν εκείνοι, κατενόησε ότι ένας καλός λαός είχε πάρει πολύ κακές κατευθύνσεις και θέλησε να τους τιμωρήσει, για να σωφρονιστούν και να γίνουν τακτικότεροι. Συνεκάλεσε λοιπόν όλους τους θεούς εις τα πολύ σεβαστά ανάκτορά τους, που βλέπουν καθαρά όλα όσα γίνονται επειδή βρίσκονται εις το κέντρο ολοκλήρου της οικουμένης και αφού συγκεντρώθηκαν όλοι τους είπε...»*60. Εδώ κόβεται η αφήγηση στον Κριτία του Πλάτωνα. Όμως, όπως αναφέρουμε προηγουμένως, βρίσκουμε τη συνέχεια στον Τίμαιο: «Εντός ενός τρομερού ημερονυκτίου ολόκληρος ο στρατός σας ετάφη εις τη γην, και εξηφανίσθη επίσης βυθισθείσα εις τη θάλασσαν η νήσος Ατλαντίς.»*61 Φαίνεται ότι οι θεοί αποφάσισαν στη «συνέλευσή» τους την καταστροφή της «αμαρτωλής» ηπείρου. Εδώ ας θυμηθούμε τα Σόδομα και Γόμορα της Βίβλου.

Διαβάζουμε στις «Θεμελιώσεις του Εσωτερισμού»: «Αυτή τη φορά ο κατακλυσμός δεν έγινε από φυσικούς, γεωλογικούς μηχανισμούς, αλλά προκλήθηκε καθαρά από το ανθρώπινο χέρι. Ο Ωδούαρπα*62 ήθελε να χρησιμοποιήσει το Μάρμας*63 για να αλλάξει την κλίση του άξονα της γης, ώστε η Ατλαντίδα

να έχει συνεχή άνοιξη και να μεταβάλλει σε γόνιμη γη τις τεράστιες έρημες εκτάσεις του βορείου τμήματος της ηπείρου, προκαλώντας το λιώσιμο των πάγων. Δεν πέτυχε όμως, γιατί τον εμπόδισαν οι Λευκοί Μύστες, που είχαν επικαλεσθεί τον Σιωπηλό Παρατηρητή και το Πνεύμα της Γης, για ν' αποφευχθεί το κακό. Έτσι όπως λένε οι αρχαίες παραδόσεις, στη διάρκεια μιας μέρας και μιας νύκτας, ο άξονας της γης κινήθηκε δύο φορές, δηλ. έγειρε και ξαναπήγε στη θέση του απότομα, παγώνοντας ακαριαία, για παράδειγμα, εκατοντάδες μαμούθ, που έβοσκαν ανυποψίαστα στην τότε ζεστή περιοχή, που σήμερα είναι η Σιβηρία.»*64

Έτσι, έχουμε την καταβύθιση της μεγάλης ηπείρου 850.000 χρόνια πριν, λόγω ενός τεράστιου κατακλυσμού και την πρόσκαιρη αναταραχή που προκάλεσε ο ίδιος ο άνθρωπος την εποχή εκείνη -αφού προτίμησε τον πλούτο από την αρετή- κατά τον Πλάτωνα. Ο κατακλυσμός όμως αυτός είχε καταστρεπτικά αποτελέσματα και για τον Πλανήτη. Θεωρείται ότι έγινε σε μία ημέρα και μία νύκτα, κάτι που το τονίζει ο Πλάτωνας. Ο Σιωπηλός Παρατηρητής και το Πνεύμα της Γης*65 δεν είναι άλλοι από τον Δία και τους άλλους θεούς, που είναι ανθρώπινες προσεγγίσεις των Ουρανίων Πνευμάτων, τα οποία εποπτεύουν την εξέλιξη του Πλανήτη. Με αυτό το σκεπτικό παρουσιάζει την Αθηνά και τον Ήφαιστο να φροντίζουν για την «προκατακλυσμιαία» εκείνη Αθήνα, η οποία είχε νικήσει τους Άτλαντες εισβολείς.

Όσον αφορά τώρα στην περίφημη σύγκρουση Ατλάντων και Αθηναίων, την οποία αναφέρει ο Πλάτωνας, δεν είναι παρά μία παραλλαγή ενός άλλου γεγονότος, που συνέβαινε την εποχή εκείνη. Σε κάποια δηλαδή χρονική στιγμή, οι κάτοικοι της Ατλαντίδας είχαν χωριστεί σε δύο στρατόπεδα: του Βορρά και του Νότου*66, των Λευκών και των Σκοτεινών κυρίων, αντίστοιχα. Οι Βασιλείς του Βορρά -με το απαστράπτον πρόσωπο- ήταν Λευκοί Μύστες, δηλ. χρησιμοποιούσαν τις δυνάμεις και τις γνώσεις που αποκτούσαν μέσω των μυστηρίων για το καλό του λαού τους. Αντίθετα, οι Σκοτεινοί κύριοι του Νότου εξυπηρετούσαν εγωιστικούς σκοπούς.

Οι διαμάχες τους κράτησαν αιώνες και διάφορους απόηχούς τους βρίσκουμε στα μυθικά έπη των αρχαίων λαών, όπου πάντα «δύο στρατόπεδα» βρίσκονται αντιμέτωπα. Τα πιο χαρακτηριστικά έπη είναι η Μαχαμπάρата και η Ραμαγιάνα των Ινδιών. Ιδιαίτερα στη Ραμαγιάνα ο εγωιστικός, πονηρός βασιλιάς της Λάνκα, που απαγάγει τη Σίτα, είναι ένας απόηχος των σκοτεινών κυρίων της Ατλαντίδας που συγκρούονταν μεταξύ τους, αλλά και με τη νέα φυλή, την 5η, που είχε ξεκινήσει και την εκπροσωπεί ο ηλιακός ήρωας Ράμα*67. Τα έπη του Ομήρου είναι επίσης μια απήχηση εκείνων των αρχέγονων συγκρούσεων... άσχετα αν ίσως κάποια μεταγενέστερα πολεμικά γεγονότα χρησίμευσαν σαν πυρήνας στον οποίο στηρίχθηκε ο ποιητής για να ενσωματώσει πιο παλιές ιστορίες.

Στη μάχη των «δύο στρατοπέδων» η οποία, όπως είπαμε, απηχείται στα μεγάλα έπη και γι' αυτό επίσης συναντούμε σ' αυτά ένα πλήθος αφηγήσεις για μαγικές δυνάμεις, μαγικά όπλα, όπως τα όπλα του Αχιλλέα που συν τοις άλλοις είναι και άτρωτος. Στη σχέση των επών με τη διαμάχη των Ατλάντιων στρατοπέδων, μας οδηγεί ακόμη και αυτό που σημειώνει πιο πριν ο Πλάτωνας, στην αρχή της διήγησης του Τίμαιου. Ότι δηλ. αν ο Σόλωνας, που ασχολιόταν με την ποίηση*74, μετέτρεπε αυτή την παράδοση που ήξερε -δηλ. της σύγκρουσης των Ατλάντων με τους προϊστορικούς Αθηναίους- σε έπος, τότε θα γινόταν ανώτερος από τον Ησίοδο και τον Όμηρο, που είχε γράψει το έπος του Τρωικού Πολέμου.

Στον πόλεμο λοιπόν των δύο στρατοπέδων, ο Πλάτωνας τοποθετεί τους τότε Αθηναίους -ευνοούμενους και ευνομούμενους από τη θεά Αθηνά- επικεφαλής του στρατοπέδου των λευκών μυστών, που δέχονται την άδικη επίθεση. Μάλιστα, σαν πιο ειλικρινής, γράφει ότι η θάλασσα

κατάπαιε και το στρατό των Αθηναίων, ενώ στην Έξοδο, όπου περιγράφεται η Βιβλική εκδοχή του ίδιου θέματος, η θάλασσα που έχει ανοίξει με «μαγικό τρόπο» καταπίνει μόνο τους Αιγυπτίους διώκτες*75.

Έτσι λοιπόν έφερε στο φως ο μυημένος φιλόσοφος την ξεχασμένη ιστορία*76 της Ατλαντίδας, που, όπως σημειώνει στον Τίμαιο*77, αποτελεί «μη πλασθέντα μύthon, αλλ' αληθινόν λόγον είναι παμμέγα που». Δηλ. δεν είναι πλασμένος μύθος, αλλά αληθινή και πολύ σημαντική ιστορία. Μπορούμε να πούμε ότι ο Πλάτωνας γίνεται επίκαιρος για μια ακόμη φορά*78, μια και σήμερα ο άνθρωπος έχει στα χέρια του παρόμοιες δυνάμεις με αυτές της εποχής εκείνης και από τον ίδιο εξαρτάται το πώς θα τις χρησιμοποιήσει. Κατά παράξενο τρόπο, η σημερινή ανθρωπότητα αναπτύσσει ξανά τις επιστήμες της βιογενετικής, της παραψυχολογίας και χειρίζεται τις κοσμικές ενέργειες με ένα σύγχρονο, μαγικό τρόπο, αφού η τεχνολογία μας είναι ο σύγχρονος τρόπος Μαγείας.

Οι πνευματικές διδασκαλίες του μεγάλου φιλοσόφου είναι το πραγματικό αντίδοτο γ' αυτόν το νέο κίνδυνο που διατρέχει η ανθρωπότητα, να ξαναρχίσει δηλαδή πάλι από την αρχή την πορεία της, όπως σημειώνει στους Νόμους: *“Πολλὰς ἀνθρώπων φθοράς γεγονέναι κατακλυσμοίς τε και νόσοις και ἄλλοις πολλοίς, ἐν οἷς βραχύτι των ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος.”* Δηλ.: *“Πολλές φορές έχει καταστραφεί το ανθρώπινο γένος από κατακλυσμούς, από αρρώστιες και από άλλα πολλά, μετά από τα οποία δεν απέμεινε παρά ελάχιστος αριθμός από το γένος των ἀνθρώπων.”**79

Δεν είναι καθόλου απίθανο, μετά από έναν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο και μια πυρηνική καταστροφή, η ανθρωπότητα να επανέλθει σε μια πρωτόγονη φάση και ένας πολύ μικρός αριθμός ανθρώπων να ξεκινήσει “από την αρχή” τον πολιτισμό. Ας ευχηθούμε αλλά και ας εργαζόμαστε για το αντίθετο.

Το άρθρο είναι μέρος του 7ου κεφαλαίου από το βιβλίο του Σάββα Παττακού «Η Μυστική Διδασκαλία του Πλάτωνα Εκδ. Νέα Ακρόπολη για αυτό τον λόγο οι υποσημειώσεις-παραπομπές ακολουθούν την αρίθμηση του βιβλίου.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- *46. πολλές αναπαραστάσεις την πρωτεύουσα της Ατλαντίδας μπορεί να βρει ο αναγνώστης σε πολλά βιβλία και περιοδικά.
- *47.- Βλ. Ουίλιαμ Σκοτ-Έλιοτ, “Ατλαντίδα και Λεμουρία”, Εκδόσεις Πύρινος Κόσμος
- *48.- Με τον σημερινό όρο “ορείχαλκος” δεν εννοούμε το ίδιο μέταλλο με αυτό που αναφέρει ο Πλάτωνας ότι υπήρχε στην Ατλαντίδα.

- *49.- Η Ε.Π. Μπλαβάτσκι στη “Μυστική Δοξασία” έχει ένα ολόκληρο κεφάλαιο αφιερωμένο στους “προκατακλυσμαίους” αστρονόμους Ναράντα και Ασουραμάγια.
- *50.- Βλ. Πλάτωνος “Τίμαιος” 21, 22, 23
- *51.- Βλ. Ε.Π. Μπλαβάτσκι, “Μυστική Δοξασία”, τόμος Ανθρωπογένεση, σελ.440
- *52.- Βλ. Πλάτωνος “Τίμαιος” 25D
- *53.- Βλ. Ε.Π. Μπλαβάτσκι, “Μυστική Δοξασία”, εκδ. Παναγόπουλος, τόμος Ανθρωπογένεση στο κεφάλαιο: Προεισαγωγικές σημειώσεις για τις Αρχαϊκές στροφές και τις 4 προϊστορικές ηπείρους σελ. 4-17
- *54.- Βλ. περιοδικό “Νέα Ακρόπολη”, τεύχη 20, 33 και 41
- *55.- “Εις το μέσον της νήσου (Ατλαντίδας) υπήρχε μια πεδιάς... πλησίον αυτής της πεδιάδος... εις το μέσον της νήσου υπήρχε ένας πολύ μικρός λόφος. Εις τον λόφον αυτόν διέμενεν ένας από τους πρώτους κατοίκους που εγεννήθησαν από την γην, ονομαζόμενος Ευήνωρ, μαζί με τη γυναίκα του Λευκίπτην. Πλάτωνας “Κριτίας”, 113C.D.
- *56.- Βλ. Γ.Α.Πλάνα, “Θεμελιώσεις του Εσωτερισμού”, τόμος 2, σελ. 131
- *57.- Βλ. Ομήρου “Οδύσσεια” Λ 317-318
- *58.- Βλ. Ε.Π. Μπλαβάτσκι, “Μυστική Δοξασία”, τόμος Ανθρωπογένεση, σελ. 360
- *59.- Βλ. Περιοδικό “Νέα Ακρόπολη”, τεύχος 25 το άρθρο με τίτλο: “Μετακινήθηκε ποτέ ο άξονας της γης;”
- *60.- Βλ. Πλάτωνος “Κριτίας” 121 c.
- *61.- Βλ. Πλάτωνος “Τίμαιος” 25 d.
- *62.- Ωδουάρπα: Μυθικός βασιλιάς της Ατλαντίδας.
- *63.- Μάρμας: Η μορφή ενέργειας που χρησιμοποιούσαν οι Άτλαντες ισοδυναμεί με τη σημερινή πυρηνική, αλλά ήταν πιο απλή στην παραγωγή και τη χρήση της. Απ' ό,τι φαίνεται χρησιμοποιούσαν τη διαδικασία της σύντηξης. Βλ. και παραπομπή 67.
- *64.- Βλ. Γ.Α.Πλάνα, “Θεμελιώσεις του Εσωτερισμού”, τόμος 2, σελ. 153
- *65.- Στο ίδιο σελ. 153
- *66.- Βλ. Χ.Α. Λιβράγκα, “Επιστροφή στην Ατλαντίδα” όπου αναφέρονται πολλά στοιχεία για τη θαυμάσια τεχνολογία της Ατλαντίδας, τη σχέση της με την Αίγυπτο και κυρίως τη μυητική εκπαίδευση που δινόταν στα κέντρα των Μυστηρίων. Επίσης, βλ. “Μυστική Δοξασία”, εκδ. Παναγόπουλος, τόμος 3ος, σελ. 578 κ.εξ.
- *67.- Βλ. Γ.Α.Πλάνα, “Ο Ζωδιακός Κύκλος στην Παγκόσμια Μυθολογία”
- *68.- Βλ. Γ.Α.Πλάνα, “Θεμελιώσεις του Εσωτερισμού”, σελ. 150, 151
- *69.- Βλ. Πλάτωνος “Πολιτεία”, βιβλίο Β 359 d-e 360 a.b.
- *70.- Εδώ ας θυμηθούμε τη χρήση του χαλκού στην Ατλαντίδα.
- *71.- Βλ. Πλουτάρχου “Θησεύς” 6. “Κατά την εποχήν εκείνην υπήρχον άνθρωποι υπερφύεις, όπως λέγουν και ακούραστοι τόσον εις τα έργα των χειρών όσον και εις την ταχύτητα των ποδιών και εις την ρώμην του σώματος.”
- *72.- Βλ. Τόλκιν “Ο Αρχοντας των Δακτυλιδιών”, εκδόσεις Κέδρος. Σ' αυτό το έργο μια ολόκληρη μυθική ιστορία ξετυλίγεται για τη μάχη ανάμεσα σε δύο στρατόπεδα, που πολεμούν για την κατοχή των μαγικών δακτυλιδιών, που εκτός των άλλων ιδιοτήτων τους, κάνουν αόρατο αυτόν που τα φορά. Επίσης βλ. Περιοδικό “Νέα Ακρόπολη” τεύχος 26 το άρθρο με τίτλο: “Ο άρχοντας των δακτυλιδιών”, του Γ.Α.Πλάνα
- *73.- Πρβλ. με τον Άμλετ του Σαίξπηρ.
- *74.- Ως γνωστόν ο Σόλων είχε ασχοληθεί με την ποίηση πριν γίνει διάσημος ως νομοθέτης. Βλ. Διογένης Λαερτίου “Βίοι φιλοσόφων” και Πλουτάρχου “Παράλληλοι βίοι-Σόλων”.
- *75.- Η αφήγηση της Εξόδου είναι μια παραλλαγή της ίδιας ιστορίας με πρόσθετο το στοιχείο της φυγής από την καταραμένη ήπειρο προς μια άλλη περιοχή του πλανήτη (τα ονόματα και οι περιοχές είναι συμβατικά και αποτελούν απλά μια προσαρμογή της πανάρχαιας παράδοσης στην ιστορία ενός συγκεκριμένου λαού, όπως κάνει και ο Πλάτωνας με τους Αθηναίους).
- *76.- Είναι χαρακτηριστικό, ότι ο σύγχρονος κινηματογράφος, που “χειρίζεται το μύθο” για το σημερινό άνθρωπο, στο κινηματογραφικό έργο “Κόναν ο Βάρβαρος” εμφανίζει τον πρωταγωνιστή να πέφτει μέσα σ' έναν τάφο, όπου βρίσκεται ο σκελετός ενός γίγαντα, ο οποίος στο χέρι του κρατά ένα ξίφος. Με το ξίφος αυτό-σύμβολο της βούλησης και της δύναμης- θα σκοτώσει τον “κακό” βασιλιά-μαύρο μάγο. Εδώ, αντίθετα με το μύθο του Γύγη, ο ήρωας χρησιμοποιεί τη δύναμη του ξίφους με θετικό τρόπο “εξοντώνοντας το κακό” όπως το απαιτεί και το σύγχρονο έργο, όπου πάντα νικούν οι “καλοί”.
- *77.- Βλ. Πλάτωνος “Τίμαιος” 26Ε
- *78.- Βλ. Κυριακίτη Ελευθεροτυπία, 11/1/87(Διάλογος για τον Πλάτωνα)
- *79 Βλ. Πλάτωνος “Νόμοι”, βιβλίο Γ' 677Α

Ο Πολιτισμός των Ίνκας

Κείμενο: Γιώργος Βενέτης

Η γέννηση αυτής της αυτοκρατορίας αποδίδεται στον Manco Capac, ο οποίος, τον 12ο αι. μ.Χ., ακολουθώντας τις οδηγίες του θεού Viracocha (πατέρα του) ίδρυσε την πρωτεύουσα, το Cuzco. Κατά κύριο λόγο κατακτητές, οι Ίνκας εδραίωσαν ένα αυστηρό σύστημα θεοκρατικού τύπου. Μέσα σε δύο αιώνες δημιούργησαν μια αυτοκρατορία με έκταση 611.500 τετραγωνικά χλμ. πάνω σε ένα μωσαϊκό λαών και πολιτισμών. Από τους προγόνους τους κληρονόμησαν μια πολύ πλούσια αρχιτεκτονική και μνημειακή παράδοση, όπως ακόμα τα ερείπια του Cuzco, της πρωτεύουσας, το φρούριο του Saqsaywaman και η χαμένη μέσα στις Άνδεις πόλη, το Machu Picchu.

Οι Ίνκας είχαν ένα σύστημα ιερογλυφικής γραφής με σύμβολα που ονόμαζαν *tocapus*, που δεν έχουν ακόμα αποκρυπτογραφηθεί. Έγραφαν πάνω σε ξύλινα αγγεία, σε υφάσματα και σε κεραμικά.

Η αυστηρά ρυθμισμένη κοινωνική ιεραρχία του κράτους των Ίνκας είχε τη μορφή πυραμίδας. Τρεις κοινωνικές τάξεις σχημάτιζαν αυτήν την κοινωνική πυραμίδα: Στην κορυφή βρισκόταν ο Σάπα Ίνκα, ο απόλυτος μονάρχης, πολιτικός, θρησκευτικός και στρατιωτικός ηγέτης και η βασιλική οικογένεια, στη μέση ήταν οι ευγενείς και οι ιερείς και στη βάση ήταν ο λαός. Ο Ίνκα θεωρείτο γιος του Ήλιου, άρχοντας της γης και ρυθμιστής του κόσμου.

Οι Ίνκας έπαιρναν από τη γέννησή τους μια ανατροφή που σκόπευε να τους κάνει άξιους πολίτες, χρήσιμους στην κοινωνία. Από μικρό παιδί αναλάμβαναν υποχρεώσεις, με σκοπό να αποκτήσουν πνεύμα υπευθυνότητας και εργατική ψυχή. Το σύνθημα του παιδαγωγού ήταν «ζήσε χωρίς να κάνεις κακό και γίνε χρήσιμος για όλους».

Χαρακτηριστικό των Ίνκας ήταν η αλληλεγγύη: τη μια μέρα οι πολίτες εργάζονταν για τους κυβερνήτες τους και στις μέρες της συμφοράς οι κυβερνήτες τους έδιναν όλα όσα χρειάζονταν.

Το διοικητικό σύστημα επίσης διαπνεόταν από μια μεγάλη αντίληψη πρόνοιας, που εκφραζόταν στην αποθήκευση τροφίμων και αγαθών για 10 χρόνια. Τα διατηρούσαν σε πολύ καλή κατάσταση μέσω της αφυδάτωσης και άλλων τεχνικών μεθόδων, μερικές από τις οποίες είναι ακόμα άγνωστες στον δυτικό πολιτισμό.

Το σύστημα εκμετάλλευσης των καλλιεργούμενων εδαφών είναι το καλύτερο που έχει γνωρίσει η ανθρωπότητα. Οι πολίτες είχαν όλα τα απαραίτητα αγαθά, ώστε να μην χρειάζεται να κλέψουν για να τα αποκτήσουν.

Οι Ίνκας δεν άφηναν λοιπόν τίποτα στην τύχη, τόσο στον κοινωνικό όσο και στον διοικητικό τομέα. Παρά τη μεγάλη έκταση της αυτοκρατορίας, η διοίκηση του κράτους γνώριζε την ύπαρξη και του τελευταίου κατοίκου. Ο πολίτης της αυτοκρατορίας ένιωθε πραγματικά μέλος της και ικανοποιούνταν όχι μόνο οι υλικές ανάγκες του, αλλά και

οι πιο βαθιές νοητικές, καλλιτεχνικές και πνευματικές του επιθυμίες. Υπήρχε κοινωνική ενότητα, μέσα στην οποία ο καθένας εκτελούσε το έργο του και είχε συνείδηση της αξίας του ως ατομική μονάδα που συνεργάζεται για την ανάπτυξη του συνόλου.

Το Κούζκο ήταν η πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, αλλά και το θρησκευτικό κέντρο, έδρα της λαϊκής λατρείας και σύμβολο της ενότητας των θρησκειών όλων των λαών του Νότιου Ειρηνικού. Το Μάτσου Πίτσου απλώνεται σαν μια από τις πλουσιότερες μαρτυρίες της κοσμογονικής θεωρίας των Ίνκας, αστεροσκοπείο αλλά και τόπος λατρείας.

Οι σημαντικότεροι θεοί είναι ο Ήλιος (Ίντι) και η Σελήνη. Και γενικά οι περισσότερες θεότητες τους μπορούν να χωριστούν σε ηλιακές και σεληνιακές. Οι λειτουργίες τους είναι αντίθετες αλλά συμπληρωματικές μεταξύ τους.

Οι Ίνκας ήταν πεπεισμένοι για την παρουσία μιας αθάνατης ψυχής σε όλα τα βασίλεια της φύσης. Έτσι σέβονταν και λάτρευαν τα άστρα, τα ζώα, τα φυτά, ακόμα και τους πιο μικρούς βράχους και ρυάκια που έτρεχαν στα βουνά τους. Τα πάντα είχαν το πρότυπό τους στον ουρανό και αυτό το πρότυπο τα προστάτευε και τα βοηθούσε να εξελιχθούν.

Τα κυριότερα σύμβολα της ινκαϊκής θρησκείας είναι: ο ιαγουάρος, που συμβολίζει το ταξίδι ανάμεσα στη ζωή και το θάνατο, το φίδι ως σύμβολο του χρόνου που προχωρά και των κύκλων της φύσης και ο κόνδορας, ένα από τα εμβλήματα της αυτοκρατορίας των Ίνκας, σύμβολο αντίστοιχο του αετού στην ευρωπαϊκή συμβολολογία. Είναι η δύναμη που δίνει στον άνθρωπο το πνεύμα.

Επειδή οι Ίνκας είναι βασικά αγροτικός λαός, οι κυριότερες γιορτές και τελετές τους συσχετίζονται με τον ετήσιο κύκλο της βλάστησης. Είχαν όμως και έντονο αστρολογικό και αστρονομικό συμβολισμό. Στις 22 Ιουνίου, κατά το χειμερινό (για το νότιο ημισφαίριο) ηλιοστάσιο, γιόρταζαν την εμφάνιση των «Επτά Αιγών», δηλαδή των Πλειάδων, τις οποίες θεωρούσαν ιερές. Δύο μέρες αργότερα, στις 24 Ιουνίου, άρχιζε η σημαντικότερη για τους Ίνκας γιορτή του χρόνου: η Inti Raymí, η γιορτή των Γιών του Ήλιου. Όλες οι φωτιές έσβηναν. Τη στιγμή της εμφάνισης των πρώτων ακτίνων του Ήλιου ανανεωνόταν η φωτιά από τον ίδιο τον Ήλιο. Κατόπιν μοιραζόταν από τους γενναιότερους πολεμιστές που είχαν διακριθεί στις μάχες σε όλες τις γωνίες της αυτοκρατορίας. Έτσι ο Ήλιος τελούσε το Μυστήριο της Ανανέωσης.

Πίσω από όλες τις θεότητες, τα σύμβολα και τις γιορτές-τελετές τους κρύβεται η μνήμη μιας δυνατής παράδοσης. Η θρησκεία έπαιζε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των ηθικών τους αντιλήψεων και στάσεων. Οι ιερείς του θεού Ίντι διατηρούσαν μια άμεση επαφή με τον λαό τον οποίο κατεύθυναν τόσο στα καθημερινά όσο και στα πνευματικά θέματα. Μέσω μηνιαίων τελετουργιών του πρόσφεραν έναν πνευματικό και πρακτικό δρόμο κι έτσι ο άνθρωπος δεν ένιωθε απομακρυσμένος από τον πνευματικό και θείο κόσμο, αλλά αντίθετα, σε διαρκή επικοινωνία με αυτόν.

Η ινκαϊκή τέχνη υπηρετούσε ως επί το πλείστον τους σκοπούς της θρησκείας. Η καλλιτεχνική δημιουργία των Ίνκας παρουσιάζει αρκετή ομοιογένεια και αυτό είναι φυσικό, αφού πρόκειται για έναν πολιτισμό με αυτοκρατορική αντίληψη.

Όλη η αυτοκρατορία δέχεται την επιρροή ενός κέντρου, που διαμορφώνει και κατευθύνει την καλλιτεχνική δημιουργία ως προς τα θέματα και το στυλ. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται ινκαϊκός ορίζοντας.

Οι Ίνκας κληρονόμησαν και υιοθέτησαν από τους κατακτημένους λαούς τη μνημειακή παράδοση και την αρχιτεκτονική. Αυτή ενώνει δύο στοιχεία: την ομορφιά και τη λειτουργικότητα. Το αρχιτεκτονικό στυλ είναι κάθετο, αυστηρό και λιτό και εκδηλώνει προτίμηση σε μια γεωμετρία απαλλαγμένη από άχρηστες λεπτομέρειες, πολλές ευθείες και λίγα στρογγυλά σχήματα.

Η επεξεργασία των ογκόλιθων είναι τέτοια, που παρουσιάζει μια τέλεια συναρμογή. Αν και συχνά είναι ακανόνιστοι, εφαρμόζουν με τέτοιο τρόπο, ώστε ούτε μια λάμα μαχαιριού δεν χωράει ανάμεσά τους. Οι πέτρες στηρίζονταν μεταξύ τους χωρίς κονίαμα. Οι τοίχοι παρουσιάζουν συχνά μια κλίση προς τα μέσα, κάτι που αποτελεί ισχυρή αντισεισμική προστασία για τις κατασκευές, οι οποίες ήταν απλές και λιτές.

Το Μάτσου Πίτσου ήταν ουσιαστικά μια ιερή πόλη-αστεροσκοπείο. Και εδώ βλέπουμε τη διπολικότητα να εκφράζεται στη δυτική και ανατολική μεριά της πόλης. Έτσι δυτικά, που είναι η πλευρά του ουρανού, του πνεύματος και της νύχτας, υπάρχουν οι ναοί και οι οικίες των ιερέων, ενώ ανατολικά, που είναι η πλευρά της γης, της ζωής και της ημέρας, βρίσκεται ο χώρος των καθημερινών δραστηριοτήτων. Για να συνδεθούν οι δύο κόσμοι, χρησιμοποιείται η σκάλα, σύμβολο μεσιτείας μεταξύ ουρανού και γης. Η πόλη αυτή είναι η ζωντανή

εικόνα μιας πυραμίδας που μας καλεί να μοιραστούμε μαζί της την εμπειρία της αναβατικής ατραπού.

Ο καλλιτέχνης των Ίνκας λοιπόν, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον, επιχειρεί να εκφράσει το αόρατο μέσα στο ορατό. Αγαπάει τη γεωμετρία, απαλλαγμένη όμως από άχρηστες λεπτομέρειες. Προσπαθεί να ενώσει τους θρησκευτικούς ή τελετουργικούς σκοπούς με τη χειρωνακτική τέχνη και να απεικονίσει στην ύλη αυτό που αντιλαμβάνεται από τον Θεό, τη φύση, τον εαυτό του.

Η κατασκευή ναών και δρόμων και τα ρυμοτομικά σχέδια των πόλεων των Ίνκας, καθώς και η διοικητική οργάνωση της αυτοκρατορίας δείχνουν ότι υπήρχε μεγάλη γνώση για τα μυστήρια των αριθμών και της γεωμετρίας. Επίσης, οι γνώσεις τους σε θέματα ιατρικής και αστρονομίας, όπως και τα τεχνολογικά επιτεύγματά τους, δείχνουν ότι κατείχαν καλά τις επιστήμες και σε μερικές περιπτώσεις ξεπερνούν ακόμα και τους μεταγενέστερους πολιτισμούς.

Τα βασικότερα στοιχεία ιατρικής πρέπει να τα πήραν από τους Παράκας. Διατήρησαν τη μέθοδο μوميοποίησης. Το σώμα δενόταν και του έδιναν την εμβρυική στάση. Οι περίφημες επεμβάσεις διάτρησης του κρανίου ζώντων ανθρώπων, που ήταν χαρακτηριστικές του πολιτισμού των Παράκας, συνεχίζονται, αν και σε μικρότερη κλίμακα, στην ινκαϊκή αυτοκρατορία. Σήμερα έχουν βρεθεί πολλοί σκελετοί που δείχνουν ότι το κρανίο είχε υποστεί διάτρηση όταν ακόμα ο άνθρωπος ήταν ζωντανός, και μάλιστα ότι επέζησε μετά την επέμβαση.

Οι Ίνκας κατασκεύασαν ένα δίκτυο δρόμων από την Κολομβία μέχρι την Αργεντινή, που κάλυπτε περίπου 15.000 χιλιόμετρα και μπορεί κάλλιστα να συγκριθεί με το αντίστοιχο ρωμαϊκό έργο. Η τεχνολογία των δρόμων επέτρεπε και την ύπαρξη ενός πολύ καλού ταχυδρομικού συστήματος, ίσως και καλύτερου από το αντίστοιχο των Ρωμαίων. Αξιόλογη όσο και μυστηριώδης είναι και η επεξεργασία που έκαναν στις πέτρες, και ειδικά στους μονόλιθους που έχουν υποστεί μια τέλεια λείανση, που απαιτούσε εργαλεία προηγμένης τεχνολογίας, που όμως δεν έχουν βρεθεί ακόμη. Καθώς η χρήση του τροχού και του σιδήρου ήταν άγνωστη, παραμένει αίνιγμα το πώς μπόρεσαν να αναπτύξουν τόσο πολύ την τεχνολογική τους ικανότητα στις κατασκευές. Πολύ αξιόλογα είναι επίσης και τα υδραυλικά έργα.

Γνωρίζουμε ότι τα μαθηματικά είχαν μεγάλη σημασία στην εκπαίδευση, αλλά και στη λειτουργία και την οργάνωση του κράτους. Οι Ίνκας δεν χρησιμοποιούσαν γραφή, αλλά τα μυστηριώδη "κιπού" φαίνεται ότι κάλυπταν αυτό το κενό και χρησιμοποιούνταν και για απαρίθμηση και για καταγραφή αριθμών. Δεν έχουν αποκωδικοποιηθεί ακόμα σε όλες τους τις λεπτομέρειες, αλλά γνωρίζουμε με ποιο τρόπο τα χρησιμοποιούσαν.

Η επιστήμη στους Ίνκας ήταν ένα ισχυρό μέσο για τη λειτουργία της αυτοκρατορίας και βρισκόταν στα χέρια του ιερατείου. Ποτέ δεν εκλαϊκεύτηκε, αν και υπηρετούσε πιστά τον άνθρωπο και τις ανάγκες του.

Η ηθική τους εκτός από πρακτική ήταν αυστηρή και αποτελεσματική. Η δικαιοσύνη αποδιδόταν άμεσα. Δεν υπήρχαν δικαστές και αποφάσιζαν οι ίδιοι οι δημόσιοι λειτουργοί. Απαγορευόταν αυστηρά το ψέμα, η τεμπελιά και η κλοπή. Αυτό το δείχνει και ο καθημερινός χαιρετισμός των Ίνκας που ήταν: "Μην είσαι ψεύτης, μην είσαι κλέφτης, μην είσαι τεμπέλης». Ήταν προσβολή για την αυτοκρατορία το ψέμα, γιατί ποιος ο λόγος να πει κανείς ψέματα, όταν ζει σε ένα σύστημα που αποδίδεται δικαιοσύνη στο ακέραιο;

Λένε μάλιστα ότι ως δείγμα μεγάλης ηθικής τα σπίτια που βρίσκονταν στην επικράτεια της ινκαϊκής αυτοκρατορίας δεν είχαν πόρτες, αφού δεν υπήρχε κανείς φόβος από τον πλησίον και ούτε κανείς είχε τίποτα να κρύψει.

Ο πλούτος και η επιτυχία της αυτοκρατορίας των Ίνκας οφείλονταν τόσο στην ικανότητά τους να μαθαίνουν από τους

προκατόχους τους, όσο και στην πολεμική αρετή και στην καλά οργανωμένη πολιτική και κοινωνική τους δομή. Τα λείψανα του πολιτισμού τους μαρτυρούν εξαιρετική εργατικότητα, ενεργητικότητα και προσοχή στη λεπτομέρεια.

Η ισπανική κατάκτηση έβαλε τέλος σε αυτήν την αυτοκρατορία, με τελευταίο αυτοκράτορα τον Atahualpa, που πέθανε στις 29 Αυγούστου 1533, αφού δικάστηκε για «όλα τα εγκλήματά του» από τον κατακτητή Pizarro. αυτή τεράστιας αυτοκρατορία από μια χούφτα ανθρώπους παραμένει ένα ανεξήγητο γεγονός.

Παρόλα αυτά, οι Ίνκας μας άφησαν ένα θησαυρό ιδεών μιας κουλτούρας, που ακόμα και σήμερα παραμένει ζωντανή, όχι μόνο στην πέτρα των μνημείων και στις περγαμηνές των αρχαίων κωδίκων της, αλλά και στην καρδιά των σημερινών λαών της περιοχής.

Πηγές:

- Οι Παραδόσεις της αρχαίας Αμερικής, Fernando Schwarz, Εκδόσεις Νέα Ακρόπολη
- Οι φωτεινές εποχές της ανθρωπότητας, συγγραφική ομάδα, Εκδόσεις Νέα Ακρόπολη

Οι Ολμέκοι

Κείμενο: Παντελής Βεκρής

Ενας από τους αρχαίους και πλέον εξαφανισμένους πολιτισμούς, που η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως μέσα από σωρεία ευρημάτων εξαιρετικής τέχνης και τεχνικής, είναι ο πολιτισμός των αρχαίων Ολμέκων, που άνθισε στη Μεσοαμερική στην περιοχή του σημερινού Μεξικού.

Θα πρέπει, κατ' αρχάς, να διακρίνουμε και να διαχωρίσουμε δύο λαούς των Ολμέκων, τους αρχαίους, που αναπτύχθηκαν εδώ και 3.000 χρόνια και τους ιστορικούς Ολμέκους, έναν μεταγενέστερο λαό σύγχρονο με τους Αζτέκους, που έζησαν περίπου το 1.000 μ.Χ.

Σε αυτό το άρθρο θα αναφερθούμε στον αρχαίο «πολιτισμό-γεννήτορα», που αναπτύχθηκε στις ακτές του Ταμπάσκο και της Βερακρούζ στον κόλπο του σημερινού Μεξικού. Ο αναγνώστης θα πρέπει να λάβει υπόψη του, ότι οι περισσότερες ονομασίες των λαών και των πόλεων προέρχονται από τους Ισπανόφωνους κατακτητές, που μετέφρασαν ή παράφρασαν τις τοπικές διαλέκτους ή «βάφτισαν» για δικούς τους λόγους με ισπανικά ονόματα. Πολλές παραδόσεις των λαών σώθηκαν από τους ιεραπόστολους, που ακολούθησαν την στρατιωτική επέκταση με σκοπό να εκχριστιανίσουν τους «άγριους» ιθαγενείς. Η

επιστήμη της αρχαιολογίας και της ανθρωπολογίας δεν ήταν ανεπτυγμένες εκείνο τον καιρό, οπότε, όσα διασώθηκαν από τους μύθους και τις παραδόσεις αυτών των λαών έγιναν με ερασιτεχνικό τρόπο. Όλα αυτά συνέβησαν αρκετά μετά την ανακάλυψη της Αμερικής από τον Κολόμβο το 1492. Μπορεί να φανταστεί κανείς την μεταφορά γνώσεων από τους ιθαγενείς της εποχής για έναν πολιτισμό που είχε καταστραφεί το 300 μ.Χ., δηλαδή χίλια χρόνια πίσω. Πολύ αργότερα, εκατοντάδες χρόνια, η επιστήμη της αρχαιολογίας με τη σκαπάνη της θα προσπαθήσει να εξηγήσει και να μας διαφωτίσει για τον τρόπο ζωής και σκέψης ενός λαού, όπως οι αρχαίοι Ολμέκοι, χωρίς να υπάρχουν γραπτά κειμήλια και με τεράστια ψυχολογική, χρονική απόσταση νοοτροπίας.

Το σημαντικότερο κέντρο του πολιτισμού των Ολμέκων ήταν η πόλη Λα Βέντα, που ονομάζεται επίσης «Πολιτισμός της Λα Βέντα». Ανάμεσα στα μεγάλα αινίγματα της Μεσοαμερικής είναι η προέλευση του λαού αυτού και η γλώσσα που μιλούσε.

Η ονομασία προέρχεται από μια λέξη της διαλέκτου ναουάτλ με την οποία οι Αζτέκοι ονόμασαν κάποιους λαούς που κατοικούσαν στον κόλπο του Μεξικού. Ήταν οι λαοί από την Ολμάν, τη χώρα του καουτσούκ. Οι λαοί αυτοί γνώριζαν

την τέχνη να μαζεύουν το λάτεξ από τα καουτσουκόδεντρα της περιοχής, να το ανακατεύουν με ένα είδος κρασιού και να φτιάχνουν αυτό που γνωρίζουμε σαν λάστιχο.

Υπάρχουν απόψεις που μιλούν για τον συνδυασμό των λέξεων *ollin*: κίνηση και *mecatl*: γενιά. Οι Ολμέκοι είναι γνωστοί και σαν *Tepocelome* δηλαδή στόμα ιαγούρου. Μετά το 1900 κατάφεραν οι ερευνητές να καταλήξουν και να συμφωνήσουν για τα διαφορετικά ευρήματα σχετικά με τους Ολμέκους και να διαχωρίσουν τον αρχαίο λαό από την ιστορική συνέχειά του.

Οι αρχαίοι Ολμέκοι άνθισαν ως πολιτισμός κατά την προκλασική εποχή γύρω στα 1.800 με 1.600 π.Χ., στον κόλπο του Μεξικού στον ατλαντικό ωκεανό. Τότε δημιουργούνται οι πρώτες γεωργικές εγκαταστάσεις με την καλλιέργεια του καλαμποκιού και εμφανίζονται οι πρώτες πυραμιδικές δομές και πέτρινα κολοσσιαία αγάλματα. Διαφαίνεται μια ήδη επεξεργασμένη θρησκευτική αντίληψη, ενώ η πυραμιδική αρχιτεκτονική γεννά ερωτήματα για πιθανή κοινή καταγωγή σκέψης των πολιτισμών των πυραμίδων σε παγκόσμια κλίμακα.

Μέχρι το 800 π.Χ. σημαντικότερη πόλη είναι η Σαν Λορέτζο Τενοτσιτλάν, η οποία στην συνέχεια εγκαταλείπεται και μπαίνουμε σε μια ακμή του πολιτισμού από το 800 έως το 200 π.Χ. με τα πρώτα τελετουργικά κέντρα της Λα Βέντα και της Τρες Ζαπότες, με πυραμιδικά χτίσματα και εξαιρετική γλυπτική τέχνη σε πέτρα και ημιπολύτιμους λίθους.

Μετά το 300 μ.Χ. καταστρέφεται το τελετουργικό κέντρο της Λα Βέντα και ο πολιτισμός διαλύεται αφήνοντας μια παρακαταθήκη και μια σημαντική επίδραση στους μεταγενέστερους λαούς. Η επίδρασή τους δεν φαίνεται σαν αποτέλεσμα στρατιωτικών κατακτήσεων αλλά είναι καθαρά πολιτιστική.

Τα βασικά γνωρίσματα των Ολμέκων που διαφαίνονται στους πολιτισμούς της Μεσοαμερικής με άμεση ή έμμεση επίδραση είναι: η λατρεία του Ιαγούρου, το παιχνίδι της μπάλας, το τελετουργικό ημερολόγιο, οι ανθρωποθυσίες και οι αυτοθυσίες, το αριθμητικό σύστημα με βάση το 20, η γραφή, οι στήλες με αναμνηστικές ημερομηνίες, το θεοκρατικό σύστημα,

η παραμόρφωση του κρανίου, η κατασκευή τελετουργικών κέντρων και η πυραμιδική δομή σαν βάση του ναού.

Στον πολιτισμό τους είχαν ισχυρή κοινωνική οργάνωση και ανώτερες γνώσεις. Επεξεργασμένη θρησκευτική αντίληψη σε δομή και έννοιες. Μεγάλη θρησκευτική σημασία είχε ο ιαγουάρος, ζώο-τοτέμ που αναπαριστάνεται σε αγάλματα, ανάγλυφα, μάσκες και πελέκεις. Συμβολίζει τη νύχτα και το σκοτάδι που καταβροχθίζει το φως και ερμηνεύεται ως δύση του ηλίου όσο και ως έκλειψη. Σχετίζεται με την αόρατη θεότητα. Ο βρυχηθμός του ακούγεται σαν ηχώ από λόφο σε λόφο «παρέμεινε από τον κατακλυσμό», και συμβολίζει «την πρωταρχική κραυγή που σπάζει τον αρχικό κόσμο και δημιουργεί τη ρωγή από την οποία γεννιέται το διαφοροποιημένο σύμπαν». Ο πιτσιλωτός ιαγουάρος συμβολίζει τον νυχτερινό ουρανό. Τη νύχτα, ο ήλιος μεταμορφώνεται σε ιαγουάρο και ταξιδεύει στον υπόγειο

κόσμο μέχρι να φθάσει στον τόπο από όπου θα ξεκινήσει πάλι την ανάβασή του προς τον ουρανό.

Στις παραστάσεις ανθρώπων με χαρακτηριστικά ιαγουάρου, μια υπόθεση αναφέρει ότι οι Ολμέκοι πίστευαν σε μια θεία φυλή ανθρώπων-ιαγουάρων που αναμείχθηκε με την ανθρώπινη φυλή. Υπήρχαν τελετουργικές ενδυμασίες ιερέων με δέρματα ιαγουάρων, κυνόδοντες και μάσκες με σκοπό να οικειοποιηθούν τις δυνάμεις του ζώου.

Οι αστρονομικές παρατηρήσεις τους οδήγησαν στην δημιουργία του ημερολογίου που θα χρησιμοποιήσουν αργότερα οι Μάγια. Αν και δεν χρησιμοποιούσαν τον τροχό, έχουν βρεθεί παιχνίδια με τροχούς. Αν και δεν έχουν ανακαλυφθεί κατάλοιπα οστών, τα μογγολικά χαρακτηριστικά τους είναι γνωστά από τις παραστάσεις και τα αγάλματά τους. Παραμόρφωναν τεχνικά τα κρανία τους, από μωρά,

για άγνωστους λόγους μια συνήθεια που εμφανίζεται και σε άλλους λαούς της κεντρικής και νότιας Αμερικής.

Χαρακτηριστικά της τέχνης τους είναι η κατεργασία μονόλιθων (βωμοί 30 τόνων), οι μεγαλιθικές κατασκευές, η κατεργασία σκληρών πετρωμάτων όπως ο βασάλτης και ο οψιδιανός καθώς και η κατασκευή κοσμημάτων και μικρών αγαλμάτων με επεξεργασία ημιπολύτιμων λίθων, όπως νεφρίτη και σερπεντίνη με εξαιρετική λάξευση και λείανση. Στα μνημεία τους είναι χαρακτηριστικά και συνήθη τα κεφάλια-καρφιά, όπως αποκαλούνται, με ύψος που φθάνει τα δύο με τρία μέτρα και βάρος από 25 έως 55 τόνους. Εξαιρετικά δείγματα κεραμικής συμπληρώνουν την πολυμορφία της τέχνης τους.

Έχει υποστηριχθεί βάσει αρχαιολογικών ευρημάτων ότι γνώριζαν την ύπαρξη του αριθμού 0, όπως οι Ινδοί και οι Βαβυλώνιοι.

Βιβλιογραφία

- Πολιτισμοί του Μεξικού, Μαρία Χιμένεθ Πλάνα, εκδόσεις Νέα Ακρόπολη
- Μύθοι και Παραδόσεις της Αρχαίας Αμερικής, Fernand Schwarz, εκδόσεις Νέα Ακρόπολη
- <https://www.britannica.com/topic/Olmec>
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%BB%CE%BC%CE%AD%CE%BA%CE%BF%CE%B9>
- <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/olmec-civilization/>

Ο Πολιτισμός των Μάγιας

Κείμενο: Γιώργος Βενέτης

Ο πολιτισμός των Μάγιας αναπτύχθηκε στην περιοχή της Μεσοαμερικής. Αλλά ο τόπος στον οποίο γνώρισε τη μεγαλύτερή του άνθιση ήταν η χερσόνησος του Γιουκατάν, μια ασβεστολιθική πεδιάδα που είχε εμφανιστεί πρόσφατα. Ένα από τα χαρακτηριστικά αυτής της χερσονήσου είναι το σύστημα φυσικής άρδευσης που έχει. Το έδαφος είναι πολύ πορώδες και φιλτράρει γρήγορα τη βροχή σχηματίζοντας υπόγεια κανάλια και κοιλάδες. Οι πιο περίεργες κοιλάδες είναι τα cenotes, φυσικά πηγάδια με κάθετα τοιχώματα, που έχουν δημιουργηθεί από την κατάρρευση των στρωμάτων καλύπτοντας τις σκαμμένες στον ασβεστόλιθο σπηλιές. Οι πόλεις και τα τελετουργικά κέντρα των Μάγιας δημιουργήθηκαν γενικά γύρω από αυτά τα πηγάδια, που ήταν τα μοναδικά μέρη που είχαν νερό.

Από πολιτική άποψη οι Μάγιας δεν ήταν ενωμένοι κάτω από μια κεντρική εξουσία και δεν αποτέλεσαν ποτέ μια «αυτοκρατορία». Η περιοχή τους ήταν χωρισμένη σε αυτόνομες πολιτικές μονάδες, που έμοιαζαν με τις πόλεις-κράτη της κλασικής Ελλάδας. Σε κάθε κρατίδιο υπήρχε ένα

μεγάλο τελετουργικό κέντρο, που ήταν επίσης το πολιτικό και διοικητικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής.

Στην κορυφή την κοινωνικής πυραμίδας των Μάγιας βρισκόταν ο Αλάχ-Ουνίκ ή «ο πραγματικός άνθρωπος», που είχε τη θρησκευτική και πολιτική εξουσία. Είχε ένα συμβούλιο που απαρτιζόταν από ιερείς, πολεμιστές και ανώτερους διοικητικούς υπαλλήλους και ονομαζόταν Ah cuchacab, που σημαίνει «αυτός που κουβαλάει το λαό».

Επικεφαλής του ιερατείου ήταν ο Ahaucan ή «ο Κύριος φίδα». Οι ιερείς ή Ah Kin είχαν την ευθύνη της διαπαιδαγώγησης των ευγενών. Οι Μάγια πίστευαν πως κάθε άρχοντας είχε ένα δεύτερο εαυτό, που ονομαζόταν uay. Το uay έπαιρνε τη μορφή ενός ζώου, από ιαγουάρο μέχρι ποντίκι, και μιλούσε στο άτομο μέσα από τα όνειρα.

Σε εποχές πολέμου αναλάμβανε ο Nacom, ο Αρχηγός Πολέμου. Σε κάθε μικρότερη πόλη και χωριό υπήρχε ένας κυβερνήτης, ο Batab, ένα είδος δημάρχου και δικαστή, με ένα συμβούλιο. Ένας μεγάλος αριθμός από διοικητικούς υπαλλήλους, πολεμιστές, έμπορους και ιερείς αποτελούσαν την κατώτερη αριστοκρατία και είχαν εκτελεστικές λειτουργίες.

Όλοι οι ευγενείς, και πιθανόν πολλοί καλλιτέχνες, ζούσαν γύρω από τα μεγάλα τελετουργικά κέντρα. Οι γεωργοί και οι ανειδίκευτοι εργάτες αποτελούσαν το κατώτερο κοινωνικό στρώμα, που ζούσε σε μικρά χωριά ή σε καλύβες έξω από το τελετουργικό κέντρο.

Μια βαθιά θρησκευτικότητα διαπότιζε όλες τις εκφράσεις της ζωής των Μάγιας και το μεταφυσικό στοιχείο καθοδηγούσε την καθημερινή πράξη. Η φύση είναι ζωντανή και όλα τα πράγματα είναι εμποτισμένα από μια αόρατη δύναμη. Οι θεοί είναι υπερβατικά όντα, όψεις αυτής της Αόρατης και Υπερφυσικής Δύναμης ενός Θεού, του Ιτζαμνά. Οι θεοί των Μάγιας ήταν απρόσωποι, χωρίς ανθρώπινα πάθη και είχαν μια διπλή φύση που ευεργετεί αλλά και καταστρέφει.

Το πιο σημαντικό θρησκευτικό γεγονός ήταν η τελετή της φωτιάς. Ήταν ένα ετήσιο γεγονός που γινόταν στην αρχή του Γιαζκίν (8-13 Νοεμβρίου) που σημαίνει «νέος χρόνος». Στο μέσο αυτών των ημερομηνιών ο αστερισμός των Πλειάδων μεσουρανούσε πάνω από το Πουκατάν. Οι γιορτές αυτές ήταν στενά συνδεδεμένες με την ιδέα της ανανέωσης μετά τον Κατακλυσμό. Η γιορτή της νέας φωτιάς ανανέωνε τη συμφωνία μεταξύ ανθρώπων και θεών.

Υπάκουαν στους θεούς και οι θεοί τους βοηθούσαν. Σε αντάλλαγμα οι Μάγιας γνώριζαν την τέχνη της προσφοράς στους θεούς που επαγρυπνούσαν γι' αυτούς. Πίστευαν ότι οι άνθρωποι «οφείλουν να ευγνωμονούν τους θεούς και να τους «θρέφουν» μέσα από τις τελετές, τις θυσίες και τις προσευχές». Η μεταμέλεια, με τη έννοια που τη γνωρίζουμε, δεν είναι αποδεκτή, παρά μόνο η λύτρωση μιας αγνής και θαρραλέας καρδιάς.

Για τους Μάγιας οι θεοί σχετιζόνταν στενά με φυσικά σύμβολα, με κυριότερο αυτό του δράκου που «έχει ένα κεφάλι σε κάθε άκρο», το ένα από τα οποία είναι ζωντανό ενώ το άλλο νεκρό, είναι αυτό ενός τερατώδους ερπετού με ολάνοιχτο το στόμα. Είναι πιθανό το ανοιχτό στόμα του ζωντανού κεφαλιού να συμβολίζει την ανατολική πόρτα του ουρανού από την οποία εμφανίζονται τα άστρα και το στόμα του νεκρού κεφαλιού τη δυτική πόρτα του ουρανού, από την οποία δύνουν. Το σώμα του δράκου συμβολίζει τον ουράνιο θόλο, πράγμα που επεξηγεί γιατί συχνά αντικαθίσταται από μια ουράνια δέσμη.

Οι Μάγιας συνέδεσαν τον ουρανό και με άλλα δύο θρησκευτικά σύμβολα: το ιερό δέντρο ή «δέντρο της αρχής» και το πουλί-φίδι, κουρνιασμένο στην πλάτη του δράκου που έχει

ένα κεφάλι σε κάθε άκρο ή στην κορυφή του ιερού δέντρου. Το πουλί αυτό με τα φτερά Quetzal έχει το κεφάλι του θεού με τη μακριά μύτη και στο φτερό του έχει ένα στυλιζαρισμένο κεφάλι φιδιού. Τα οριζόντια κλαδιά του δέντρου καταλήγουν σε στόματα φιδιών και ο κορμός του καλύπτεται από το πρόσωπο του θεού του ουρανού.

Πρόκειται για έναν ακόμη πολιτισμό πυραμίδων που υψώνονται σε Παλένκε, Τικάλ, Κοπάν, Τσιτσέν Ιτζά και σε όλα τα μεγάλα ιερατικά κέντρα τους. Πυραμίδες που κτίζονται πάνω σε εξέδρες που ονομάζονται «ακροπόλεις» και έχουν μια έννοια πολύ κοντινή με αυτήν της κλασικής Ελλάδας. Ο προσανατολισμός των ναών και των άλλων κτηρίων ήταν ύψιστης σημασίας για τους Μάγια και μέσα από αυτό διακρίνουμε μια Ιερή Γεωγραφία, χαρακτηριστικό των μεγάλων πολιτισμών.

Το Κοπάν έχει, όπως και το Παλένκε, ένα δικό του αρχιτεκτονικό στυλ, στο οποίο οι προσόψεις των κτηρίων είναι καλυμμένες με ανάγλυφα και η γλυπτική εντάσσεται στην αρχιτεκτονική. Πρωτότυπο χαρακτηριστικό των Μάγια είναι «η ψεύτικη αψίδα» που αποτελεί έναν τρόπο να μπορούν να έχουν χώρο, χωρίς κολώνες.

Η τέχνη των Μάγια δημιούργησε επίσης διάφορους συνδυασμούς μεταξύ του ιαγουάρου και του φιδιού. Ξαναβρίσκουμε, σε μικρότερο μέγεθος αυτήν τη φορά, τον δράκο με κεφάλια στις δύο άκρες που ορισμένα αγάλματα πριγκίπων, στις στήλες του Copan και της Tonina κρατούν

στο στήθος τους ως σύμβολο εξουσίας που τους το απονέμει ο θεός του ουρανού. Αυτή η τελετουργική ράβδος ξαναβρίσκεται στην τέχνη της La Venta και του El Tajin.

Η τέχνη των Μάγια έχει καθαρές μορφές και συχνά λεπτεπίλεπτες γραμμές. Έχουν «φόβο στο κενό» και μέσω κυρίως της γλυπτικής και της ζωγραφικής καλύπτουν τεράστιες επιφάνειες με σχέδια και γλυφές και δίνουν τεράστια σημασία στη λεπτομέρεια. Είναι μια τέχνη με έντονες αντιθέσεις, που συχνά εκφράζει και μια συνεχόμενη μάχη του πολιτισμού με τη γειτονική ζούγκλα.

Όσον αφορά στα μαθηματικά, το πιο αξιοθαύμαστο γεγονός είναι ότι οι Μάγια ήταν ο πρώτος λαός του κόσμου που χρησιμοποίησε τον αριθμό «0», αιώνες πριν από ό,τι στην Ευρώπη, όπου τον έφεραν οι Άραβες, που και αυτοί με την σειρά τους τον είχαν μάθει από τους Ινδούς. Αυτή η αφηρημένη αντίληψη, τόσο συνηθισμένη για μας σήμερα, θεωρείται ένα μεγάλο κατόρθωμα και επέτρεψε στους Μάγια να φτιάξουν ένα από τα καλύτερα αριθμητικά συστήματα όλων των εποχών. Παρίσταναν τη μονάδα με μια τελεία (•) και την αξία 5 με ένα ραβδί (—). Τον αριθμό 0 τον αναπαρίσταναν με κοχύλι ή ένα λουλούδι.

Στην αστρονομία δεν τους ενδιέφερε το βέλος του χρόνου παρελθόν-παρόν-μέλλον αλλά οι αέναοι κύκλοι. Οι κινήσεις του ήλιου, της σελήνης και των πλανητών ήταν κυκλικές και οι αμοιβαίες σχέσεις τους δημιουργούσαν κύκλους ακόμη μεγαλύτερης διάρκειας. Αυτοί οι κύκλοι, εκφρασμένοι

αριθμητικά, σχημάτιζαν τον πυρήνα της αστρολογικής επιστήμης των Μάγια.

Είχαν έναν ημερολογιακό κύκλο 52 χρόνων, που προέκυπτε από συνδυασμό δύο ημερολογίων τους. Επιγραφές αναφέρονται σε γεγονότα πριν από 90.000.000 χρόνια, ενώ άλλη αναφέρεται σε 400.000.000 χρόνια πριν! Με την εξαιρετική ακρίβεια του ημερολογίου τους προέβλεπαν τις εκλείψεις και τις ανόδους του πλανήτη Αφροδίτη κάνοντας λάθος μια μέρα ανά 6.000 χρόνια!

Υπολόγισαν τη διάρκεια κύκλου των ηλιακών κηλίδων σε 68.302 ημέρες. Μετά από 20 τέτοιες περιόδους υπάρχει αναστροφή του μαγνητικού πεδίου της γης με μεγάλες συνέπειες. Οι αστρονομικές παρατηρήσεις των Μάγια εξάγονταν από απλούς κανόνες, όπως βλέπουμε στον Κώδικα της Δρέσδης. Εκεί φαίνεται ότι είχαν προσδιορίσει τις ισημερίες και τα ηλιοστάσια. Εκτός απ' αυτά, είχαν υπολογίσει το πραγματικό ηλιακό έτος σε 365,242 ημέρες, το σεληνιακό έτος και το έτος της Αφροδίτης (224,7 ημέρες). (Ας αναφέρουμε ότι σήμερα η τεχνολογική μας εξέλιξη μας επιτρέπει να υπολογίζουμε το έτος σαν 365,2422 ημέρες!). Οι Μάγια συμβόλιζαν την εκλειπτική σαν ένα ερπετό με δυο κεφάλια και θεωρούσαν το γαλαξία ως τον δρόμο στον οποίο περπάταγαν οι ψυχές των νεκρών για τον άλλο κόσμο. Παρακολουθούσαν τις κινήσεις του αστερισμού του Ωρίωνα και κυρίως του αστερισμού των Πλειάδων, τις οποίες αποκαλούσαν «τζαμπ», που σημαίνει κρόταλο. Οι Πλειάδες συνδέονταν με τον ιερό κύκλο των 52 χρόνων και τη νύχτα που μεσουρανούσαν άναβαν μια καινούρια φωτιά.

Τα επιτεύγματα των Μάγια σε αυτούς τους τομείς είναι ίσως και το σημαντικότερο χαρακτηριστικό του πολιτισμού αυτού. Ο σκοπός της επιστήμης τους ήταν καθαρά μεταφυσικός, αναζητώντας το πνεύμα που κρύβεται στο κάθε τι.

Όσον αφορά στην ηθική, η καθαρότητα ήταν μια βαθιά έννοια για τους Μάγια. Δεν σημαίνει μόνο φυσική καθαριότητα αλλά και ορθότητα στην εργασία, σαφήνεια στη γλώσσα, αγνότητα στην τήρηση των παραδόσεων. Η ευγνωμοσύνη είναι μια ουσιώδης αξία. Ευγνωμονούν τους ανθρώπους, τους θεούς αλλά και τον ερχομό της ημέρας ή της νύχτας.

Η ηθική τους θεμελιωνόταν στις έννοιες του σεβασμού και της αλληλεγγύης, εφόσον όλα τα όντα είναι στενά συσχετισμένα μεταξύ τους. Η αξία της εργασίας, και κυρίως

του εκτελεσμένου καθήκοντος, είναι άλλο ένα βασικό στοιχείο. Όλες οι εργασίες, τόσο οι φυσικές όσο και οι διανοητικές, πρέπει να γίνονται με σεβασμό, υπευθυνότητα, προθυμία και επιμέλεια. Η αγνότητα και η ανδρεία είναι στόχοι της ζωής.

Ο πολιτισμός των Μάγια άφησε μια μεγάλη παράδοση στην ανθρωπότητα. Ιδιαίτερα στη χρυσή εποχή τους προώθησαν την τέχνη και την επιστήμη. Οι γνώσεις των μαθηματικών, της αστρονομίας και του ημερολογίου αναπτύχθηκαν περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο λαό της αρχαίας Αμερικής και αυτό είναι το κύριο χαρακτηριστικό αυτού του πολιτισμού. Ο σκοπός τους σ' αυτούς τους τομείς ήταν καθαρά μεταφυσικός. Κάθε αριθμός, ημέρα, έτος, κλπ. αντιπροσώπευε μια πνευματική δύναμη και έτσι η γνώση τους επέτρεπε να πλησιάζουν τους θεούς, να κατανοούν τους ιστορικούς κύκλους και επομένως, να μπορούν να προβάλλονται στο μέλλον και να το μαντεύουν.

Πηγές:

- Οι Παραδόσεις της αρχαίας Αμερικής, Fernando Schwarz, Εκδ. Νέα Ακρόπολη
- Οι φωτεινές εποχές της ανθρωπότητας, συγγραφική ομάδα, Εκδ. Νέα Ακρόπολη

Το Νησί του Πάσχα

Κείμενο: Γιώργος Βαρελάς

Απομονωμένο στη μέση του Ειρηνικού Ωκεανού, το νησί του Πάσχα προκαλεί δέος και προβληματισμό από την πρώτη στιγμή που ανακαλύφθηκε, από Ολλανδούς ναυτικούς, στις 5 Απριλίου του 1722.

Σύντομα η Ευρώπη έμαθε για αυτή τη μυστηριώδη Γη στην οποία βρίσκονταν κατάσπαρτα γιγάντια και απόκοσμα αγάλματα. Αναπάντητα είναι μέχρι σήμερα τα ερωτηματικά για το ποιοι τα κατασκεύασαν και τον σκοπό της κατασκευής τους. Οι αρχαιολόγοι προσπαθούν ακόμα να λύσουν το αίνιγμα. Ένα πραγματικό μυστήριο που ίσως κρατά τις ρίζες του από τις απαρχές της ίδιας της ανθρωπότητας.

Το Νησί του Πάσχα (ισπανικά: Isla de Pascua), και επίσης Ράπα Νουί (Rapa Nui), είναι νησί της Πολυνησίας που βρίσκεται στον Ειρηνικό ωκεανό. Αποτελεί επαρχία της Χιλής. Έχει έκταση 163,6 τετραγωνικά χιλιόμετρα και πληθυσμό περίπου 7.500 κατοίκους. Θεωρείται το πλέον απομονωμένο νησί στον κόσμο. Το όνομα του οφείλεται στον Ολλανδό θαλασσοπόρο Πάκομπ Ρόγκεβεν, ο οποίος έφτασε εκεί το Πάσχα του 1722.

Από γεωλογική άποψη παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι το έδαφος του νησιού είναι ηφαιστειογενές, προερχόμενο από τα τρία τοπικά ηφαίστεια του νησιού. Οι ακτές του είναι απόκρημνες, ενώ υπάρχουν στο νησί πολλά σπήλαια. Το νησί

του Πάσχα δημιουργήθηκε στα προηγούμενα 700.000 χρόνια από τρεις διαφορετικές ηφαιστειακές δράσεις, που είχαν ως αποτέλεσμα τον σχηματισμό τριών διακριτών κρατήρων. Στοιχεία που επιτρέπουν την ανασύνθεση των γεωλογικών χαρακτηριστικών υποδεικνύουν ότι το νησί είναι ένα θερμό σημείο με χαμηλή μαγματική παραγωγικότητα.

Το κλίμα του νησιού είναι υποτροπικό, δηλαδή ηλιόλουστο και ξηρό. Διαθέτει πυκνή, αλλά όχι οργιώδη, βλάστηση. Το μεγαλύτερο μέρος του είναι σκεπασμένο από λιβάδια, με περιορισμένη γεωργική εκμετάλλευση (πατάτες, ζάχαρη, καπνός και τροπικοί καρποί). Επίσης είναι ανεπτυγμένη η κτηνοτροφία. Όπως συμπεραίνεται από την αρχαιολογική μαρτυρία, το νησί του Πάσχα ήταν γνωστό στους Ίνκας, γεγονός που ερμηνεύει σε έναν βαθμό την ύπαρξη φυτών της νοτιοαμερικανικής ενδοχώρας. Η αποψίλωση των δασικών εκτάσεων του νησιού και μέρους των καλλιεργειών στο μακρινό παρελθόν, όπως και η ιδεοληψία για τη μνημειακή γλυπτική φαίνεται πως οδήγησαν στην οικολογική ερήμωσή του.

Το νησί παρουσιάζει εξαιρετικό αρχαιολογικό ενδιαφέρον εξαιτίας της ύπαρξης των μνημειακών διαστάσεων λαξευμένων μορφών, των ταφικών της μνημείων, κτηρίων και μνημείων που αποδίδονται σε γηγενείς αρχαιότερων εποχών. Τα γιγάντια λίθινα αγάλματα ονομάζονται «Μοάι», αριθμούν πάνω από

300, ύψους από 2,5 έως και 10 μέτρων, πολλά από τα οποία είναι ημιτελή. Τα αρχαιότερα αγάλματα χρονολογούνται στον 8ο αιώνα π.Χ. Ωστόσο, μερικοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι μερικά από τα αγάλματα κατασκευάστηκαν το 18ο αιώνα. Το 1995 η UNESCO χαρακτήρισε την περιοχή (Εθνικό Πάρκο Ράπα Νούι) ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, κοντά στην οποία βρίσκεται και η τοποθεσία του «Άχου Τονγκαρίκι» με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση Μοάι στο νησί.

Η πέτρα πάνω στην οποία έχουν λαξευτεί τα κεφάλια είναι ένα είδος ηφαιστειογενούς υλικού που σκληραίνει όταν εκτεθεί στον αέρα, ενώ όταν είναι θαμμένο στη γη παραμένει μαλακό. Αυτό το υλικό λέγεται «τούφα» και το έβγαλαν οι κατασκευαστές των αγαλμάτων από ένα λατομείο που βρίσκεται σε αρκετή απόσταση από το μέρος που έχουν τοποθετηθεί τα πέτρινα κεφάλια. Υπάρχουν επίσης μερικά κεφάλια που έχουν ύψος 12 μέτρων και ζυγίζουν γύρω στους 8 τόνους. Είναι άγνωστο πώς μεταφέρθηκε τέτοιος όγκος από τα γειτονικά λατομεία.

Εκτός από τα πέτρινα κεφάλια υπάρχουν και άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία. Πριν από αρκετά χρόνια, Γάλλοι ιεραπόστολοι ανακάλυψαν στα σπήλαια του νησιού ξύλινα μικροαντικείμενα, εικόνες και ένα είδος ιερογλυφικής γραφής πάνω σε ξύλο, όπου είναι χαραγμένα διάφορα σημάδια. Αυτά λέγεται ότι μοιάζουν με τα ιερογλυφικά των αρχαίων Αιγυπτίων. Οι ιστορικοί και οι ανθρωπολόγοι πιστεύουν ότι τα πινάκια αυτά ήταν τα ιερά βιβλία των αρχαίων κατοίκων του νησιού. Παρόλο όμως που πολλοί ειδικοί προσπάθησαν να αποκρυπτογραφήσουν τα παράξενα αυτά σύμβολα, κανένας δεν το κατόρθωσε.

Οι περιγραφές των πρώτων θαλασσοπόρων και των επιστημόνων που επισκέφτηκαν το Νησί είναι καθηλωτικές:

Ο Πιερ Λοτί, Γάλλος αξιωματικός και μυθιστοριογράφου του Ναυτικού, έγραφε:

«Στη μέση του Μεγάλου Ωκεανού, σε μια περιοχή από όπου κανείς ποτέ δεν περνά, υπάρχει ένα μυστήριο και απομονωμένο νησί. Δεν συναντάς ξηρά πουθενά στο βλέμμα σου, και για περισσότερο από οκτακόσιες λεύγες προς κάθε κατεύθυνση, το μόνο που βλέπεις είναι μια άδεια και παλλόμενη απεραντοσύνη. Κοιτώντας από ψηλά, το νησί είναι διάστικτο με τερατώδη αγάλματα, απομεινάρια ενός πια εξαφανισμένου πολιτισμού που το παρελθόν του παραμένει αίνιγμα».

**Πρώιμο στάδιο ανασκαφής δύο Μοάι
(αποστολή Van Tilburg)**

Ο Ελβετός ανθρωπολόγος Αλφρέντ Μετρό, περιγράφει με δέος τη θέαση των αγαλμάτων αυτών:

«Κατά τη διάρκεια των τριών εβδομάδων που ζήσαμε ανάμεσα σε αυτά τα αγάλματα, τα είδαμε κάτω από το φως του ήλιου, του φεγγαριού ή μέσα σε νύχτες καταιγίδας. Κάθε φορά νιώθαμε το ίδιο σοκ, την ίδια ανησυχία, όπως την πρώτη φορά».

Ο Άγγλος αρχαιολόγος Πωλ Μπαν, συνοψίζει με τον πιο συναρπαστικό τρόπο την πραγματική διάσταση του θέματος:

«Η ακραία γεωγραφική απομόνωση του Νησιού του Πάσχα είναι καθηλωτική – είναι πέντε ή έξι ώρες μακριά μέσω πτήσης από την κοντινότερη ξηρά και για να το φτάσεις μέσω θάλασσας χρειάζεται μέρες. Το μικρό αυτό νησί δέρνεται τόσο σκληρά από τον ωκεανό σε κάθε του πλευρά... Από τον 19ο αιώνα το

νησί είναι γνωστό στους κατοίκους του ως Ράπα Νούι (Μεγάλο Ράπα), όνομα που οφείλεται σε Ταϊτινούς ναυτικούς που νόμιζαν πως μοιάζει με το νησί Ράπα στην Πολυνησία, 3.850 χιλιόμετρα προς τα δυτικά. Οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού μπορεί να μην είχαν καν όνομα για τον τόπο τους, εφόσον αυτό αποτελούσε όλο τους τον κόσμο. Κι όμως, κάπως συνέβη και αυτός ο απόμακρος, άγριος βράχος παρήγαγε μία από τις πιο συναρπαστικές και λιγότερο κατανοητές προϊστορικές κουλτούρες, μια κουλτούρα που για αιώνες αιχμαλωτίζει τη φαντασία του κοινού λόγω των μοναδικών, γιγάντιων πέτρινων αγαλμάτων του, των “μοάι”.

Ο Νορβηγός εθνολόγος Θορ Χάιερνταλ:

«Το Νησί του Πάσχα είναι ο πιο μοναχικός κατοικημένος τόπος στον κόσμο. Το κοντινότερο σταθερό έδαφος που μπορούν να δουν οι κάτοικοί του βρίσκεται στο στερέωμα, στο φεγγάρι και στους πλανήτες. Πρέπει να ταξιδέψουν περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον άνθρωπο πάνω σε αυτή τη Γη για να δουν πως υπάρχει στεριά κάπου πιο κοντά. Για αυτό και ζουν πιο κοντά στα αστέρια, και γνωρίζουν περισσότερα ονόματα αστεριών από πόλεις ή χώρες στη Γη...

Σε αυτόν τον μακρινό τόπο, ανατολικά του Ηλίου και δυτικά της Σελήνης, η ανθρωπότητα άφησε κάποτε ένα από τα πιο μυστηριώδη της αποτυπώματα. (...) Το πιο μοναχικό μικρό νησί του κόσμου (...). Και εκεί, δεν έχτισαν οχυρά και κάστρα ή φράγματα και αποβάθρες, αλλά ανθρωπόμορφα, γιγάντια πέτρινα αγάλματα, σε μεγάλα πλήθη, πάνω σε τεράστιες πέτρινες πλατφόρμες, σε όλο το νησί».

Από την ανακάλυψή τους διάφορες ερμηνείες δοθήκαν ώστε να απαντηθεί το μυστήριο. Λέγεται ότι απεικονίζουν θεούς των αρχαίων κατοίκων του νησιού, ή ότι δημιουργήθηκαν με στόχο να αποδώσουν οι κάτοικοι τιμή στους προγόνους, στους αρχηγούς ή σε άλλες σημαντικές προσωπικότητες της περιοχής. Ωστόσο, δεν υπάρχουν γραπτά ή προφορικά κείμενα που να επιβεβαιώνουν κάτι τέτοιο. Επίσης ότι συνδέονται με

τελετουργική δραστηριότητα, που αποτελούσε σημαντικό κομμάτι για την ιθαγενή κοινότητα.

Πρόσφατα μετά από ανασκαφές 12 ετών η αρχαιολογική ομάδα με επικεφαλής την Αμερικανίδα αρχαιολόγο J. A. Van Tilburg διαπίστωσε ότι τα αγάλματα δεν είχαν μόνο τεράστια κεφάλια αλλά υπήρχε και το σώμα τους θαμμένο μέσα στη Γη. Το σώμα τους έχει ανάλογο μέγεθος με αυτό του κεφαλιού με διαστάσεις που φτάνουν ως και τα 7 μέτρα σε βάθος. Το ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι ότι στο σώμα τους είναι σκαλισμένα ιερογλυφικά που ακόμα δεν έχουν αποκρυπτογραφηθεί. Επίσης διαπιστώθηκε ότι οι Μοάι δεν κοιτούν προς την θάλασσα όπως πιστεύεται αλλά προς την ενδοχώρα.

Κάτι που επίσης παρέμενε μυστήριο μέχρι σήμερα ήταν η επιλογή της τοποθεσίας στην οποία ανεγέρθηκαν. Μία πρόσφατη ερμηνεία για τον λόγο και τον τόπο της ύπαρξης τους σχετίζεται με την εγγύτητά τους στις τοποθεσίες γλυκού νερού στο νησί. Το νησί δεν διαθέτει μόνιμες πηγές, ενώ οι κάτοικοι δεν φαίνεται να βασιζόνταν στις λίμνες. Το γλυκό νερό περνάει από το έδαφος σε υδροφόρους ορίζοντες, διασχίζει σπηλιές και αναδύεται γύρω από την ακτή. Τα αποτελέσματα της νέας έρευνας, που δημοσιεύονται στο περιοδικό Plos One, αποκαλύπτουν ότι η εγγύτητα στις τοποθεσίες γλυκού νερού, είναι η καλύτερη εξήγηση για τις τοποθεσίες των αγαλμάτων και εξηγεί γιατί εκτείνονται τόσο στην ενδοχώρα, όσο και στην ακτή. Σύμφωνα με τον καθηγητή Carl Lipo του πανεπιστημίου Binghamton στη Νέα Υόρκη: «...Κάθε φορά που βλέπαμε μεγάλες ποσότητες γλυκού νερού, βλέπαμε και τα τεράστια αγάλματα. Ήταν πραγματικά προβλέψιμο». Η παραπάνω θεωρία αλληλοσυμπληρώνεται με τις παρατηρήσεις της αρχαιολόγου J. A. Van Tilburg που εκτός του συσχετισμού με τα ύδατα και το πόσιμο νερό, διαπίστωσε και έναν συσχετισμό με την ενίσχυση της γονιμότητας του εδάφους και της παραγωγής τροφίμων στο άμεσο περιβάλλον.

Αναφέρεται σε μια τέλεια ανατροφοδότηση του εδάφους με έναν συνδυασμό του συστήματος του νερού, φυσικών λιπασμάτων και θρεπτικών συστατικών.

Η αλήθεια είναι ότι κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί θεωρίες που συνδέουν την τοποθέτηση μεγάλων σε συγκεκριμένες τοποθεσίες με συγκεκριμένη διάταξη που σχετίζονται ή ενισχύουν τη γονιμότητα της Γης σε αυτές τις τοποθεσίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περιοχή του Καρνάκ στη Γαλλία. Περαιτέρω υποστηρίζεται ότι οι μεγάλοι προκαλούν ένα είδος ενεργειακού «βελονισμού» στο ηλεκτρομαγνητικό πεδίο της Γης.

Το ερώτημα όμως παραμένει. Έστω και με την αποδεκτή επιστημονικά θεωρία της γονιμότητας του εδάφους ή της συσχέτισής της με το νερό, ποιος πολιτισμός είχε τη γνώση ώστε προβεί σε τέτοιες επεμβάσεις στο νησί; Και με τι μέσα ανέγειρε και μετέφερε τα αγάλματα στις τωρινές τους θέσεις; Η χαμηλή πολιτιστική κατάσταση στην οποία βρίσκονταν οι Ιθαγενείς κάτοικοι του νησιού όταν αυτά ανακαλύφθηκαν από τους Ολλανδούς δεν δίνει απαντήσεις. Είναι περισσότερο πιθανό τα μνημεία αυτά να ανεγέρθηκαν από αρχαιότερους πολιτισμούς και μεταγενέστερα τα νησιά να κατοικήθηκαν από μεταναστευτικά φύλα που αφίχθηκαν πολύ αργότερα.

Η Ε.Π. Μπλαβάτσκι αναφέρεται σε έναν αρχαιότατο πολιτισμό που οι εστίες του βρισκόταν πάνω σε ηπείρους που υπήρξαν τότε και κυρίως σε μία Ήπειρο που απλωνόταν στον σημερινό Ειρηνικό ωκεανό, μέρος της Ασίας, της Αφρικής, της Πολυνησίας, της Ανταρκτικής και της Παταγονίας την οποία ονόμαζε Λεμουρία Ήπειρο (1). Αυτή η ήπειρος καταβυθίστηκε σταδιακά λόγω ηφαιστειακής δράσης.

Επίσης αναφέρεται ότι ο Πολιτισμός αυτός επέζησε και μετά τις γεωλογικές καταστροφές και αναμίχθηκε με τον μεταγενέστερο από την Λεμουρία πολιτισμό των Ατλάντων δημιουργώντας λαμπρά μνημεία με κυκλώπεια αρχιτεκτονική.

Μερικά από τα ερείπιά τους χρησιμοποιήθηκαν πολύ αργότερα από τους Άτλαντες και αν και τροποποιημένα, λίγο πολύ έχουν διατηρηθεί ως τις μέρες μας, αποτελώντας μεγάλα αρχιτεκτονικά αινίγματα. Το Νησί του Πάσχα, οι ταρατσές του Μπααμπέκ και άλλα αποτελούν κατάλοιπα αυτής της πανάρχαιας κληρονομιάς.

Είτε πρόκειται για μύθους είτε για πραγματικότητα, το γεγονός είναι ότι στον Πλανήτη μας βρίσκονται ακόμη διάσπαρτα και ανεξήγητα ένα πλήθος από ανάλογα μνημεία – αινίγματα. Μπροστά σε αυτό το μυστήριο ο Άνθρωπος συνειδητοποιεί ότι υπάρχει ένα τεράστιο, άγνωστο προς το παρόν πεδίο να εξερευνηθεί, προκειμένου να δώσει επιβεβαιωμένες και ολοκληρωμένες απαντήσεις.

Σημειώσεις

1. Μία πιο σύγχρονη προσέγγιση αναφέρεται στην ήπειρο της Μου. Η Μου είναι μια ήπειρος που υποτίθεται ότι βρισκόταν στον Ατλαντικό ή στον Ειρηνικό Ωκεανό αλλά εξαφανίστηκε. Η ονομασία δόθηκε από τον ταξιδιώτη και μελετητή αρχαιοτήτων Αύγουστο Λε Πλονζόν, (1825 – 1908), σύμφωνα με τον οποίο ο Αιγυπτιακός πολιτισμός και πολιτισμοί της Κεντρικής Αμερικής, δημιουργήθηκαν από πρόσφυγες μιας ηπείρου που αργότερα χάθηκε, την Μου, που την τοποθετούσε στον Ατλαντικό Ωκεανό. Αυτή η θεωρία επεκτάθηκε από τον Τζέιμς Τσέρτγουορντ, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι η Μου βρισκόταν στον Ειρηνικό Ωκεανό. Η θεωρία αυτή αμφισβητήθηκε ήδη από τα χρόνια του Λε Πλονζόν. Σήμερα οι επιστήμονες απορρίπτουν τη θεωρία ύπαρξης της Μου, καθώς είναι αδύνατον μια ήπειρος να βυθιστεί και να καταστραφεί σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα, όπως υποστήριζε ο Λε Πλονζόν.

Πηγές:

- Mysteries of Easter Island, Catherine an Michel Obliac, New Horizons, 1995
- Εισαγωγή στη Μυστική Διδασκαλία, Giorgio A. Livraga, Εκδ. Νέα Ακρόπολη 1991
- Θεμελιώσεις του εσωτερισμού, Γ.Α. Πλάνας, Εκδ. Νέα Ακρόπολη 1989
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B7%CF%83%CE%AF_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%A0%CE%AC%CF%83%CF%87%CE%B1
- <https://www.kathimerini.gr/culture/561347635/to-ainigma-poy-kryvei-to-nisi-toy-pascha/>
- <https://www.cnn.gr/kosmos/story/161510/lythike-to-mystirio-ton-epivlitikon-agalmaton-sto-nisi-toy-pasxa>
- <https://www.mixanitouxronou.gr/apokalifhikan-ta-mistiriodi-glipta-sto-nisi-tou-pascha-den-echoun-mono-terastia-kefalia-alla-ke-soma-mesa-sti-gi/>
- <https://pro-news.gr/h-mistiridwis-ipeiros-moy8230>
- <https://www.nea-acropoli-athens.gr/arhtra/esoterismos/202-atlantida-lemouria?start=1>

Οι ρυθμοί των πολιτισμών και της ιστορίας

Κείμενο: Γιώργος Πλάνας

Σύμφωνα με τη Δεύτερη Κοσμική Αρχή της Αναλογίας, που αναφέρεται στο βαθειά εσωτερικό κείμενο του Κυμβαλείου, ο φυσικός ρυθμός της Μετενσάρκωσης εκφράζεται επίσης στους Κύκλους της Ιστορίας, της Ανόδου, της Πτώσης και της διαδοχής των Ανθρώπινων Πολιτισμών.

Μια απ' τις βασικές και πιο μυστηριώδεις ιδιότητες της Ζωής, σ' όλα της τα επίπεδα εκδήλωσης, είναι η εξάρτησή της από ρυθμούς και κύκλους. Από έναν μικροοργανισμό μέχρι τους μεγάλους οργανισμούς των φυλών και των πολιτισμών και από ένα άτομο μέχρι έναν Γαλαξία, όλα στο Σύμπαν υπακούουν στον νόμο των ρυθμών. Υπάρχουν μεγάλοι και μικροί ρυθμοί τόσο στον άνθρωπο όσο και σε ανώτερους συλλογικούς οργανισμούς, όπως είναι, για παράδειγμα, η Ανθρωπότητα, μια φυλή, ένας πολιτισμός ή μια πόλη. Αυτοί οι ρυθμοί συνδέονται τόσο μεταξύ τους όσο και με τον Μακρόκοσμο των πλανητών και των άστρων με θαυμάσια ακρίβεια και συντονισμό.

Στην ανθρώπινη περίπτωση, ο ρυθμός της Μετενσάρκωσης μπορεί να θεωρηθεί ένας μακρόρρυθμος. Όταν, όμως, ενσωματώνεται στον κύκλο ενός Πολιτισμού, αποτελεί έναν

μικρόρρυθμο. Στον άνθρωπο υπάρχουν διάφοροι μικρόρρυθμοι δεκαετείς ή και ετήσιοι. Οι πιο σημαντικοί ωστόσο είναι τρεις. Ο πρώτος διαρκεί 23 ημέρες και αφορά στους κύκλους του φυσικού σώματος. Δηλαδή κάθε 23 ημέρες το ανθρώπινο σώμα, από ενεργητική άποψη, περνάει από μια καμπή ή μια κάθοδο. Ο δεύτερος συνδέεται με τον σεληνιακό ρυθμό, όπως ο προηγούμενος με το γήινο, διαρκεί 28 ημέρες και ευθύνεται για τις ψυχολογικές εναλλαγές. Ο τρίτος διαρκεί 31 μέρες, ρυθμίζει τη νοητική δραστηριότητα και συσχετίζεται με τον Ήλιο (1).

Γενικά, μπορούμε να πούμε ότι οι ρυθμοί, τόσο οι φυσιολογικοί όσο και αυτοί των αόρατων ψυχολογικών και νοητικών σωμάτων (τα οποία συνδέονται περισσότερο με τις λεπτές αστρολογικές επιδράσεις), έχουν την τάση να προσαρμόζονται στο περιβάλλον, στους ρυθμούς της Γης, της Σελήνης, του Ήλιου, των πλανητών και των άστρων. Οι τέσσερις κύριοι περιβαλλοντικοί ρυθμοί σε σχέση με τη Γη είναι ο καθημερινός ρυθμός, που εξαρτάται απ' την περιστροφή του πλανήτη κάθε εικοσιτετράωρο, ο μηνιαίος ρυθμός της Σελήνης, που περιφέρεται γύρω απ' τη Γη, ο ετήσιος ρυθμός της γήινης περιφοράς γύρω απ' τον Ήλιο και τέλος ο ρυθμός

των ηλιακών κηλίδων κάθε 11 περίπου χρόνια. Αυτοί οι ρυθμοί είναι οι βασικότεροι ρυθμιστές της φυσικής και πρανικής ζωής πάνω στη Γη.

Υπάρχουν όμως μεγαλύτεροι ρυθμοί, οι οποίοι ευθύνονται για τη ζωή σε άλλα ανώτερα επίπεδα συνείδησης. Ο ρυθμός της λεγόμενης μετατόπισης του περιήλιου της Γης (το σημείο που η γήινη τροχιά βρίσκεται εγγύτερα στον Ήλιο) που ολοκληρώνει έναν κύκλο κάθε 108.000 χρόνια περίπου και ο ρυθμός της μετάπτωσης των ισημεριών της Γης (26.000 χρόνια περίπου), για παράδειγμα, παίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην καθιέρωση των Ιστορικών κύκλων που σχετίζονται με τις ανόδους και τις πτώσεις, τις γεννήσεις και τους θανάτους των πολιτισμών και των εθνών. Η αρχέγονη εσωτερική παράδοση της Ανατολής και της Δύσης (2) διδάσκει την ύπαρξη μεγάλων και μικρών ιστορικών Κύκλων, που στα σανσκριτικά ονομάζονται ΓΙΟΥΤΚΑ (Κρίκος) και αλληλοσυνδέονται καθώς ξετυλίγεται η ανθρώπινη ιστορία. Αυτοί οι κύκλοι, που διέπουν την ανθρώπινη ιστορική εξέλιξη, συντονίζονται με μεγαλύτερους Κοσμικούς Ρυθμούς, των οποίων είναι αντανakλάσεις.

Η βασικότερη μονάδα του ιστορικού χρονικού ρυθμού είναι η λεγόμενη ΚΑΛΙ ΓΙΟΥΤΚΑ που διαρκεί 432.000 χρόνια.

Αυτός ο αριθμός δεν είναι βέβαια τυχαίος, αλλά συνδέεται με τους δύο μεγάλους κοσμικούς ρυθμούς της Γης που αναφέραμε προηγουμένως, της μετατόπισης του περιήλιου και της μετατόπισης των Ισημεριών. Το τετραπλάσιο της περιόδου της μετατόπισης είναι η διάρκεια αυτής της Γιούγκα. Επιπλέον, η περίοδος της μετατόπισης πλησιάζει το τετραπλάσιο της διάρκειας της μεταπτωτικής περιόδου, η οποία αντιστοιχεί απ' τη μια με τον αριθμό των ανθρώπων αναπνοών που γίνονται σε μια μέρα και απ' την άλλη με το χλιαπλάσιο της διάρκειας της περιφοράς του ηλιακού μας συστήματος γύρω απ' το κέντρο του Γαλαξία μας.

Αυτοί και άλλοι πολλοί ρυθμικοί συντονισμοί Μικρόκοσμου - Μακρόκοσμου αποτελούν θαυμάσια έκφραση της Παγκόσμιας Διάνοιας και της ουσιαστικής ένωσης των Πάντων, επειδή, όπως λέει η Αρχή της Αναλογίας, «όπως είναι πάνω είναι και κάτω και όπως είναι κάτω είναι και πάνω».

Σύμφωνα με την Εσωτερική Διδασκαλία, η έναρξη της τελευταίας περιόδου της Κάλι Γιούγκα έγινε περίπου πριν από 5.000 χρόνια. Τότε άρχισε μια μαύρη, σιδερένια, υλιστική εποχή για την Ανθρωπότητα. Η λέξη Κάλι στα σανσκριτικά σημαίνει ακριβώς αυτό.

Πριν όμως απ' την έναρξη της Γιούγκα του Σιδήρου και του Σκοταδισμού υπήρξαν άλλοι ιστορικοί κύκλοι, των οποίων η διάρκεια ρυθμίζεται ανάλογα με το μεγάλο εσωτερικό νόμο της Τετρακτύος, που ήδη αναφέραμε προηγουμένως. Με βάση τη μονάδα της Κάλι Γιούγκα, ο προηγούμενος κύκλος διαρκεί το διπλάσιο χρόνο, ο προπροηγούμενος τον τριπλάσιο και ο τελευταίος τον τετραπλάσιο, σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

1. Κάλι Γιούγκα ή Σιδερένια Εποχή (432.000 χρόνια)
2. Ντυαπάρα Γιούγκα ή Χάλκινη Εποχή (864.000 χρόνια)
3. Τρέτα Γιούγκα ή Ασημένια Εποχή (1.296.000 χρόνια)
4. Κρίγια ή Σάττβα Γιούγκα ή Χρυσή Εποχή (1.728.000 χρόνια)

Το σύνολο των Τεσσάρων αυτών Εποχών, που συνδέονται εσωτερικά με τα 4 μέταλλα και τα 4 Στοιχεία, ονομάζεται Μάχα Γιούγκα (ίδια ρίζα με την ελληνική λέξη «μέγας» και ίδιας σημασίας) και διαρκεί το δεκαπλάσιο της βασικής μονάδας της Κάλι Γιούγκα. Για τους ίδιους ρυθμούς μας μιλάει ο Ησίοδος στο «Έργα και Ημέρες» (3), ο Πλάτωνας στους «Νόμους» και σε άλλους διαλόγους του και τόσοι άλλοι κλασικοί Δυτικοί Φιλόσοφοι.

Με τη σειρά της, η Μάχα Γιούγκα Εποχή είναι ένας μικρός χρονικός Κύκλος που ενσωματώνεται σε άλλους μεγαλύτερους φτάνοντας ως τη διάρκεια της ζωής του Συμπαντικού Οργανισμού, του Σώματος της Θεότητας. Ένας τέτοιος Κύκλος είναι το ΚΑΛΠΑ το οποίο αποτελείται από 2.000 Μάχα Γιούγκα, δηλαδή από 8.640.000.000 χρόνια. Στην ινδική φιλοσοφία ονομάζεται επίσης «Μέρα και Νύχτα του Βράχμα». Η Μέρα αντιστοιχεί με την περίοδο δράσης ενός Εκδηλωμένου Κόσμου ή Πλανήτη και η Νύχτα με την περίοδο ανάπαυσης. Αυτές οι περίοδοι λέγονται επίσης ΜΑΝΒΑΝΤΑΡΑ και ΠΡΑΛΑΓΙΑ αντίστοιχα. Τριακόσιες εξήντα απ' αυτές τις Μέρες και Νύχτες αποτελούν έναν ακόμη μεγαλύτερο Χρονικό Κύκλο, το «Έτος του Βράχμα», ενώ 100 απ' αυτά τα Θεία Έτη αποτελούν μια «Εποχή ή Ζωή του Βράχμα» με διάρκεια 311.040.000.000.000 δικά μας, γήινα χρόνια.

Την ίδια Γνώση για τους Ιστορικούς Ρυθμούς είχαν οι Αρχαίοι Μαζδεϊστές ή Μάγοι (η Χαλδαϊκή ρίζα «μαγ» είναι ίδια με της ελληνικής λέξης «μέγας» και ίδιας σημασίας) της Περσίας. Αν διαιρέσουμε ένα Μάχα Γιούγκα δια 360 θα έχουμε τη διάρκειά του σε «Θεία Έτη», δηλαδή $4.320.000 : 360 = 12.000$, διάρκεια που την ονόμασαν «Κύριο Χρόνο Μακράς Διάρκειας»

(Ζουρβάν Δαρέγκο Υαδάτα). Αντίθετα, το «Ζουρβάν Ακαράνα» είναι ο Χρόνος χωρίς όρια που ανέφερε ο Ζαρατούστρα, ο Χρόνος της Αιωνιότητας πέρα απ' τον Χώρο και τον Χρόνο, ο Κάλα του Παραβραχμάν (4).

Σε κάθε Γιούγκα κυριαρχούν ορισμένα χαρακτηριστικά, ανθρωπίνους τύποι, νοοτροπίες, αρετές, πολιτεύματα, τα οποία διαδέχονται το ένα τ' άλλο ώσπου να ξαναρχίσει ο Κύκλος απ' την αρχή με μια νέα Χρυσή Εποχή. Τα χαρακτηριστικά αυτά θα επανέλθουν αλλά σε μια ανώτερη κλίμακα ή στροφή της αναβατικής κωνικής Σπείρας της Εξέλιξης. Συνοψίζουμε μερικά στοιχεία:

Η διαδοχή των στοιχείων αυτών επαναλαμβάνεται επίσης, σε μικρογραφία, μέσα στον κάθε κύκλο, έτσι ώστε μεγάλοι και μικροί κύκλοι αλληλοσυνδέονται αδιάκοπα. Για παράδειγμα, ο κύκλος διαδοχής των πολιτευμάτων επαναλαμβάνεται, με μικρότερες διάρκειες μέσα στο κάθε πολίτευμα, σαν μικρόκύκλος ή υπόκυκλος. Όπως είπαμε και προηγουμένως όμως, οι διάρκειές τους δεν είναι ίδιες, αλλά ρυθμίζονται σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Νόμο της Τετρακτύος: 1,2,3 και 4. Για παράδειγμα, με την έναρξη της Κάλι Γιούγκα το 3.001 π.Χ., η ανθρωπότητα μπήκε στο γενικό Δημοκρατικό πολίτευμα. Αλλά μέσα σ' αυτό, έως σήμερα και στους διάφορους πολιτισμούς,

εναλλάχτηκαν πολλοί υπόκυκλοι αλληλοδιαδοχής όλων των πολιτευμάτων. Είναι σαν χροίες μέσα στο γενικό χρώμα.

Άλλοι σημαντικοί Ιστορικοί Κύκλοι είναι αυτοί που βρίσκουμε στην Αίγυπτο, στους Μάγιας και τους Αζτέκους σε σχέση με το άστρο Σείριο και τον πλανήτη Αφροδίτη. Ο Κύκλος του άστρου Σωτήρ (Σείριος του Μεγάλου Κυνός) διαρκούσε 1.460 χρόνια. Ο Σείριος ερχόταν μαζί με τον Ήλιο την πρώτη μέρα του μήνα Θωτ δείχνοντας την πλημμύρα του Νείλου. Συσχετιζόταν με το ηλιακό έτος, αλλά, αφού το πολιτικό έτος καθυστέρησε ένα τέταρτο της ημέρας κάθε χρόνο, δημιουργούταν μια διαφορά ανάμεσα στους δύο κύκλους, τον Σειριακό και τον Ηλιακό, ώστε μόνο με το πέρασμα 1.460 χρόνων μπορούσαν να ξανασυμπέσουν. Αυτός ο κύκλος λεγόταν «του Φοίνικα» και αντιστοιχεί με 4 φορές επί 365 χρόνια, δηλαδή 4 Σειριακά χρόνια, των οποίων οι μέρες είναι τα δικά μας γήινα χρόνια. Οι Αιγύπτιοι Μύστες είχαν καταγράψει στα αρχεία τους αρκετούς απ' τους κύκλους αυτούς στη μακρόχρονη ιστορία του Πολιτισμού τους.

Στους Νοτιοαμερικάνικους Πολιτισμούς, ο ηλιακός ετήσιος ρυθμός συνέπιπτε με το Ιερό Έτος του πλανήτη Αφροδίτη κάθε 54 χρόνια, οπότε γινόταν η Τελετή της Ανανέωσης της Φωτιάς στις κορυφές των λόφων. Αντιστοιχεί, αν και είναι μικρότερης

διάρκειας, με τον Αιγυπτιακό Κύκλο του Φοίνικα της Ανάστασης. Η γέννηση, η ανάπτυξη, ο θάνατος και η ανάσταση ή η μετενσάρκωση των Πολιτισμών γίνεται σύμφωνα μ' αυτούς τους Ιστορικούς Ρυθμούς για τους οποίους αναφέραμε μερικά παραδείγματα.

Τιείται όμως αυτό που μετενσαρκώνεται στους Πολιτισμούς; Εδώ χρειάζεται να διευκρινίσουμε ότι μια πολιτισμική μορφή αποτελεί ένα ζωντανό οργανισμό με δικά του χαρακτηριστικά σε όλα τα επίπεδα, του οποίου κύτταρα ή άτομα είναι οι άνθρωποι που τον συγκροτούν. Αυτό το οργανικό Ον έχει, όπως κάθε ον στη φύση, μια Προσωπικότητα και ένα Εγώ ή Πνεύμα. Η προσωπικότητά του είναι τετραπλής φύσης. Αποτελείται από μια Νοοτροπία Κουλτούρας, τον τρόπο αντιμετώπισης δηλαδή των Τεχνών, των Επιστημών και των Γραμμάτων (Νοητικό), ένα χαρακτήρα, δηλαδή τα ήθη, τα έθιμα, τις λαϊκές γιορτές και τελετές (Αστρικό), μία αντίληψη περί εργασίας, εμπορίου και κοινωνικών υπηρεσιών (Βιοενεργειακό) και τέλος από συγκεκριμένες φυσικές εκφράσεις στα τεχνικά θέματα, στα

υλικά και στη μορφή των οικοδομών, στις εγκαταστάσεις, στις ενδυμασίες, στην υγιεινή κ.λπ. (φυσικό επίπεδο).

Αυτά τα στοιχεία φθείρονται, αλλάζουν, μεταβάλλονται και εξαλείφονται με τον θάνατο του Πολιτισμού (5). Το Πνεύμα τους όμως δεν πεθαίνει. Παραμένει και, αργά ή γρήγορα, θα μετενσαρκωθεί σ' έναν επόμενο Πολιτισμό με νέα στοιχεία, νοοτροπία, χαρακτήρα κ.λπ. Σαν παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε τον Τρωικό Πολιτισμό που μετενσαρκώθηκε, μέσω του Πρίγκιπα Αινεία, στον Ρωμαϊκό, όπως υποδηλώνει ο ίδιος ο Βιργίλιος στην Αινειάδα. Η Ιταλική Αναγέννηση, που ήταν μια μετενσάρκωση του Πνεύματος του Κλασικού Ελληνικού Πολιτισμού, και το Μακεδονικό Πνεύμα, που μετενσαρκώθηκε στη Δύση των Σταυροφοριών, είναι άλλα ενδεικτικά παραδείγματα. Ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης μπορεί ν' αναζητήσει περισσότερα στοιχεία στα θαυμάσια έργα των Χέργκελ, Σπέγκλερ και Α. Τούνμπυ για τη Φιλοσοφία της Ιστορίας (6).

Το Πνεύμα ενός Πολιτισμού είναι τα Ιδανικά, οι υψηλές Ιδέες, οι πνευματικές κατακτήσεις και οι γραμμές συμπεριφοράς και δράσης που τον εμψύχωσαν πέρα απ' τις προσαρμογές που αναγκάζεται να κάνει στον ιστορικό χρόνο και τον γεωγραφικό χώρο. Η πεμπτουσία των θρησκευτικών, φιλοσοφικών και πολιτικών στοιχείων αποτελεί το γνώρισμα της Ψυχής του Πολιτισμού. Αυτή δεν πεθαίνει μαζί του, αλλά μετά από μια μικρότερη ή μεγαλύτερη περίοδο ανάπαυσης ή νάρκης θα μετενσαρκωθεί ξανά σε νέες πολιτισμικές μορφές, σ' άλλο χρόνο και ίσως σ' άλλο, εντελώς διαφορετικό, χώρο ανάλογα με τις Καρμικές ανάγκες της ακολουθώντας την Κοσμική Μοίρα της προς την Τελειότητα.

Σημειώσεις

- (1) Για περισσότερα στοιχεία βλ. «Οι Βιόρυθμοι» του Μπέρναντ Γκίττελσον, Εκδ. Κάκτος, Αθήνα 1979
- (2) Στη Μπαγκαβάντ Γκίτα της Ινδίας και αντίστοιχα στην Πλατωνική και Στωική Φιλοσοφία - ως κύριοι αντιπρόσωποι - συναντάμε τα καλύτερα παραδείγματα για την έννοια των ιστορικών ρυθμών.
- (3) Σ' αυτό το έργο, ο ποιητής Φιλόσοφος μιλάει για τη μυθική Ιστορία της ανθρωπότητας διαirώντας την σε Γένη και συσχετίζει συμβολικά τα χαρακτηριστικά τους με τα 4 μέταλλα.
- (4) Η έννοια Παραβραχμάν σημαίνει «Αυτό που είναι πέρα απ' τις Ζωές και τους θανάτους του Βράχμα», δηλαδή του Εκδηλωμένου Σύμπαντος, σε όλα τα Επίπεδα, απ' το Ατμα μέχρι το Αιθερο-φυσικό.
- (5) Βλ. «Πολιτεία», κεφ.8.
- (6) Βλ. «Ιστορία της Φιλοσοφίας» του Χέγκελ, Εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1980. «Σπουδή της Ιστορίας», του Α. J. TOYNBEE, Εκδ. Αφοί Συρόπουλοι, Αθήνα 1970.

Η Νέα Ακρόπολη πραγματοποιεί δράσεις για τη Φιλοσοφία, τον Πολιτισμό και τον Εθελοντισμό, προσφέροντας ουσιαστικές επιλογές και καλύπτοντας όλους όσοι επιθυμούν να φέρουν στη ζωή τους μια εσωτερική αναγέννηση.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Εισαγωγικό σεμινάριο Εσωτερικής Φιλοσοφίας και Εσωτερικής Ψυχολογίας • Ανοιχτές συζητήσεις για τη Φιλοσοφία • Διαλέξεις, σε συνεργασία με χώρους πολιτισμού, για την Παγκόσμια Ημέρα Φιλοσοφίας υπό την αιγίδα της UNESCO

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους • Θεατρικά δρώμενα • Μουσικές θεματικές βραδιές • Δημιουργικά εργαστήρια: αρχαιολογικών αντιγράφων, πυρογραφίας, ζωγραφικής • Εκδοτική δραστηριότητα βιβλίων εσωτερισμού και φιλοσοφίας • Αθλητική δραστηριότητα: αθλητικοί αγώνες, τουρνουά, φιλοσοφικές πολεμικές τέχνες • Ομάδες ανάγνωσης και ανταλλαγής βιβλίων (Booksharing – Booklab)

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Οικολογικές πρωτοβουλίες για τη φροντίδα πάρκων, δασών, παραλιών • Κοινωνικές πρωτοβουλίες στήριξης ευπαθών ομάδων και προσφοράς • Αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών • Σεμινάρια για την ανάπτυξη της εθελοντικής συνείδησης • Δίκτυο ανταλλακτικής και εναλλακτικής οικονομίας • Ετήσια Πανελλήνια Πορτή Εθελοντισμού, με συμμετοχή τοπικών και διεθνών εθελοντικών οργανισμών (Κίνηση Φορέων Εθελοντισμού)

Αθήνα, 210 88 10 830

Ιλίσια, 210 7794368, 6987124197

Περιστέρι, 2130282657

Αιγάλεω, 698 185 8033

Καλλιθέα, 216 7007072

Πειραιάς, 211 4025482

Θεσσαλονίκη (κέντρο), 2310-285020

Θεσσαλονίκη (Άγιος Δημήτριος), 6979496723

Θεσσαλονίκη (Ανάληψη), 2313094863

Ηράκλειο, 6981888493

Ρέθυμνο, 28310 52884

Χανιά, 2821023189

Βόλος, 6974482907

Πάτρα 2610006923 & What's up 6980500044

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Νεοπλατωνισμός

- Ιστορία και αρχές
- Οι αρετές ως καθάρσεις
- Επιρροές στην Αναγέννηση

Socialize

philosophically

βρείτε τις εκδόσεις
μας ηλεκτρονικά
στο scribd.com

Ενημέρωση
Διαγωνισμοί
Short films and
spots for thinking
Φωτογραφίες
Ρητά for sharing

www.nea-acropoli.gr

www.nea-acropoli-athens.gr

www.nea-acropoli-thes.gr

ζήσε με την

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Ποιος είμαι;

Από πού έρχομαι;

Πού πηγαίνω;

Οι απαντήσεις
θα αναζητηθούν
στους:

Πλάτωνα

Αριστοτέλης

Μπαγκαβάτ Γκίτα

Βούδας

Κομφούκιος

Θιβέτ

Αίγυπτος

Πλωτίνος

Στωικοί

Καντ

Διάρκεια:

12 συναντήσεις

Ενάρξεις: κάθε μήνα στα κέντρα της Νέας Ακρόπολης στην Ελλάδα

ISSN 2944-9367

9 772944 936004